

การศึกษาในระดับภาคและจังหวัด

การศึกษาในระดับภาค และจังหวัด เป็นการพิจารณาถึงสภาพโดยทั่วไป ของจังหวัด บัณฑิตานี ซึ่งมีบทบาทและความสัมพันธ์ของจังหวัดต่อภาค และภายในจังหวัด เพื่อนำไปสู่การศึกษา ในระดับชุมชนต่อไป โดยศึกษาในประเด็นสภาพทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจสังคม และ โครงการพัฒนา

สภาพทางกายภาพ

1. ขนาดและที่ตั้ง

ภาคใต้ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ $5^{\circ} 37' - 11^{\circ} 9'$ เหนือและลองจิจูดที่ $98^{\circ} 8' - 102^{\circ} 9'$ ตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 71,901.424 ตร.กม. สำหรับ จ.บัณฑิตานี ตั้งอยู่ชายฝั่ง ทะเลตะวันออก ประมาณระหว่างละติจูดที่ $6^{\circ} 37' - 6^{\circ} 58'$ เหนือ และลองจิจูดที่ $101^{\circ} 2' - 101^{\circ} 37'$ ตะวันออก รวมพื้นที่ประมาณ 2,109.626 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 2.93 ของพื้นที่ ภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ 1,099 กม. โดยทางรถไฟ และ 1,100 กม. โดยทางรถยนต์ มี อาณาบริเวณ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอ่าวไทย

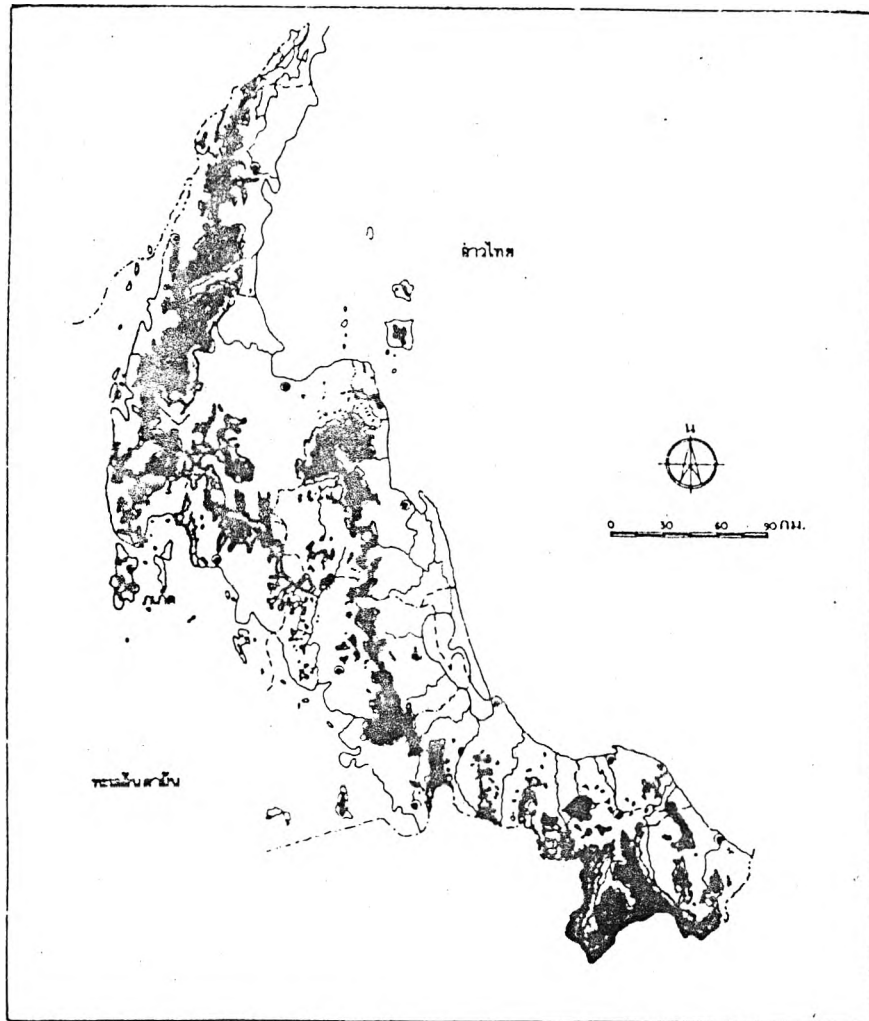
ทิศใต้ ติดต่อกับ จ.ยะลาที่ อ.เมือง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับสงขลา ที่ อ.เทพา ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จ.นราธิวาส

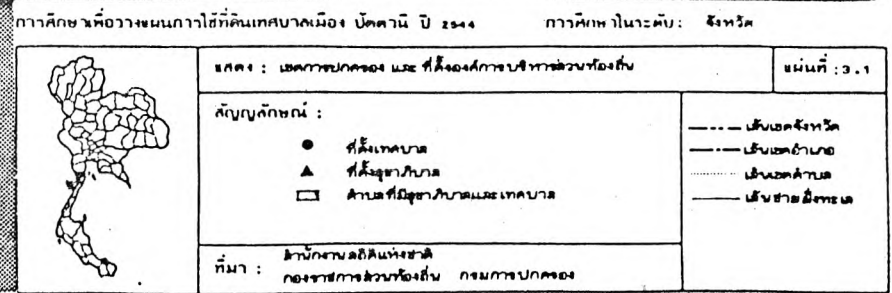
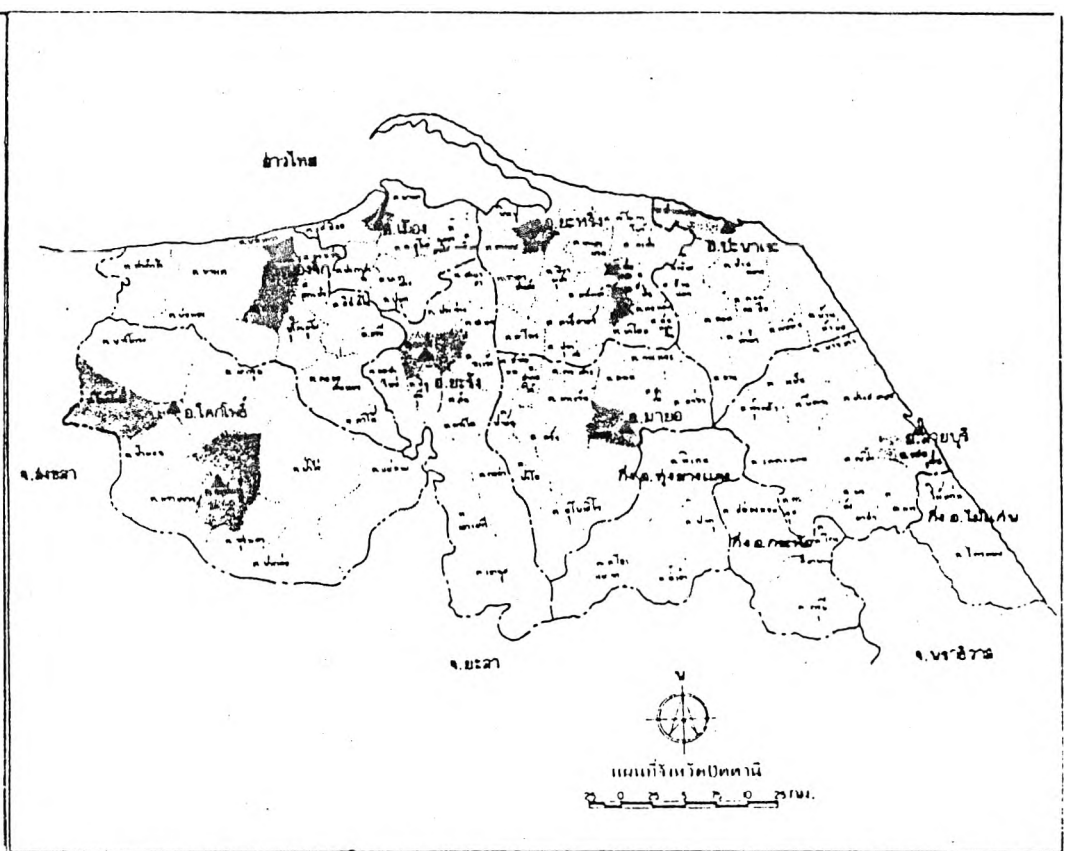
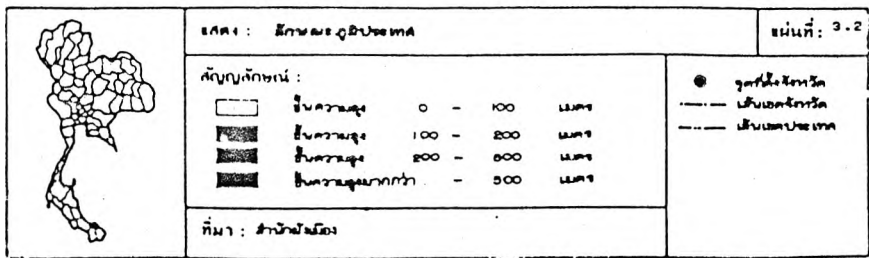
ที่ อ.บาเจาะ

2. เขตการปกครอง

เขตการปกครองภาคใต้ แบ่งเป็นการปกครองส่วนภูมิภาค 14 จังหวัด 107 อำเภอ 48 กิ่งอำเภอ 1,010 ตำบล และ 6,588 หมู่บ้าน และการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลเมือง 16 แห่ง เทศบาลตำบล 9 แห่ง และสุขาภิบาล 115 แห่ง เขตการปกครองของ จ.บัณฑิตานี มีการปกครองส่วนภูมิภาค 8 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ 111 ตำบล 571 หมู่บ้าน และ การบริหารส่วนท้องถิ่น มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง มีพื้นที่ชุมชนร้อยละ 1.53 ของ

แผนที่แสดงการกระจายของ... ปี 2544

ตารางที่ 3.1 การแบ่งเขตการปกครอง จ.ปัตตานี พ.ศ.2527

เขตการปกครอง (อำเภอ)	พื้นที่		ตำบล		หมู่บ้าน	เทศบาล			สมาชิกสภา		
	ตร.กม.	ร้อยละ	ในเขต	นอกเขต		จำนวน	พื้นที่ (ตร.กม.)	สัดส่วนพื้นที่ ต่อพื้นที่อำเภอ	จำนวน	พื้นที่	สัดส่วนพื้นที่ ต่อพื้นที่อำเภอ
เมืองปัตตานี	105.287	4.99	3	10	62	1	4.79	5.43	-	-	-
ยะรัง	200.00	9.48	-	12	68	-	-	-	1	3.65	1.83
หนองจิก	251.714	-	12	67	67	-	-	-	1	14.44	4.57
โคกโพธิ์	466.00	22.09	-	13	86	-	-	-	2	4.425	0.93
ยะหริ่ง	214.00	10.19	-	18	75	-	-	-	2	2.77	1.29
ปานะระ	158.625	7.52	-	10	90	-	-	-		2.82	1.79
มาบด	235.00	11.14	-	15	55	-	-	-			
สายบุรี	148.00	7.02	1	10	57	1	7.5	5.07	-		-
กิ่ง อ.ไม้แก่น	104.00	4.93	-	2	13	-	-	-	-	-	-
กิ่ง อ.ทุ่งยางแดง	125.00	6.93	-	4	19	-	-	-	-	-	-
กิ่ง อ.กะพ้อ	102.00	4.83	-	3	19	-	-	-	-	-	-
รวม	2,109.626	100.00	4	107	571	2	12.28	0.58	8	20.121	0.95

ที่มา: กองปกครองท้องถิ่น, กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.2 แสดงแหล่งนรที่สำคัญของภาคใต้

ชนิดนร	จังหวัด	แหล่งนรที่สำคัญของภาคใต้														
		กบ.	ชพ.	คร.	บค.	บร.	ปค.	พง.	พธ.	กก.	ยธ.	รบ.	สช.	สค.	สร.	รวม
1. นรศึกษาศาสตร์			0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	12
2. นรอุตสาหกรรม															0	1
3. นรมัธยมศึกษา			0			0	0				0		0			6
4. นรศึกษาศาสตร์					0				0				0		0	4
5. นรโศภนวิทยา						0										1
6. นรแพทย์		0		0	0									0	4	
7. นรเกษตร				0	0		0					0			4	
8. นรศึกษาศาสตร์						0										1
9. นรศึกษาศาสตร์		0		0							0				3	
10. นรศึกษาศาสตร์					0									0	2	
11. นรศึกษาศาสตร์					0									0	2	
12. นรศึกษาศาสตร์					0							0			2	
13. นรศึกษาศาสตร์												0			1	
รวม		1	1	4	7	4	2	1	-	2	3	1	6	1	6	42

ที่มา: กรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

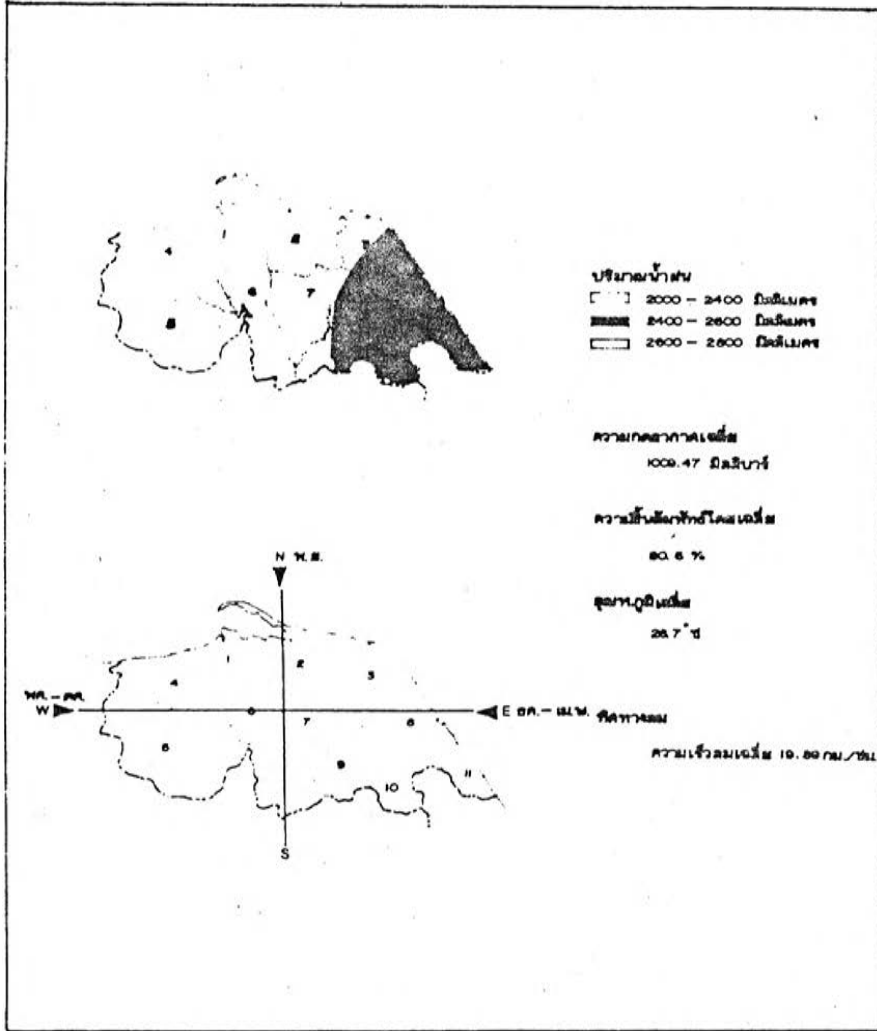
พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็น เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล อย่างละ 1 แห่ง ได้แก่ ทม.ปัตตานี และ ทต. ตะละบัน (อ.สายบุรี) และสุขาภิบาล 8 แห่ง (แผนที่ที่ 3.1 และ ตารางที่ 3.1)

3. ลักษณะภูมิประเทศ (แผนที่ที่ 3.2)

ลักษณะภูมิประเทศภาคใต้ เป็นคาบสมุทรที่ยาวและแคบยื่นออกสู่ทะเล มีแนวภูเขา และที่ราบสูงเป็นแกนทอดแนวเหนือใต้ แบ่งที่ราบออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก จากชุมพร ถึงนราธิวาส ที่ราบบริเวณนี้เกิดจากตะกอนแม่น้ำ และตะกอนทราย มีลำน้ำที่สำคัญผ่านหลายสายทางชายฝั่งทะเลตะวันตก เป็นชายฝั่งแคบ เกิดจากการยกตัวของพื้นดิน ชายฝั่งมีลักษณะเว้าแหว่ง ซึ่งได้แก่พื้นที่ใน จ.ระนอง ถึง สตูล โดยที่ จ.ปัตตานี ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม ความลาดชันไม่เกิน 1% สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 2-4 เมตร บริเวณตอนใต้เขตอ. จ.นราธิวาส มีลักษณะพื้นที่เป็นพรุ ทางตะวันตกมีภูเขาในระดับความสูง 100-200 เมตร กระจายอยู่ทั่วไป (กองผังภาค 2525, กองผังเมือง 2526)

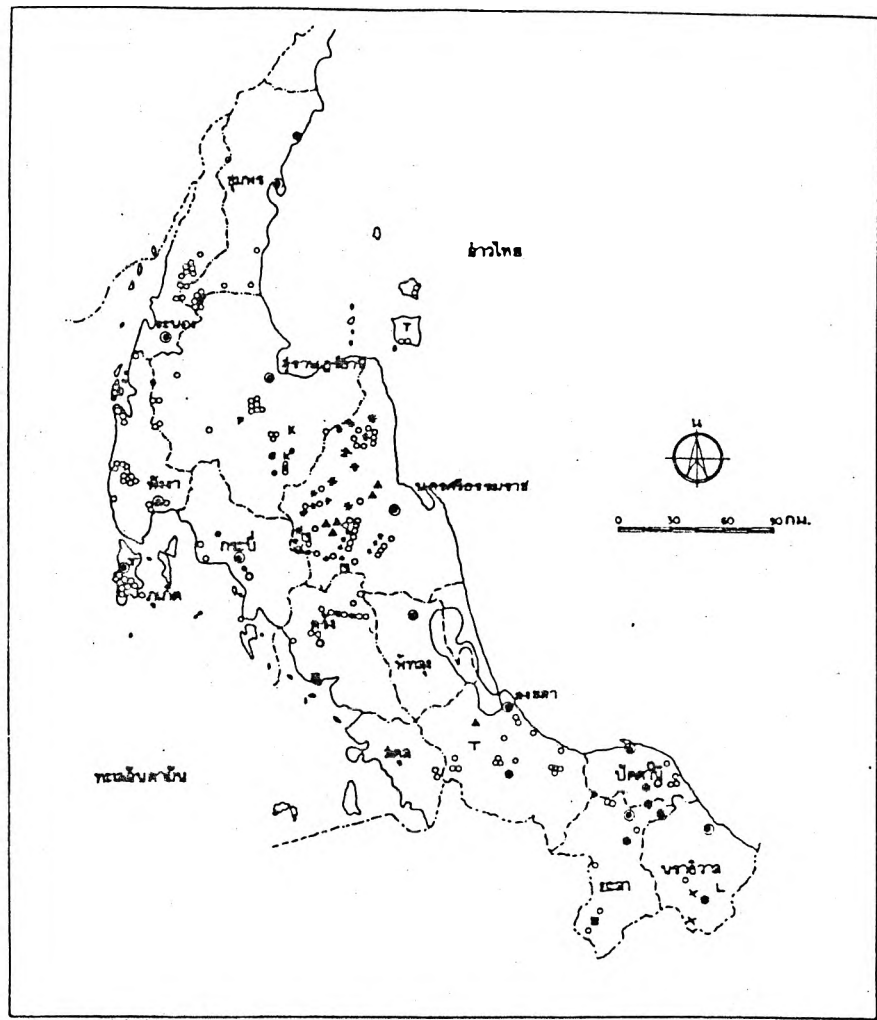
4. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของภาคใต้ เป็นมรสุมเมืองร้อน มีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝน และ ฤดูร้อน ฤดูฝน ภาคใต้มีฝนตก 2 ช่วง คือ ช่วงเดือน พ.ค.-ต.ค. ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ฝนจะตกชุกทางชายฝั่งทะเลตะวันตก และอีกช่วงหนึ่ง ช่วงเดือน ต.ค.-ก.พ. ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ ทำให้ฝนตกชุกบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เนื่องจาก จ.ปัตตานี ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ฝนจึงตกชุกในช่วงเดือน ต.ค.-ธ.ค. มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,842,221.21 จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย 145 วันต่อปี และมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 81.6% ต่อปี ในช่วงฤดูร้อนนี้จะเริ่มมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนืออ่อนกำลังลงช่วงเดือน ก.พ.-เม.ย. แต่เนื่องจากภาคใต้เป็นคาบสมุทรถูกโอบล้อมด้วยทะเล อากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าว รวมทั้ง จ.ปัตตานี ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ย 26.7°ซ ตลอดปี สำหรับทิศทางลม ในช่วงเดือน ธ.ค.-เม.ย. เข้าสู่จังหวัดทางทิศตะวันออก ส่วนเดือน พ.ค.-ต.ค. ทิศทางลมจากด้านตะวันตกและด้านทิศเหนือในเดือน พ.ย. (แผนที่ที่ 3.3)

การศึกษาดูหรือวางแผนการใช้ที่ดินเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ภูมณฑลจังหวัด

	เขต: แม่ฮ่องสอน แผนที่: 3.3
	สัญลักษณ์: 1. อ. เมืองปาน 2. อ. สบเม็ญ 3. อ. ปาย 4. อ. หนองคาย 5. อ. ไร่ยา 6. อ. ไร่ยา 7. อ. ปาย 8. อ. สบเม็ญ 9. อ. ไร่ยา 10. อ. ไร่ยา 11. อ. ไร่ยา 12. อ. ไร่ยา
ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา	- - - - - เส้นเขตจังหวัด - - - - - เส้นเขตอำเภอ ————— เส้นเขตเมือง

การศึกษาดูหรือวางแผนการใช้ที่ดินเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ไร่

	เขต: แม่ฮ่องสอน แผนที่: 3.4
	สัญลักษณ์: O ไร่ยา L ไร่ยา K ไร่ยา T ไร่ยา X ไร่ยา * ไร่ยา □ ไร่ยา ■ ไร่ยา △ ไร่ยา ○ ไร่ยา □ ไร่ยา ■ ไร่ยา △ ไร่ยา ○ ไร่ยา
ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา	● จุดที่ตั้งไร่ - - - - - เส้นเขตจังหวัด ————— เส้นเขตเมือง

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

ก. แหล่งแร่

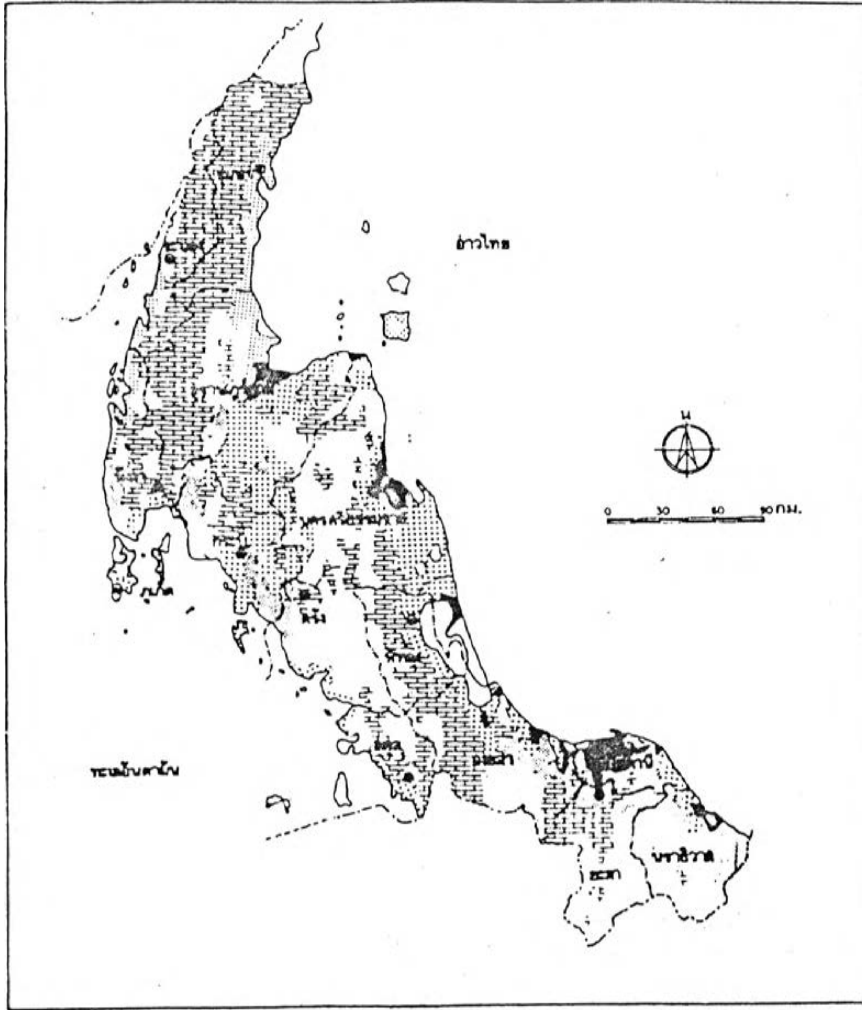
โดยที่ลักษณะทางธรณีวิทยาของภาคใต้ เป็นชั้นหินแกรนิต ซึ่งเป็นแหล่งที่เกิดแร่ธาตุที่สำคัญ บริเวณภาคใต้จึงอุดมด้วยทรัพยากรแร่ โดยแร่ที่ผลิตมากที่สุดได้แก่ แร่ดีบุก ซึ่งพบว่ามีการกระจายตัวอยู่ในแทบทุกจังหวัดของภาค จากตารางที่ 3.2 สำหรับ จ.ปัตตานี สัณฐานธรณี ส่วนใหญ่เป็นดินตะกอนรุ่นใหม่ จะมีแหล่งแร่ธาตุน้อย จะพบก็ในบริเวณภูเขาทางตะวันตกและที่ราบทางใต้ กล่าวคือ แร่ดีบุก พบใน อ.โคกโพธิ์ สายบุรี และปะนาเระ แร่망กานีสพบใน อ.มายอ และทรายแก้ว พบใน อ.ยะหริ่ง

ข. ดิน

ภาคใต้มีลักษณะดิน 6 ประเภท คือ ดินเรโกซอล ดินอัลลูเวียน ดินโลว์ฮิวมิก เกรย์ ดินเกรย์ พอคโซลิก ดินเรค-เฮลโลว์ พอคโซลิก และดินภูเขา สำหรับ จ.ปัตตานี ลักษณะดินที่พบส่วนใหญ่ของพื้นที่คือ ดินอัลลูเวียน พบใน อ.เมือง หนองจิก ยะรัง ยะหริ่ง และ มายอ ดินชนิดนี้เป็นดินที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำจืดพามาทับถมตามสองฝั่งแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง ซึ่งเหมาะต่อการปลูกข้าว แต่บริเวณชายฝั่งทะเลได้รับอิทธิพลของน้ำเค็ม ต้องชะล้างเกลือออก จึงสามารถใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ดินที่พบในบริเวณ อ.โคกโพธิ์ และ ทางตะวันตกของ อ.มายอ คือ ดิน โลว์ ฮิวมิก เกรย์ เกิดจากการทับถมของตะกอนลำนน้ำเป็นแอ่งตามแนวระหว่างเทือกเขา หรือเป็นที่ราบชั้นบันไดสองฝั่งแม่น้ำ ส่วนดินที่พบบริเวณที่สูงของจังหวัดใน อ.โคกโพธิ์ มายอ ปานาเระ และ กิ่ง อ.ทุ่งยางแดง เป็นดิน เรค-เฮลโลว์ พอคโซลิก เกิดจากการสลายของหินที่เป็นกรด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

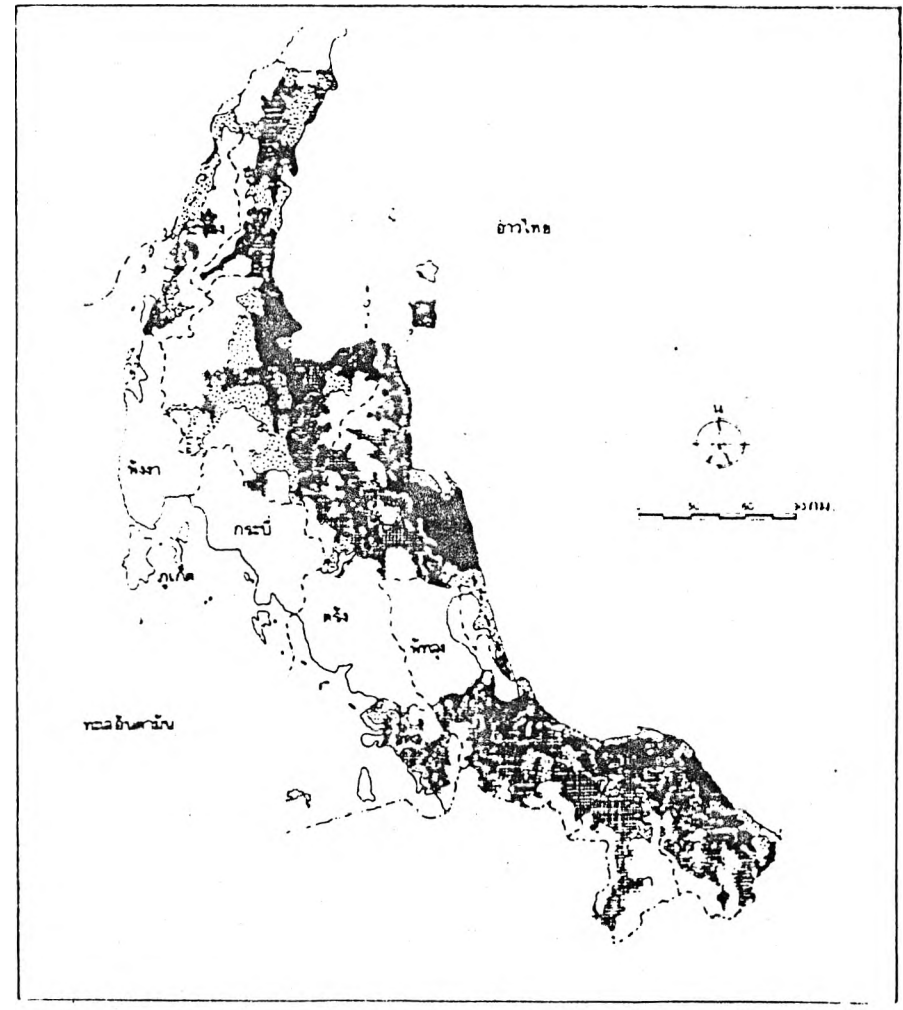
ค. แหล่งน้ำ

สามารถจำแนกที่สำคัญได้ 2 ประเภท คือ แหล่งน้ำผิวดิน และ แหล่งน้ำใต้ดิน ดังที่กล่าวมาแล้วว่า บริเวณชายฝั่งตะวันออกเป็นที่ราบกว้างใหญ่ บริเวณนี้จึงมีแม่น้ำผ่านหลายสาย โดยมีแหล่งกำเนิดมาจากบริเวณที่สูงทางชายฝั่งตะวันตก ขณะที่บริเวณทางฝั่งตะวันตกมีลำน้ำสายสั้น ๆ แต่ลำน้ำส่วนใหญ่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวมากในฤดูฝน และน้ำแห้งในฤดูแล้ง ซึ่งลักษณะ

การศึกษาระบบการเกษตรในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ทั่ว

	เขต: นครราชสีมา	แผนที่: 3.5
	สัญลักษณ์: หนาแน่นมากที่: ปริมาณมากกว่า 100 ไร่/ตร.กม. หนาแน่นมากที่: ปริมาณ 50-100 .. หนาแน่นมากที่: ปริมาณ 10-50 .. หนาแน่นมากที่: ปริมาณน้อยกว่า 10 ..	- - - - - เส้นเขตประเทศ - - - - - เส้นเขตจังหวัด - - - - - เส้นเขตอำเภอ ● สถานี
ที่มา: กรมการที่ดิน กรมการเกษตรและสหกรณ์		

การศึกษาระบบการเกษตรในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ทั่ว

	เขต: นครราชสีมา (0 2523)	แผนที่: 3.6
	สัญลักษณ์: หนาแน่นมากที่: ปริมาณมากกว่า 100 ไร่/ตร.กม. หนาแน่นมากที่: ปริมาณ 50-100 .. หนาแน่นมากที่: ปริมาณ 10-50 .. หนาแน่นมากที่: ปริมาณน้อยกว่า 10 ..	- - - - - เส้นเขตประเทศ - - - - - เส้นเขตจังหวัด - - - - - เส้นเขตอำเภอ ● สถานี
ที่มา: กรมการที่ดิน กรมการเกษตรและสหกรณ์ หน่วยเขต: ขาดข้อมูล จ. พิจิตร, กระบี่, ศรีสะเกษ		

ดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์ของน้ำ และก่อให้เกิดปัญหาชะล้างหน้าดิน เช่นเดียวกับ จ.ปัตตานี โดยมีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำปัตตานี ผ่าน อ.เมือง เป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด มีโครงการสร้างเขื่อนของกรมชลประทาน เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า และการเกษตร, แม่น้ำสายบุรี ผ่าน อ.สายบุรี, แม่น้ำหนองจิก ผ่าน อ.โคกโพธิ์ และ อ.หนองจิก และแม่น้ำยะหริ่ง ผ่าน อ.มายอ และ อ.ยะหริ่ง (กองหังภาค, กอง หังเมืองรวม สำนักหังเมือง)

สำหรับแหล่งน้ำใต้ดิน จากแผนที่ที่ 3.5 พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดในบริเวณ อ.เมือง อ.หนองจิก อ.ยะหริ่ง และ อ.ยะหริ่ง มีแหล่งน้ำบาดาลที่ให้ปริมาณน้ำมาก พบแทรกตัวอยู่ในชั้น กรวด และทราย ความลึกประมาณ 30 เมตร น้ำค่อนข้างมีคุณภาพดี ยกเว้นบริเวณชายฝั่งทะเล มักเป็นน้ำกร่อย ส่วนแถบบริเวณตะวันตก และตะวันออก ใน อ.โคกโพธิ์ อ.มายอ และ อ.สายบุรี มีแหล่งน้ำบาดาลที่ให้ปริมาณน้ำน้อย - ปานกลาง พบแทรกตัวดินตะกอนละเอียด และระหว่างรอย แดกร้าวของชั้นหินตะกอน น้ำมีคุณภาพไม่ดี เป็นน้ำกระด้าง บางแห่งเป็นน้ำกร่อยถึงเค็ม

ง. ป่าไม้

ป่าไม้ในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ทั้งใบ อันประกอบด้วย ป่าดงดิบ ป่าเลนน้ำเค็ม และ พืชพรรณที่พบในหุบ (รายงานการศึกษาระดับภาค จ.นครศรีธรรมราช ภาควิชาการวางแผน ภาค และเมือง 2528) สามารถจำแนกลักษณะบริเวณที่พบ ได้ดังนี้

1. ป่าดิบ ลักษณะป่าดิบภาคใต้มียู่ 3 ลักษณะ ที่สำคัญ คือ ป่าชื้นเขตร้อน, ป่าดงดิบแล้ง และป่าดิบเขา ป่าชื้นเขตร้อนพบอยู่ทั่วไป ตั้งแต่ จ.ชุมพรลงมาจนสุดภาคใต้ ส่วน ป่าดิบแล้ง เป็นป่าที่อยู่ในเขตตอนบนของ จ.ชุมพร ซึ่งเป็นเขตติดต่อกะหว่างภาคใต้ ถึงภาค ตะวันตก และป่าดิบเขาเป็นป่าในเขตภูเขาอยู่ในเขตรอยต่อระหว่าง จ.สุราษฎร์ฯ และนครศรีฯ
2. ป่าเลนน้ำเค็ม หรือป่าโกงกาง พบในบริเวณแถบชายฝั่งทะเลคาบปากลแม่น้ำ และบริเวณที่น้ำเค็มท่วมถึงของภาคใต้ โดยพบทางด้านทะเลอันดามันมากกว่าด้านอ่าวไทย สำหรับ จ.ปัตตานี จะพบใน อ.หนองจิก และยะหริ่ง
3. ป่าพรุ เป็นป่าไม้ที่ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ และมีพื้นที่ไม่มากนักในภาคใต้ ประกอบด้วย ป่าพรุน้ำจืด พบใน จ.สงขลา, ปัตตานี, ยะลา, ตรัง และนราธิวาส ป่าพรุน้ำกร่อย พบมากใน จ.สุราษฎร์ฯ, นครศรีฯ, พัทลุง และสงขลา และป่าชายหาดพบอยู่ตามบริเวณชายหาด ทั่วไปของภาคใต้

จ.ปัตตานี ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าขึ้นเขตร้อน พบใน อ.ยะรัง, มาขอ, ยะหริ่ง, สายบุรี และโคกโพธิ์ ป่าชายเลนพบใน อ.หนองจิก ยะหริ่ง และสายบุรี มีป่าสงวนอยู่ 14 แปลง เนื้อที่ 162.19 ตร.กม. (กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง, 2526)

6. การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของภาคใต้ พ.ศ.2523 (แผนที่ที่ 3.6)

<u>ประเภทการใช้ที่ดิน</u>	<u>พื้นที่ (ตร.กม.)</u>	<u>สัดส่วน (ร้อยละ)</u>
ชุมชน	156.921	0.22
พื้นที่เกษตรกรรม	29,099.362	40.47
- นาข้าว	11,436.557	15.90
- พืชไร่	415,193.91	0.57
- ไม้ผลและไม้ยืนต้น	1,427.528	1.99
- มะพร้าว	1,880.762	2.62
- ปาล์มน้ำมัน	392,048	0.55
- ยางพารา	13,546.528	18.84
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	208.678	0.29
ป่าไม้	26,327.264	36.61
แหล่งอุตสาหกรรม, เหมืองแร่	324.019	0.45
ที่รกร้างว่างเปล่า	14,759.657	20.53
ที่ลุ่มและพื้นที่น้ำ	1,025.440	1.43
รวม	71,901.341	100.00

ที่มา: กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ก. พื้นที่เกษตรกรรม แหล่งเกษตรกรรมหลักอยู่แถบชายฝั่งตะวันออก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่

-- นาข้าว แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ อยู่ในเขตที่ราบของ จ.นครศรีฯ, พัทลุง, สงขลา สุราษฎร์ธานี และ ปัตตานี

- ไม้ผลและไม้ยืนต้น ส่วนใหญ่เป็นสวนเงาะ มังคุด ลังสาค ขนุน มะม่วง ปลูกมากใน จ.นครศรีฯ ชุมพร, สุราษฎร์ธานี, นราธิวาส, ยะลา และสงขลา
- มะพร้าว ปลูกมากตามชายฝั่งทะเลแถบ จ.สุราษฎร์ธานี, ชุมพร และนครศรีฯ
- ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชที่เพิ่งจะมีการส่งเสริมให้เพาะปลูก ปลูกในบางจังหวัด เช่น ชุมพร และกระบี่
- ยางพารา จังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากเรียงตามลำดับคือ จ.สงขลา, นครศรีฯ, ตรัง, ยะลา และสุราษฎร์ธานี

ข. ป่าไม้ จากการสำรวจด้วยดาวเทียมของกรมป่าไม้ ใน พ.ศ.2525 พื้นที่ป่าไม้ เหลืออยู่เพียง 23.25 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาค มีอยู่มากใน จ.ระนอง, พังงา, สุราษฎร์ธานี และสตูล ในสัดส่วนร้อยละ 30-45 ของพื้นที่จังหวัด และมีอยู่น้อยใน จ.ปัตตานี, ภูเก็ต, กระบี่ สงขลา, พัทลุง และ นครศรีฯ ในสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 15

ค. แหล่งอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ ภาคใต้มีกำลังผลิตสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ อยู่เขต จ.พังงา, ภูเก็ต, ระนอง, นครศรีฯ, สุราษฎร์ธานี และกระบี่ แร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ดีบุก ลิควินท์, หินปูน, หินดินดาน, ยิบซั่ม, แร่ไรต์, ฟลูออไรท์, ดินขาว, เฟลสปาร์, พลวง และทังสแตน

7. การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งของภาคใต้ สามารถติดต่อได้ทั้ง ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ โดยมีการคมนาคมขนส่งทางบก เป็นเส้นทางสายหลักของภาคใต้ มีทางหลวงเป็นเส้นทางสำคัญของภาค ในการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง

ก. การคมนาคมขนส่งทางบก

1) ทางรถยนต์

ทางหลวงแผ่นดิน เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของภาคในการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญของภาคใต้ เชื่อมโยงติดต่อระหว่างกรุงเทพฯ
กับจังหวัดใกล้เคียงในภาค

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการจราจรบนเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ที่สำคัญของภาคใต้ จากแผนที่ที่ 3.7 ปรากฏว่า ในปี พ.ศ.2527 เส้นทางที่มีปริมาณการจราจรในระดับสูง เป็นเส้นทางที่ผ่านชุมชนที่มีความสำคัญของภาคตามชายฝั่งทะเลทั้ง 2 ด้าน โดยเส้นทางที่มีปริมาณการจราจรสูงสุด ได้แก่ ทางหลวงฯ หมายเลข 407 สงขลา-หาดใหญ่ มีปริมาณการจราจร 8,765 คันต่อวัน เส้นทางนี้ต่อกับ ทางหลวงฯ หมายเลข 4 สุดทางที่เขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ ปริมาณการจราจรส่วนใหญ่ของสงขลา-หาดใหญ่ จะมุ่งสู่ จ.พัทลุง ตามทางหลวงฯ หมายเลข 43 และ จ.ปัตตานี ตามทางหลวงหมายเลข 43 และ 4086 โดยมีปริมาณการจราจร 3,219 และ 4,688 คันต่อวัน ตามลำดับ เส้นทางที่มีปริมาณการจราจรรองลงมาได้แก่ เส้นทางใน จ.สุราษฎร์ธานี และ นครศรีฯ คือ ทางหลวงฯ หมายเลข 4008 ผ่าน อ.พุนพิน มีปริมาณการจราจร 6586 คันต่อวัน และทางหลวงฯ หมายเลข 401 พุนพิน-สุราษฎร์ธานี มีปริมาณการจราจร 6,742 คันต่อวัน สำหรับ จ.นครศรีธรรมราช ได้แก่ ทางหลวงฯ หมายเลข 4016 นครศรีฯ-บ้านตาล มีปริมาณการจราจร 6429 คันต่อวัน นอกจากนี้ทางหลวงฯ หมายเลข 403 เชื่อมต่อกับทางหลวงฯ หมายเลข 4 ผ่าน จ.นครศรีฯ และ ครัง เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญในการติดต่อระหว่างชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านของภาคใต้ ในชายฝั่งทะเลตะวันตก เส้นทางที่มีปริมาณการจราจรสูงได้แก่ จ.กระบี่ ทางหลวงฯหมายเลข 411 แยกเข้าสู่ จ.กระบี่ มีปริมาณ 5,613 คันต่อวัน และ จ.ภูเก็ต ทางหลวงหมายเลข 402 จากโคกกลอย ผ่านสะพานสารสิน เข้าสู่ จ.ภูเก็ต มีปริมาณการจราจรเฉลี่ย 5,179 คันต่อวัน

1.2 ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดที่เชื่อมโยงระหว่าง จ.ปัตตานี

กับกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง

เส้นทางทางหลวงแผ่นดินและจังหวัดที่เชื่อมโยงระหว่าง จ.ปัตตานี กับ กทม. และจังหวัดใกล้เคียง

ทางหลวงแผ่นดิน/จังหวัด	จุดเริ่มต้น	จุดปลายทาง	เส้นทางที่ผ่าน
1. หมายเลข 4	กรุงเทพฯ	ชุมพร	จ.นครปฐม, ราชบุรี, เพชรบุรี, ประจวบ, ชุมพร
2. หมายเลข 41	ชุมพร	สุราษฎร์ธานี	จากทางหลวงฯ หมายเลข 4 ผ่านเข้าทางหลวงฯ หมายเลข 41 ผ่าน จ.สุราษฎร์ธานี
3. หมายเลข 4010	สุราษฎร์ธานี	นครศรีธรรมราช	อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์, อ.สิชล, อ่างศิลา จ.นครศรีฯ
4. หมายเลข 4017	นครศรีธรรมราช	สงขลา	อ.หัวไทร จ.นครศรีฯ, อ.ระโนด จ.สงขลา
5. หมายเลข 4083	อ.ระโนด	อ.สิงหนคร จ.สงขลา	ผ่านปากทะเลสาบสงขลา
6. หมายเลข 4086	อ.เทพา จ.สงขลา	ทางหลวงฯ หมายเลข 4086	เข้าสู่ อ.เมืองปัตตานี ที่ อ.หนองจิก
7. หมายเลข 42	อ.นาทวี สงขลา	อ.โคกโพธิ์	ทางหนึ่งแยกเข้าสู่ อ.หนองจิก และอีกทางหนึ่งแยกเข้าสู่ จ.ยะลา
8. หมายเลข 410	อ.เมือง จ.ปัตตานี	จ.ยะลา	เข้าสู่ จ.ยะลา ที่ อ.รามัน
9. หมายเลข 42	อ.เมือง จ.ปัตตานี	จ.นราธิวาส	ผ่าน อ.ยะหริ่ง, สายบุรี, จ.ปัตตานี เข้าสู่ จ.นราธิวาส ที่ อ.นาเจาะ

1.3 เส้นทางคมนาคมที่สำคัญภายในจังหวัด

เส้นทางคมนาคมที่สำคัญภายใน จ.ปัตตานี

ทางหลวงแผ่นดิน/จังหวัด	จุดเริ่มต้น	จุดปลายทาง	เส้นทางที่ผ่าน
1. หมายเลข 42	อ.โคกโพธิ์	อ.สายบุรี	เชื่อมต่อกับทางหลวงฯ หมายเลข 410, 4085, 4086 และ 4061
2. หมายเลข 410	อ.เมือง จ.ปัตตานี	อ.ยะรัง	แยกเข้าสู่ อ.มายอ คิวทางหลวงฯ หมายเลข 4061
3. หมายเลข 4061	อ.ยะรัง	อ.ปะนาเระ	อ.มายอ, ยะหริ่ง ติดกับทางหลวงฯ หมายเลข 42 ที่บ้านปาล์ม อ.ปะนาเระ
4. หมายเลข 4075	ทางหลวงหมายเลข 42	บ้านหัวคลอง อ.ปะนาเระ	เชื่อมทางหลวงฯ หมายเลข 42 กับ หมายเลข 4061
5. หมายเลข 4086	อ.หนองจิก	อ.เมือง จ.ปัตตานี	เชื่อมต่อกับทางหลวงฯ หมายเลข 42 เข้าสู่เขต ทม.ปัตตานี

จากตารางที่ 3.3 สำหรับปริมาณการจราจรของ จ.ปัตตานี บนทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงจังหวัด ใน ปี พ.ศ.2527 เส้นทางที่มีปริมาณการจราจรสูงสุด ได้แก่ ทางหลวงฯ หมายเลข 4210 คือเขตเทศบาลจาก ต.นาเกลือ-ท่าเทียบเรือปัตตานี มีปริมาณการจราจร 4,650 คันต่อวัน มีสัดส่วนร้อยละ 18.04 ของปริมาณการจราจรในจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี พ.ศ.2526-2527 ร้อยละ 10.61 เส้นทางที่มีปริมาณการจราจรรองลงมาได้แก่ ทางหลวงฯ หมายเลข 42 ทางแยกคอนรัก เข้า อ.เมืองปัตตานี ซึ่งเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 4086 จาก จ.สงขลา เข้าสู่ จ.ปัตตานี มีปริมาณการจราจร 3,390 คันต่อวัน มีสัดส่วนร้อยละ 12.84 ของปริมาณการจราจรในจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10.73 ต่อปี (พ.ศ.2523-2527) และทางหลวงฯ หมายเลข 42 ทางแยกนาเกตุ ใน อ.โคกโพธิ์-อ.เมืองปัตตานี โดยผ่านสถานีรถไฟนาประคู้ มีปริมาณการจราจร 3,202 คันต่อวัน มีสัดส่วนร้อยละ 12.42 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี (พ.ศ.2523-2527) เป็น 9.10

เส้นทางที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทางหลวงฯ หมายเลข 4075 แยกจากทางหลวงฯ หมายเลข 41 - บ้านหัวคลอง (ร้อยละ 26.39 ต่อปี) รองลงมาได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 4086 ปากน้ำเตหา จ.สงขลา - อ.เมือง จ.ปัตตานี (แยกคอนรัก) (ร้อยละ 24.10 ต่อปี) (ดูแผนที่ที่ 3.8 ประกอบ)

2. ทางรถไฟ

ทางรถไฟเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญทางหนึ่งของภาคใต้ โดยทางรถไฟสายใต้มีเส้นทางผ่าน จ.ชุมพร, สุราษฎร์ธานี (มีทางแยกสายหนึ่งจากพุนหินไป อ.คีรีรัฐนิคมทุ่งสง (จ.นครศรีฯ) แล้วแยกออกเป็น 3 สาย สายแรกไปสู่ อ.เมือง นครศรีฯ สายที่ 2 แยกไป อ.ห้วยยอด - อ.เมืองตรัง และกันตัง ส่วนสายสุดท้าย ผ่าน อ.ร่อนพิบูลย์ - ทัพลุง -

ตารางที่ ๖.๖ แสดงปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด

จ.ปัตตานี พ.ศ. 2523 และ 2527

ชื่อเส้นทาง	หมายเลขทาง	ระยะทาง (กม.)	ปริมาณการจราจรบนทางหลวงเฉลี่ยต่อวัน (คน)		สัดส่วนปริมาณการจราจร		อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี พ.ศ. 2523 และ 2527
			2523	2527	2523	2527	
ทางหลวงแผ่นดิน	42						
ทางแยกนาเกตุ-ปัตตานี	42	19.592	2,260	3,202	23.00	12.42	9.10
อ.เมือง-อ.ปานาเระ	42	35.738	2,201	3,309	22.30	12.84	10.73
ทางแยกเข้าปัตตานี	42	1.786	-	2,910	-	11.29	-
ทางแยกเข้า อ.ยะหริ่ง	42	7.971	-	877	-	3.40	-
ปานาเระ-ทางแยกเข้า อ.สายบุรี	42	17.778	1,298	2,514	13.21	9.76	17.97
ทางแยกเข้า อ.สายบุรี	42	11.730	-	1,199	-	4.65	-
ทางหลวงแผ่นดิน	410						
อ.เมือง-อ.มายอ	410	12.440	1,322	1,808	13.45	7.01	8.14
ทางหลวงจังหวัด	4061	36.842					
อ.ยะหริ่ง-อ.มายอ	4061		600	882	6.11	3.42	10.11
อ.มายอ-ม.ป่าตีส			512	669	5.21	2.60	6.91
ม.ป่าตีส-อ.ปานาเระ			257	469	2.61	1.82	16.23
ทางหลวงจังหวัด	4075						
ทางหลวง 42-ม.หัวคลอง	4075	7.00	96	245	0.98	0.95	26.39
ทางหลวงจังหวัด	4086						
ปากน้ำเตหา-อ.ปัตตานี	4086	23.063	1,282	3,041	13.04	11.80	24.10
ทางหลวงจังหวัด	4210						
คอเขตเทศบาล-ท่าเทียบเรือ	4210	3.423	-	4,650	-	18.04	-
รวม	-	-	9,828	25,775	100.00	100.00	27.26

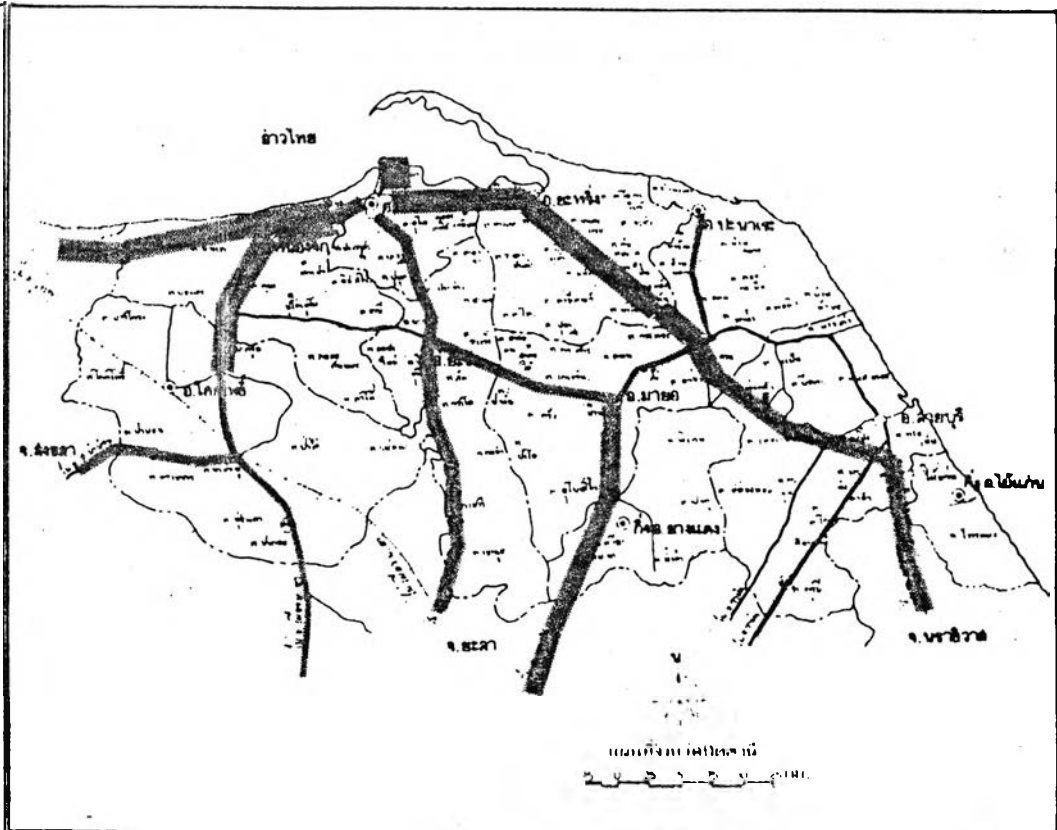
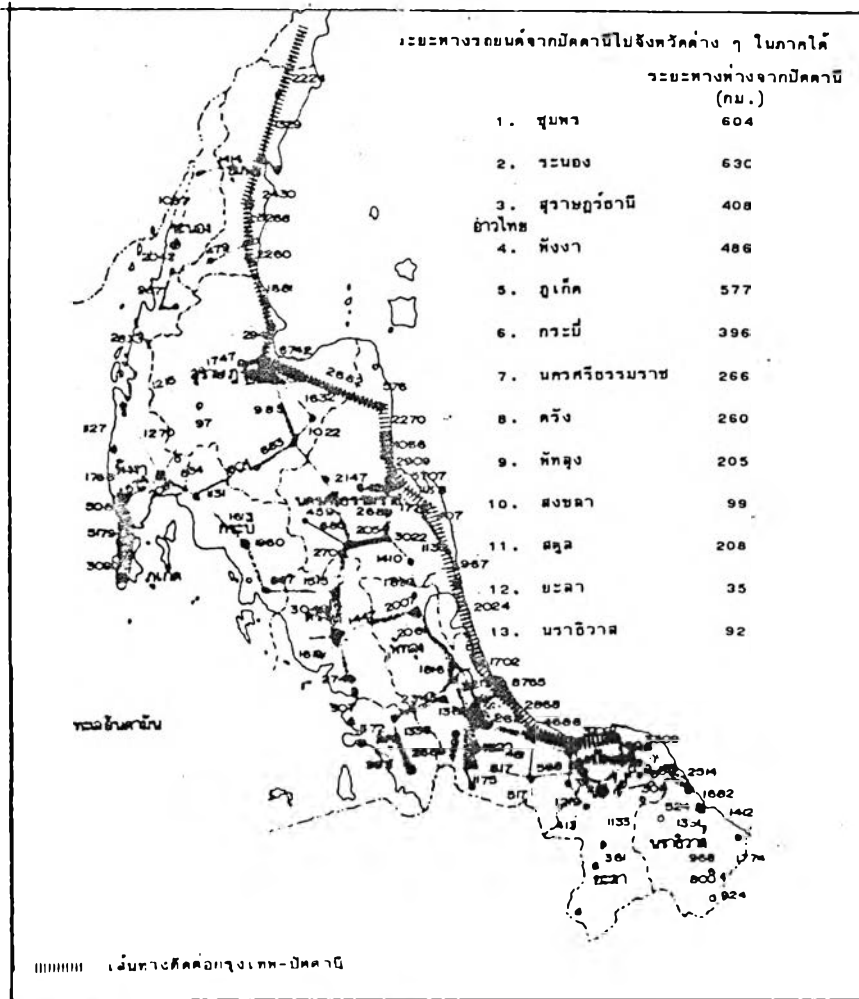
ที่มา: กองวางแผน กรมทางหลวง

เส้นทางและจำนวนรถขนส่งผู้โดยสารระหว่างจังหวัดข้างเคียง

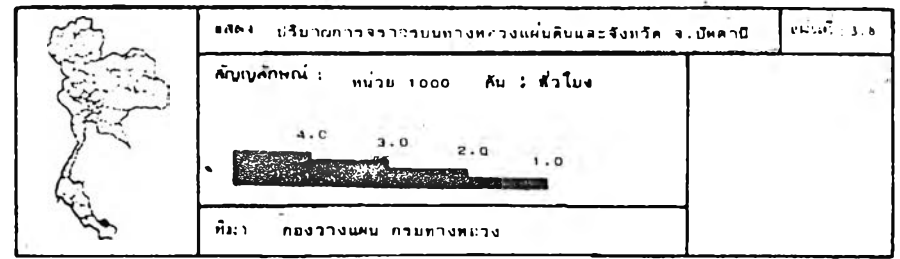
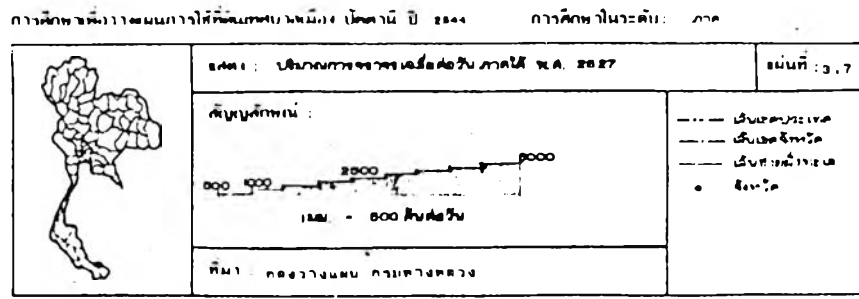
จ.ปัตตานี

สายที่	เส้นทางเดินรถ	ระยะทาง (กม.)	จำนวนรถ (คัน)
454	หาดใหญ่ - ปัตตานี	138	24
457	ปัตตานี - นราธิวาส	100	8
458	ปัตตานี - ยะลา	39	47
460	โคกโพธิ์ - ยะลา	40	12
460	ปัตตานี - ยะลา	56	40
468	ยะลา - ปานาเระ	61	15

ที่มา: ร้อยเอก สกลิตี หัวหน้ากองวิชาการเมืองปัตตานี กองวิชาการม สำนักผังเมือง

การศึกษาพัฒนาการได้ศึกษารวมหมื่นปี ปัตตานี ปี 2544 การศึกษาในระดับ: ภาค

ตารางที่ 3.4 แสดงสัดส่วนจำนวนผู้โดยสารและปริมาณการขนส่งสินค้าทางรถไฟ จ.ปทุมธานี พ.ศ.2519 และ 2527

สถานี	ระยะทางจาก กรุงเทพฯ (กม.)	จำนวนผู้โดยสาร (คน)			ปริมาณสินค้าเทียบคัน (ตัน)		
		2519	2527	อัตราการขยายตัว ต่อปี พ.ศ.2519- 2527	2519	2527	อัตราการขยายตัว ต่อปี พ.ศ.2519- 2527
อ.โคกโพธิ์		415,790 (100.0)	516,213 (100.0)	2.74	14,052.3 (100.0)	11,053.8 (100.0)	-2.95
โคกโพธิ์	1025	160,669 (38.64)	272,686 (52.82)	6.84	3,475.2 (24.73)	1,781.0 (16.11)	-8.02
นาประจักษ์	1033	74,802 (17.99)	80,089 (15.52)	0.86	10,577.1 (75.27)	9,272.8 (83.89)	-1.63
ป่าไร่	1037	53,755 (12.93)	53,245 (10.31)	-0.12	-	-	
คลองทราย	1042	126,564 (30.44)	110,193 (21.35)	-1.72	-	-	
รวม		415,790 (100.0)	516,213 (100.0)	2.74	14,052.3 (100.0)	11,053.8 (100.0)	-2.95

ที่มา: ฝ่ายการพาณิชย์ ฝ่ายการเดินรถ การรถไฟแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: ตัวเลขใน (...) คือ จำนวนร้อยละ

ตารางที่ 3.5 ปริมาณสินค้าที่ขึ้น-ลง ท่าเทียบเรือ ภาคใต้ ปี 2526

	ปริมาณสินค้า (ตัน)	ร้อยละ
1. กระบี่	7,407.42	0.43
2. ชุมพร	68,580.65	3.99
3. ตรัง	82,526.75	4.81
4. นครศรีธรรมราช	430,774.15	25.09
5. นราธิวาส	-	-
6. ปัตตานี	27,187.79	1.58
7. พังงา	7,174.61	0.42
8.ภูเก็ต	177,950.38	10.36
9. ระนอง	11,360.65	0.66
10. สงขลา	526,433.47	30.66
11. สตูล	25,207.63	1.47
12. สุราษฎร์ธานี	352,573.01	20.53
รวม	1,717,176.51	100.0

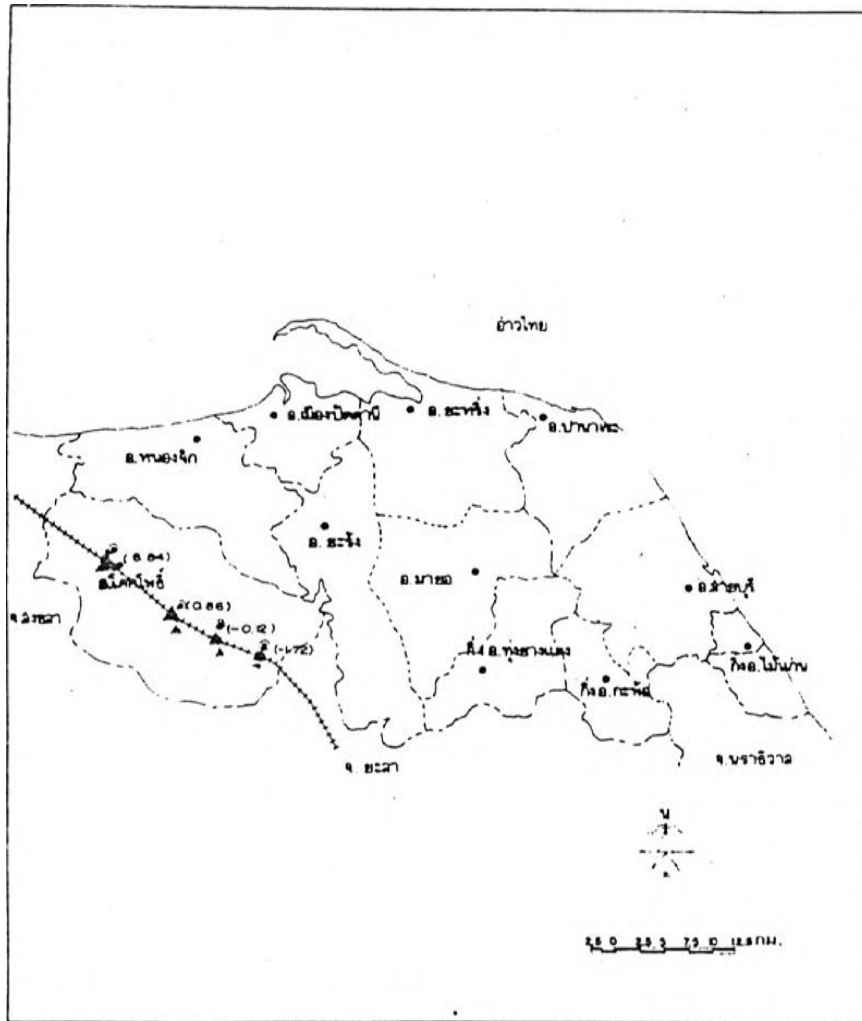
ที่มา: กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม

.ภาคใหญ่ แล้วแยกออกเป็น 2 สาย โดยสายแรกสู่ อ.สะเคาจนถึงเขตแดนไทย-มาเลเซีย และมีเส้นทางต่อเข้าสู่ประเทศมาเลเซีย ส่วนสายที่สองผ่าน อ.เทพา จ.สงขลา, อ.โคกโพธิ์, จ.ปัตตานี, อ.รามัน จ.ยะลา, อ.ระแงะ, สุโงปาดิ และสุโงโลก จ.นราธิวาส ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พ.ศ.2519-2527 ปรากฏว่า จำนวนผู้โดยสารรถไฟมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ เนื่องจากการสภาพคล่องและการประหยัดเวลาของการคมนาคมทางรถยนต์ กล่าวคือ จำนวนผู้โดยสารรถไฟภาคใต้ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.11 ต่อปีเท่านั้น ส่วนทางด้าน การขนส่งสินค้าทางรถไฟยังคงมีบทบาทที่สำคัญ คือ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10.92 ต่อปี เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้โดยสารและปริมาณการขนส่งภาคใต้ ปรากฏว่า จ.นครศรีฯ เป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้โดยสารมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.77 ของจำนวนผู้โดยสารรวมของภาค ในปี พ.ศ.2527 ส่วนด้านปริมาณการขนส่ง จ.สงขลามีปริมาณสูงสุดของภาค คิดเป็นร้อยละ 35.04 ของปริมาณการขนส่งสินค้ารวมของภาคปี พ.ศ. 2527 (ดูในภาคผนวก ก.)

จ.ปัตตานีมีสถานีรวม 4 แห่ง(ดูแผนที่ที่ 3.9 และ 3.10 ประกอบ) ได้แก่ สถานีโคกโพธิ์ นาประดู่ ป่าไร่ และคลองทราย ตามลำดับ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา (พ.ศ. 2519-2527) จากตารางที่ 3.4 ปรากฏว่า จำนวนผู้โดยสารรถไฟมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ คือมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.24 ใน พ.ศ.2519 เป็นร้อยละ 3.68 ของจำนวนผู้โดยสารรวมของภาคใน พ.ศ.2527 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.74 ต่อปี สูงกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของภาค ส่วนทางด้าน การขนส่งสินค้ากลับมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ โดยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 2.33 ในปี พ.ศ.2519 เหลือเพียงร้อยละ 0.80 ของปริมาณการขนส่งสินค้ารวมของภาคในปี พ.ศ.2527 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยลดลงร้อยละ 2.95 ต่อปี)

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้โดยสารในแต่ละสถานี ของ จ.ปัตตานี สถานีโคกโพธิ์ เป็นสถานีที่มีจำนวนผู้โดยสารมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด มีสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 38.64 ใน พ.ศ.2519 เป็น ร้อยละ 52.82 ของจำนวนผู้โดยสารรวมของจังหวัด ใน พ.ศ. 2527 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.84 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของจังหวัด รองลงมาได้แก่ สถานีคลองทราย นาประดู่ และป่าไร่ มีสัดส่วนร้อยละ 21.35, 15.52 และ 10.31 ของจำนวนผู้โดยสารรวมของจังหวัดใน พ.ศ.2527 ตามลำดับ ด้านปริมาณการขนส่งสินค้า ปรากฏว่าสถานีนาประดู่ เป็นสถานีที่มีปริมาณการขนส่งสินค้าสูงสุดของจังหวัด โดยมี

การศึกษาดูพื้นที่วางแผนการใส่ที่ดินเกษตรภาคเมือง ปี 2564 การศึกษาในระดั: จังหวัด

	รหัส : จังหวัดชลบุรี O พ.ศ. 2519 และ 2527	แผนที่ : 3.9
	สัญลักษณ์ : ▲ จังหวัดชลบุรี O พ.ศ. 2519 ▲ จังหวัดชลบุรี O พ.ศ. 2527 (ได้จากการขยายตัวเมืองปี 2519 - 2527)	--- เส้นเขตจังหวัด --- เส้นเขตอำเภอ --- เส้นเขตตำบล ● อ.เมือง ○
ที่มา : สำนักงานชลประทาน สำนักงานเกษตร การรถไฟแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 3.4)		

การศึกษาดูพื้นที่วางแผนการใส่ที่ดินเกษตรภาคเมือง ปี 2564 การศึกษาในระดั: จังหวัด

	รหัส : บริเวณรับน้ำท่วมภาค O พ.ศ. 2519 และ 2527	แผนที่ : 3.10
	สัญลักษณ์ : ▲ บริเวณรับน้ำท่วมภาค O พ.ศ. 2519 ▲ บริเวณรับน้ำท่วมภาค O พ.ศ. 2527 (ได้จากการขยายตัวเมืองปี 2519 - 2527)	--- เส้นเขตจังหวัด --- เส้นเขตอำเภอ --- เส้นเขตตำบล ● อ.เมือง ○
ที่มา : สำนักงานชลประทาน สำนักงานเกษตร การรถไฟแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 3.4)		

โดยมีสัดส่วนร้อยละ จาก 75.27 ใน พ.ศ.2519 เป็นร้อยละ 83.89 ของปริมาณการขนส่งสินค้ารวมของจังหวัดในปี พ.ศ.2527 แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยลดลงร้อยละ 1.63 ค่อยๆ ร่องลงมาได้แก่ สถานีโคกโพธิ์

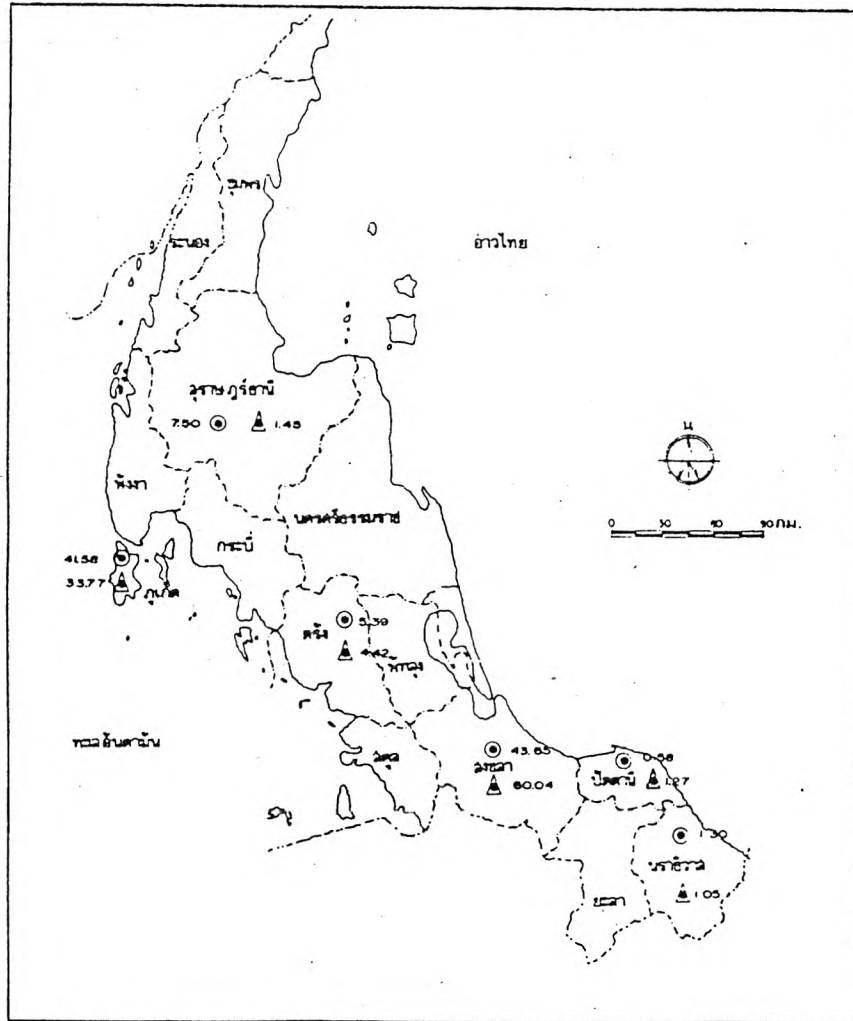
ข. การคมนาคมขนส่งทางอากาศ (แผนที่ที่ 3.11)

ภาคใต้มีสนามบินพาณิชย์ใน 6 จังหวัด คือ ตรัง, ภูเก็ต, สุราษฎร์ธานี, สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส สำหรับ จ.ปัตตานี สนามบินพาณิชย์ตั้งอยู่ ต.บ่อทอง อ.หนองจิก อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 15 กม. โดยมีเที่ยวบินจาก บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด จาก ปัตตานี-หาดใหญ่, ปัตตานี-ตรัง, ปัตตานี-ภูเก็ต

เมื่อพิจารณาจากการขนส่งทางอากาศ ในปี พ.ศ.2525 จำนวนผู้โดยสารมา จ.ปัตตานีมีร้อยละ 0.58 ของจำนวนผู้โดยสารทั้งหมดของภาคใต้ ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุดของภาคใต้ และปริมาณพัสดุภัณฑ์และไปรษณีย์ภัณฑ์ มีร้อยละ 1.27 ของปริมาณรวมในภาค ซึ่งเป็นปริมาณที่น้อยที่สุดรองจาก จ.นราธิวาส

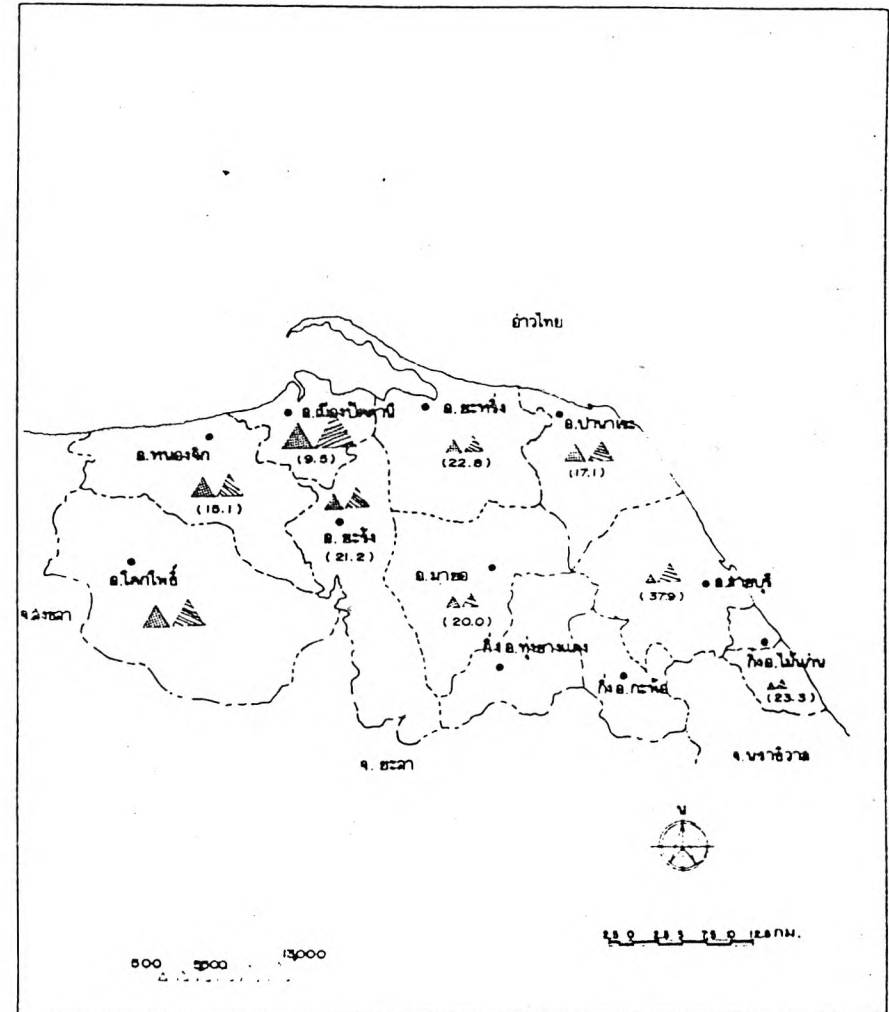
ค. การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

การคมนาคมขนส่งทางน้ำภายใน จ.ปัตตานี มีแม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำหนองจิก เป็นเส้นทางคมนาคมภายในท้องถิ่น แต่ที่มีข้อจำกัด คือ ไซ้ได้เฉพาะฤดูน้ำเท่านั้น แต่ก็มีอุปสรรค คือน้ำเชี่ยวมาก พอถึงฤดูแล้งน้ำแห้งไม่สามารถเดินเรือได้ จึงไม่เป็นที่นิยมใช้นอกจากนี้ยังมีเส้นทางน้ำชายฝั่งทะเล (กองฝั้งเมืองรวม 2526) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการขนส่งสินค้าชายฝั่งทะเลภาคใต้ ปี 2526 จ.สงขลา นครศรีฯ และสุราษฎร์ฯ มีปริมาณสินค้าที่ขึ้นลงที่ท่าเทียบเรือสูงสุด เป็นร้อยละ 76.28 ของปริมาณสินค้าที่ขึ้น-ลงในภาค จ.ปัตตานีมีส่วนแบ่งเพียงร้อยละ 1.58 อย่างไรก็ตาม โครงการท่าเทียบเรือชายฝั่งทะเล กำลังอยู่ในขั้นตอนดำเนินการ ซึ่งคาดว่าเมื่อท่าเทียบเรือฯ เสร็จสมบูรณ์ สามารถรับปริมาณสินค้าที่ขึ้น-ลงได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ก็มีปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องน้ำขึ้นเขิน

การศึกษาดัชนีการประเมินการใช้ที่ดินเกษตรภาคเมือง ปี 2544 การศึกษาในระดั: ชาติ

	รหัส : การประเมินการประเมินการใช้ที่ดินเกษตรภาคเมือง ปี 2544 หน้าที่ : 3.11
	สัญลักษณ์ : ● จำนวนผู้โหวต ▲ จำนวนผู้โหวตและโหวตลับ (คะแนน)
ที่มา : บริษัทพัฒนาภาคเหนือ จำกัด (การรวบรวมข้อมูล)	

การศึกษาดัชนีการประเมินการใช้ที่ดินเกษตรภาคเมือง ปี 2544 การศึกษาในระดั: จังหวัด

	รหัส : จำนวนผู้โหวตและโหวตลับในจังหวัดภาคเหนือ ปี 2522 - 2527 หน้าที่ : 3.12
	สัญลักษณ์ : ▲ จำนวนผู้โหวตและโหวตลับปี พ.ศ. 2522 (จริง) ▲ จำนวนผู้โหวตและโหวตลับปี พ.ศ. 2527 (จริง) (ปีการศึกษาและคะแนน) ● คะแนน
ที่มา : คณะกรรมาธิการไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและสำนักงาน กกต. (การรวบรวมข้อมูล)	

๘. การท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวใน จ.ปัตตานี สามารถจำแนกได้คือ

สถานที่ท่องเที่ยวใน จ.ปัตตานี (จำแนกตามประเภทของสถานที่)

ประเภทประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรม, ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

1. มัสยิดกรือเซะ (ต.ตันหยงลูโละ อ.เมือง)
2. ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว (ทต.ปัตตานี)
3. สถานที่หล่อปืนนางพญาตานี (ต.ตันหยงลูโละ อ.เมือง)
4. วัดช้างให้ (อ.โคกโพธิ์)
5. วัดเก่า จะบังลึกอ. (ทต.ปัตตานี)
6. มัสยิดกลาง (ทต.ปัตตานี)

ประเภทธรรมชาติ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

1. น้ำตกทรายขาว (อ.โคกโพธิ์)
2. แหลมตาชี (แหลมโพธิ์) (ต.ตะโกละกาโบรี อ.ยะหริ่ง)
3. หาดริชคาลิเบก (หาดสายสนอ) (ต.บางเขา อ.หนองจิก)
4. ชายทะเลบ้านปามาติอ (ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี)
5. หาดแฉะ (อ.ปานาเระ)

๙. การสาธารณสุข

ก. การไฟฟ้า

การบริการไฟฟ้าภาคใต้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคเขต 2 จ.นครศรีฯ และเขต 3 จ.ยะลา มีสถานีย่อย 15 แห่ง จ.ปัตตานีไม่มีการผลิตไฟฟ้าใช้ ต้องซื้อกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 3 จ.ยะลา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการใช้ไฟฟ้าในภาคใต้ ในปี 2527 (ดูในภาคผนวก ก.) จ.สงขลา, นครศรีฯ, สุราษฎร์ฯ และ ภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีการใช้ไฟฟ้ารายใหญ่ของภาคตามลำดับ สำหรับ จ.ปัตตานี มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามากเป็นอันดับ 3 ของภาค แต่ในช่วงปี 2524-2527 อัตราการขยายตัวของผู้ใช้ไฟฟ้า (ร้อยละ 9.75 ต่อปี) ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของภาค (ร้อยละ 12.38 ต่อปี) ขณะที่ แม้ว่าปริมาณการใช้ไฟฟ้าจะมีส่วนแบ่งจากภาคเป็นอันดับ 6 ก็ตาม แต่ที่มีอัตราการขยายตัว (ร้อยละ 12.31 ต่อปี) สูงกว่าอัตราการขยายตัวของภาค ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มของการมีผู้ใช้กระแสไฟรายใหญ่ ซึ่งมาพิจารณาประเภทผู้ใช้กระแสไฟภายในจังหวัด พบว่า ร้อยละ 58.9 เป็นการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อการธุรกิจและอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.7)

การใช้กระแสไฟฟ้าภายใน จ.ปัตตานี จากตารางที่ 3.6 ในปี 2522 และ 2527 อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีการใช้ไฟฟ้าสูงสุดของจังหวัด (ดูแผนที่ที่ 3.12 ประกอบ) แม้ว่าสัดส่วนของผู้ใช้กระแสไฟจะลดน้อยลง แต่ปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้ากลับเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการขยายตัวของภาค โดย อ.เมือง มีการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อธุรกิจ-

ตารางที่ ๖.๖ แสดงโครงสร้างจำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้า และประเภทการใช้กระแสไฟฟ้าระดับอำเภอ จ.ปทุมธานี ปี 2522-2527

อำเภอ	จำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้า					ปริมาณกระแสไฟฟ้า (วัดคี่ชั่วโมง)				
	2522		2527		อัตรา การขยายตัว เฉลี่ยต่อปี	2522		2527		อัตรา การขยายตัว เฉลี่ยต่อปี
	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ		กระแสไฟ	ร้อยละ	กระแสไฟ	ร้อยละ	
อ.เมือง	6,952	(32.82)	10,950	(24.55)	9.5	19,507	(68.84)	47,006	(72.07)	19.2
อ.โคกโพธิ์	4,731	(22.33)	7,957	(17.84)	10.1	1,896	(6.69)	4,390	(6.73)	18.3
อ.บางอ	1,271	(6.0)	3,170	(7.11)	20.0	301	(1.06)	1,277	(1.96)	33.5
อ.หนองจิก	1,920	(9.06)	3,887	(8.71)	15.1	1,406	(4.96)	3,209	(4.92)	17.9
อ.บ้านาระ	1,901	(8.98)	4,186	(9.39)	17.1	663	(2.34)	1,876	(2.88)	23.1
อ.สายบุรี	1,087	(5.13)	5,417	(12.15)	37.9	918	(3.24)	2,918	(4.47)	26.0
อ.มะรัง	1,549	(7.31)	4,053	(9.09)	21.2	3,034	(10.71)	2,534	(3.88)	-3.5
อ.มะหริ่ง	1,337	(6.31)	3,731	(8.36)	22.8	574	(2.03)	1,445	(2.22)	20.3
ทั้ง อ.ไม่แนก	437	(2.06)	1,251	(2.80)	23.3	37	(0.13)	568	(0.87)	72.9
รวม	21,185	(100.0)	44,602	(100.0)	16.1	28,336	(100.0)	64,223	(100.0)	18.1

ตารางที่ ๖.๗ แสดงการเปรียบเทียบประเภทการใช้กระแสไฟฟ้า อ.เมืองคองจังหวัดปทุมธานี ปี 2527

(หน่วย: วัตต์/ชั่วโมง)

	อยู่อาศัย	ธุรกิจและ อุตสาหกรรม	อื่น ๆ	รวม ¹
อำเภอเมือง	9,533	35,348	2,125	47,006
มีคส่วนคองจังหวัด	(39.01)	(92.01)	(89.78)	(72.07)
จังหวัด	24,437	38,419	2,367	65,223
ร้อยละ	(37.47)	(58.90)	(3.63)	(100.0)

ที่มา: กองเศรษฐกิจพลังงานไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

หมายเหตุ: ¹ไม่รวมหน่วยสาธารณะ

และอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 75.2 ของปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าในอำเภอ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการใช้กระแสไฟฟ้าของจังหวัด ตามตารางที่ 3.7 นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า อ.เมือง มีบทบาทอย่างสูงต่อการใช้กระแสไฟฟ้า เพื่อการอยู่อาศัย, ธุรกิจ และอุตสาหกรรม ของจังหวัด อย่างไรก็ตาม จากโครงการไฟฟ้าชนบท คาดว่าภายในปี 2530 จะมีโครงข่ายการบริการไฟฟ้าอย่างทั่วถึงภายในจังหวัด

ข. การประปา

การให้บริการประปาของภาคใต้ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค มีที่ทำการประปา รวม 28 แห่ง มีเขตการให้บริการเฉพาะในเทศบาล และสุขาภิบาล จากข้อมูลของงานวิเคราะห์และประเมินผล กองประปาภูมิภาค (ภาคผนวก ก.)

จ.ปัตตานี ผลิตน้ำประปาโดยอาศัยแหล่งน้ำจากบ่อน้ำบาดาล มีกำลังการผลิตเพียงร้อยละ 3.65 ของภาค มีจำนวนผู้ใช้น้ำและปริมาณการใช้ร้อยละ 6.16 และ 4.59 ตามลำดับ ทั้งนี้การให้บริการ ประปาในจังหวัดมีเฉพาะใน ทม.ปัตตานี และ ทค.สายบุรี

เมื่อพิจารณาการให้บริการประปา ในเขตเทศบาลทั้งสอง ตามแผนภูมิที่ 3.1 และตารางที่ 3.8 ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างการใช้น้ำประปา จะเห็นได้ว่า ในปี 2517 และ 2527 ทม.ปัตตานี มีการให้บริการมากกว่า ทค.ตะลุบัน อย่างมาก ทั้งในแง่ผู้ใช้น้ำ, กำลังการผลิตและปริมาณการใช้น้ำ โดย ทม.ปัตตานี มีกำลังการผลิตถึงร้อยละ 91.07 ขณะที่ ทค.ตะลุบัน มีเพียงร้อยละ 8.93 แต่เมื่อมาเปรียบเทียบการขยายตัวของ การให้บริการตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปี 2517-2527 ปรากฏว่า ทค.ตะลุบัน มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของกำลังการผลิต และปริมาณการใช้น้ำสูงกว่า ทม.ปัตตานี แต่มีการขยายตัวของจำนวนผู้ใช้น้ำต่ำกว่า ทม.ปัตตานี แสดงว่า กำลังการผลิตของการประปาใน ทม.ปัตตานีสามารถรองรับจำนวนผู้ใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างมากได้

ค. การโทรศัพท์

การบริการโทรศัพท์ ภาคใต้ มีชุมสายรวมทั้งสิ้น 38 ชุมสาย จากข้อมูลขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ภาคผนวก ก.) ในปี 2527 ภาคใต้มีเลขหมายที่มีผู้เช่า 30,000 เลขหมาย คิดเป็นร้อยละ 87.97 ของจำนวนเลขหมายที่มี โดยมี จ.สงขลา เป็นจังหวัดที่มีการให้บริการโทรศัพท์สูงสุด รองลงมาได้แก่ จ.ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8 แสดงโครงสร้างจำนวนผู้ใช้น้ำ กำลังการผลิต และปริมาณการใช้น้ำ จ.ปทุมธานี พ.ศ.2519 และ 2527

	จำนวนที่ทำการประปา		จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)		กำลังการผลิต (ม ³ /วัน)		ปริมาณการใช้น้ำ (ม ³ /วัน)		ปริมาณการใช้น้ำ ต่อกำลังการผลิต		อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี (2517-2527)		
	2517	2527	2517	2527	2517	2527	2517	2527	2517	2527	จำนวน ผู้ใช้น้ำ	กำลังผลิต	ปริมาณ การใช้น้ำ
ทบ.ปทุมธานี	1	1	1,414 (85.03)	4,420 (88.74)	2,535 (95.99)	4,560 (91.07)	2,524 (96.74)	4,303 (91.69)	0.99	0.94	12.1	6.0	5.5
ทต.สามปური	1	1	249 (14.97)	561 (11.26)	106 (4.01)	447 (8.93)	85 (3.26)	390 (8.31)	0.80	0.87	8.5	15.5	16.4
รวม	2	2	1,663 (100.0)	4,981 (100.0)	2,641 (100.0)	5,007 (100.0)	2,609 (100.0)	4,693 (100.0)	0.99	0.94	11.6	6.6	6.6

ที่มา: งานวิเคราะห์และประเมินผล กองประปาภูมิภาค กรมโยธาธิการ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

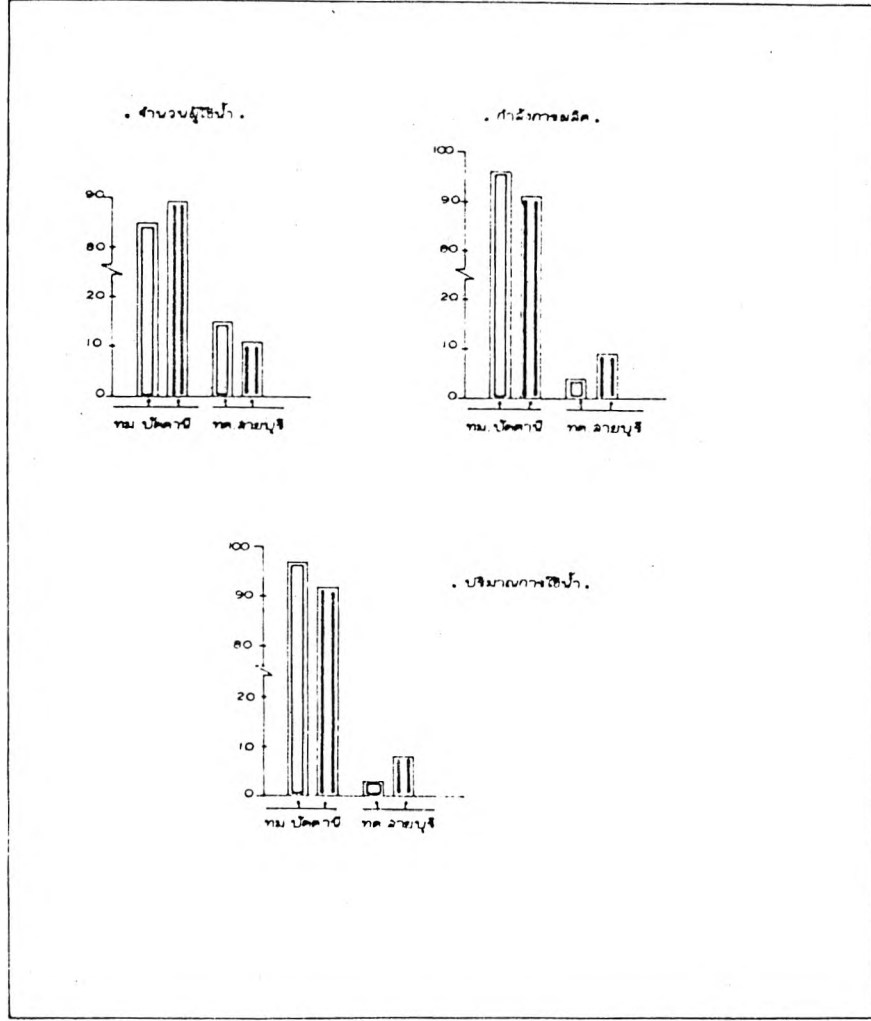
หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนร้อยละ

ตารางที่ 3.9 แสดงโครงสร้างบริการและจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ จ.ปทุมธานี พ.ศ.2527
(จำแนกตามชุมสาย)

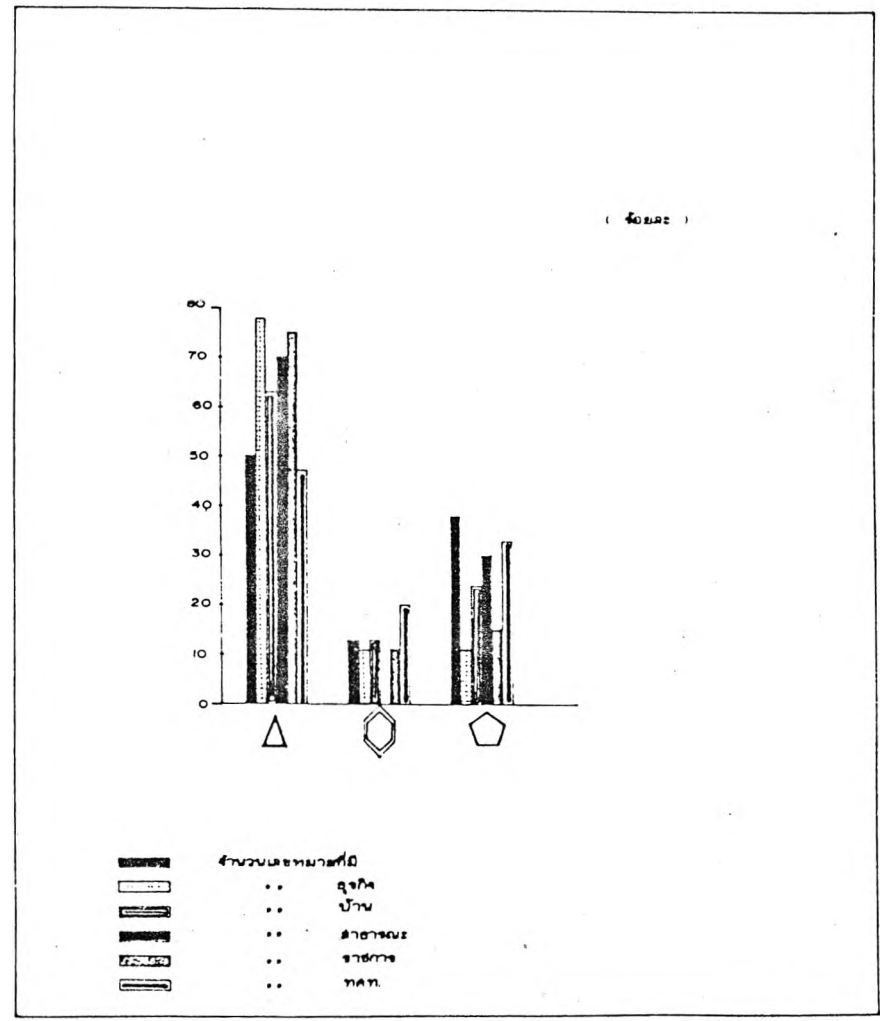
	จำนวน เลขหมายที่มี	จำนวนเลขหมายที่มีอยู่ประจำ จำแนกตามประเภทผู้เช่า					รวม
		ธุรกิจ	บ้าน	สาธารณะ	ราชการ	ทศก.	
ชุมสายปทุมธานี	800	451 (57.23)	204 (25.89)	7 (0.89)	112 (14.21)	14 (1.78)	788 (100.0)
ชุมสายสามปური	200	63 (49.60)	42 (33.08)	-	16 (12.60)	6 (4.72)	127 (100.0)
ชุมสายโคกโพธิ์	600	63 (35.80)	78 (44.32)	3 (1.70)	22 (12.50)	10 (5.68)	176 (100.0)
รวม	1,600	577 (52.89)	324 (29.70)	10 (0.91)	150 (13.75)	30 (2.75)	1,091 (100.0)

ที่มา: กองเศรษฐกิจและสถิติ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ จำนวนร้อยละ

	แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษา (พื้นที่เกษตรกรรม) (ปี 2517 - 2527)	มาตราส่วน: 1:3.1
	ปี: 2517, 2527	
ที่มา: ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ปี 2517 และ 2527)		

	แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษา (พื้นที่ป่าไม้) (ปี 2527)	มาตราส่วน: 1:3.2
	ปี: 2527	
ที่มา: ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ปี 2527)		

จ.ปัตตานีมีจำนวนชุมสาย 3 ชุมสาย จำนวนเลขหมายรวมมีจำนวนเพียงร้อยละ 4.69 ของจำนวนเลขหมายรวมในภาค ทั้งนี้ เป็นจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าคิดเป็นร้อยละ 68.19 ของจำนวนเลขหมายรวมของจังหวัด ดังนั้น จำนวนเลขหมายเดิมที่มีอยู่คงเพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เช่า โดยที่เลขหมายที่มีผู้เช่า ส่วนใหญ่ใช้ในกิจการธุรกิจ, ที่อยู่อาศัย และราชการ ร้อยละ 52.89, 29.7 และ 13.75 ตามลำดับ

จาก 3 ชุมสายใน จ.ปัตตานี ในปี 2527 ตามตารางที่ 3.9 ชุมสายปัตตานี มีการให้บริการสูงสุดของจังหวัดจำนวนเลขหมายของชุมสายมีร้อยละ 50 ของเลขหมายรวม และจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า มีร้อยละ 72.23 ของจำนวนเลขหมาย ที่มีผู้เช่าในจังหวัด เมื่อมาจำแนกตามประเภทผู้เช่าของชุมสายปัตตานี ร้อยละ 57.23 เป็นผู้เช่าประเภทธุรกิจ และร้อยละ 25.89 เป็นผู้เช่าประเภทที่อยู่อาศัย นอกนั้นร้อยละ 16.88 เป็นผู้เช่าประเภทอื่น ๆ สถานที่ราชการ และ ทศท. ส่วนชุมสายที่มีการให้บริการรองลงมาได้แก่ ชุมสายโคกโพธิ์ และชุมสายสายบุรี

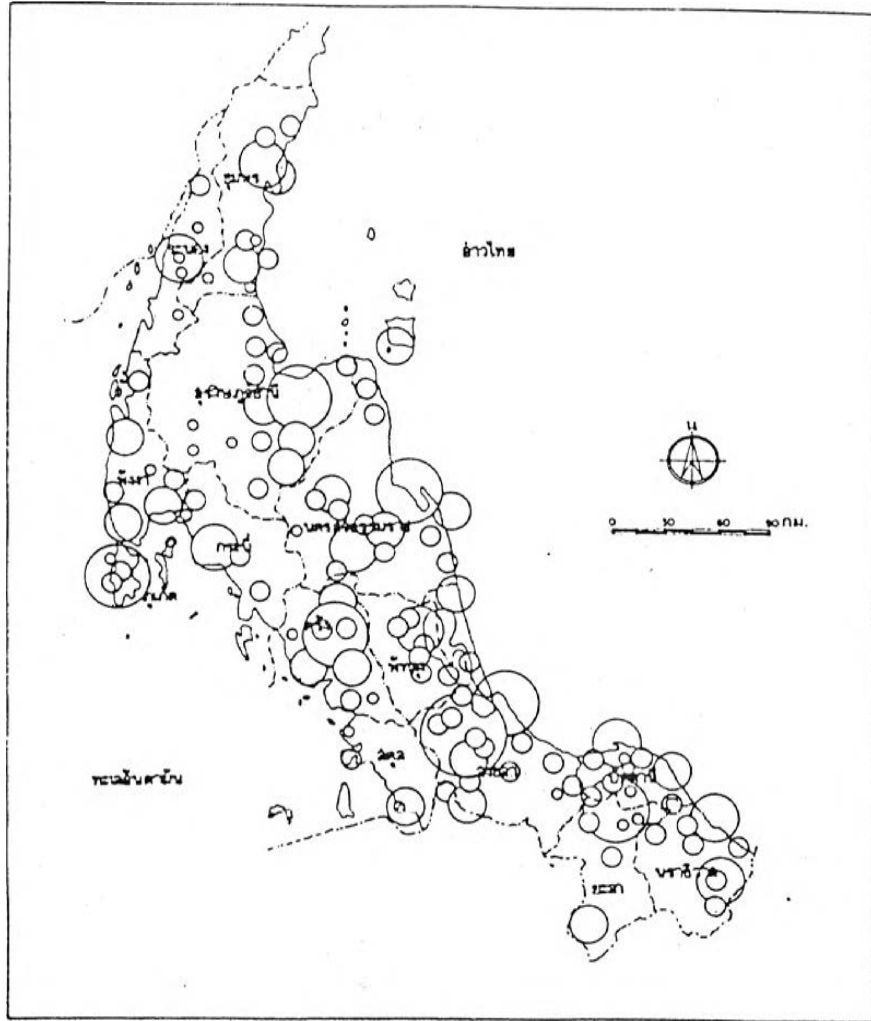
10. ระบบชุมชน

จากการศึกษาการจัดลำดับชุมชนเมืองทั้งในระดับเทศบาลเมือง 17 แห่ง เทศบาลตำบล 8 แห่ง และ สุขาภิบาล 113 แห่ง (รายงานการศึกษาเบื้องต้นระบบชุมชนภาคใต้ พ.ศ. 2526 กองผังภาค สำนักผังเมือง) โดยพิจารณาความสำคัญโครงสร้างพื้นฐาน ประชากร เศรษฐกิจ และบริการทางสังคม สามารถจัดลำดับชุมชนออกเป็น 6 ลำดับ จากแผนที่ที่ 3.13 ประกอบด้วย

- ชุมชนลำดับที่ 1 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่ง มีขอบเขตการให้บริการและเขตอิทธิพลมากกว่าชุมชนอื่น ๆ ของภาคใต้ มีค่าความเป็นศูนย์กลางด้านต่าง ๆ ในระดับภาค มีจำนวนประชากรมากกว่า 100,000 คน ซึ่งชุมชนดังกล่าวของภาคใต้มีเพียงชุมชนเดียว คือ ทม.หาดใหญ่

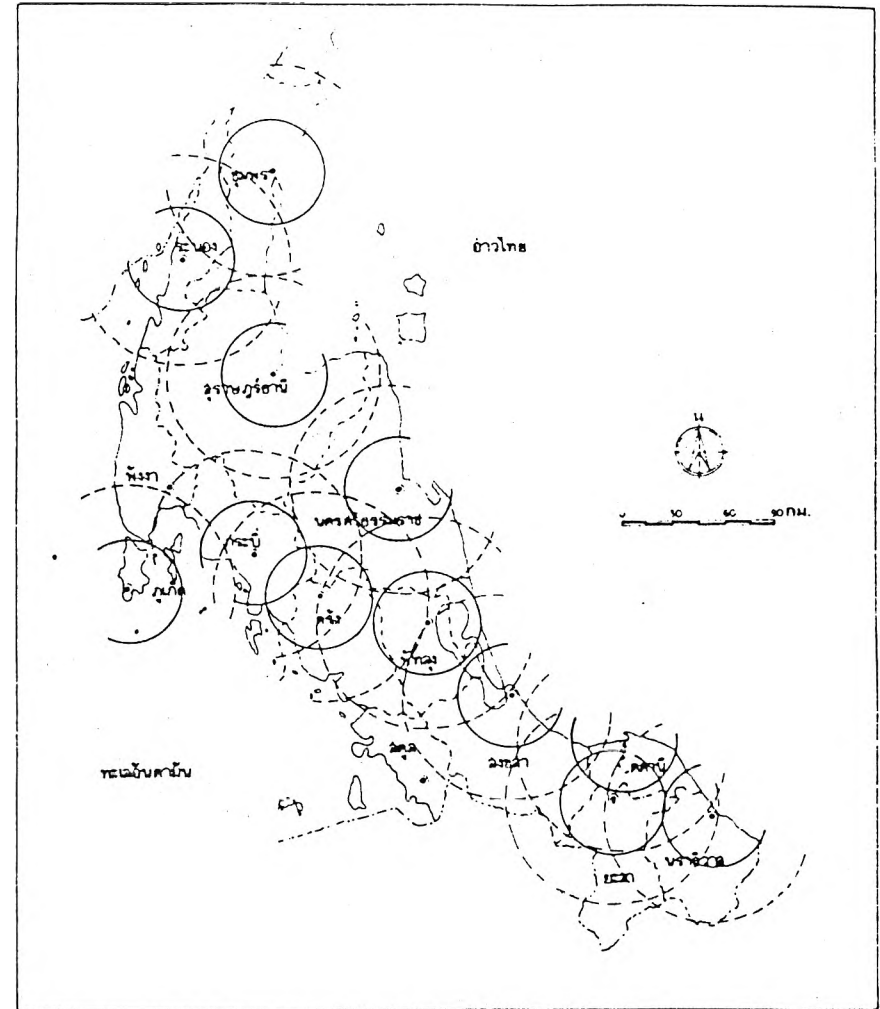
- ชุมชนลำดับที่ 2 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคมและการคมนาคมขนส่ง มีขอบเขตการให้บริการในระดับอนุภาค จำนวนประชากรระหว่าง 10,000-100,000 คน ชุมชนดังกล่าวมีจำนวนรวม 6 ชุมชน ประกอบด้วย ทม.นครศรีฯ, ทม.สงขลา, ทม.ภูเก็ต, ทม.ยะลา, ทม.ตรัง และ ทม.สุราษฎร์ธานี
- ชุมชนลำดับที่ 3 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคมและการคมนาคมขนส่ง มีขอบเขตการให้บริการในระดับจังหวัด จำนวนประชากรระหว่าง 20,000-40,000 คน ในลำดับนี้มี 8 ชุมชน ประกอบด้วย ทม.ปัตตานี ทม.พัทลุง ทม.นราธิวาส, ทม.ชุมพร, ทม.ระนอง, ทม.กระบี่, ทด.ปากแพรง และ ทด.สุโขทัย
- ชุมชนลำดับที่ 4 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่ง ในระดับจังหวัด หรือ อำเภอ จำนวนประชากรระหว่าง 7,000-20,000 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 22 ชุมชน ประกอบด้วย ทม. 4 แห่ง ทด. 6 แห่ง และ สุขาภิบาล 12 แห่ง
- ชุมชนลำดับที่ 5 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่งระดับอำเภอ และชุมชนชนบทโดยรอบ จำนวนประชากรระหว่าง 3,000-7,000 คน เป็นชุมชนในระดับสุขาภิบาลทั้งสิ้น 70 ชุมชน
- ชุมชนลำดับที่ 6 ได้แก่ ชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคมและการคมนาคมขนส่งระดับอำเภอ และชุมชนชนบทใกล้เคียง มีขอบเขตการให้บริการน้อยกว่าชุมชนลำดับที่ 5 ประชากรโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 3,000 คน มีจำนวนรวม 31 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนในระดับสุขาภิบาลทั้งสิ้น

การจัดลำดับชุมชนเมือง จ.ปัตตานี ปรากฏว่า ชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนลำดับที่ 5 และ 6 ซึ่งเป็นชุมชนที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่ง ในระดับอำเภอและชุมชนชนบทโดยรอบเท่านั้น โดยชุมชนลำดับที่ 5 มี 5 สุขาภิบาลประกอบด้วย อ.โคกโพธิ์, ส.หนองจิก, ส.ปานาเระ, ส.นาประดู่ และ ส.ยะรัง และชุมชนลำดับที่ 6 รวม 3 สุขาภิบาล ประกอบด้วย ส.ตันหยง, ส.ยะหริ่ง และ ส.มายอ นอกนั้นเป็นชุมชนในลำดับที่ 3 และ 4 คือ ทม.ปัตตานี และ ทด.ตะลุมปี ตามลำดับ โดยมีบทบาทเป็นชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่ง ในระดับจังหวัดและอำเภอ

การกระจายตัวของพันธุ์ข้าวในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ภา

	<p>เลขที่: ส่วนควบคุมข้าวของชุมชนเมืองภาคนี้</p> <p>แผนที่: 3.13</p>
	<p>สัญลักษณ์: <ul style="list-style-type: none"> ชุมชนวัดที่ 1 จำนวน 1 แห่ง ชุมชนวัดที่ 2 จำนวน 6 แห่ง ชุมชนวัดที่ 3 จำนวน 8 แห่ง ชุมชนวัดที่ 4 จำนวน 22 แห่ง ชุมชนวัดที่ 5 จำนวน 70 แห่ง ชุมชนวัดที่ 6 จำนวน 31 แห่ง </p> <p>ที่มา: สำนักส่งเสริมการเกษตรภาคไทย (ตารางภาคผนวกที่ 1.ก.7)</p>

การกระจายตัวของพันธุ์ข้าวในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ภา

	<p>เลขที่: ส่วนวัดในเมืองภาคนี้</p> <p>แผนที่: 3.14</p>
	<p>สัญลักษณ์: <ul style="list-style-type: none"> เส้นทึบ: เส้นรอบวง 30 กม. เส้นประ: เส้นรอบวง 60 กม. • : สัญลักษณ์ </p> <p>ที่มา: สำนักส่งเสริมการเกษตรภาคไทย</p>

ดังนั้น เมื่อพิจารณาลำดับและขอบเขตการให้บริการของชุมชนเมือง จ.ปัตตานี ในระดับภาค และอนุภาคแล้ว ปรากฏว่า ชุมชนส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชุมชนใกล้เคียงที่มีลำดับชุมชนในลำดับที่ 1 และ 2 คือ ทม.หาดใหญ่ ทม.สงขลา และ ทม.ยะลา ตามลำดับ แผนที่ 3.14 ส่วน ทม.ปัตตานี มีบทบาทเป็นชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการบริการทางสังคม และการคมนาคมขนส่งในระดับจังหวัด

สรุปสภาพทางกายภาพ

จากสภาพทางกายภาพที่กล่าวมาข้างต้น จ.ปัตตานี มีศักยภาพด้านต่าง ๆ อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติ การคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ แหล่งท่องเที่ยวเป็นรองจังหวัดใกล้เคียง คือ สงขลา และเมื่อมาพิจารณาระบบชุมชนแล้ว ทม.หาดใหญ่ และ ทม.สงขลา มีขอบเขตการให้บริการในระดับภาคและอนุภาคตามลำดับ เป็นเหตุให้ จ.ปัตตานี อยู่ภายใต้อิทธิพลของพื้นที่ดังกล่าว ขณะที่ ทม.ปัตตานี เป็นชุมชนศูนย์กลาง ที่มีขอบเขตการให้บริการในระดับจังหวัดเท่านั้น

สภาพทางประชากร

การศึกษาสภาพทางประชากรได้ศึกษาใน 4 ประเด็น คือ ขนาดการกระจายตัวและความหนาแน่นของประชากร โครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงทางประชากร และการคาดการณ์ประชากรในอนาคต ทั้งนี้โดยศึกษาจากข้อมูลที่มีสภาพความพร้อมและเนื้อหาในแต่ละประเด็น กล่าวคือ

ขนาดการกระจายตัว และความหนาแน่นประชากรศึกษาจากข้อมูลในปี 2517 2522 และ 2527 ในระดับภาคและข้อมูลในปี 2518 และ 2527 ในระดับชุมชนของจังหวัด

โครงสร้างประชากร ศึกษาจากสำมะโนประชากรและเคหะปี 2513 และ 2523 การเปลี่ยนแปลงประชากร ศึกษาจากข้อมูล ปี 2520-2527

การคาดการณ์ประชากร ศึกษาจากข้อมูล 11 ชุดปี จากปี 2517-2527

1. ขนาดการกระจายตัวและความหนาแน่นประชากร

ก. ระดับภาค

การกระจายตัวของขนาดประชากรในภาคใต้ จังหวัดที่มีขนาดประชากรมากกว่า 900,000 คน ได้แก่ จ.นครศรีธรรมราช และ จ.สงขลา ในปี 2527 สำหรับ จ.ปัตตานี มีขนาดประชากรอยู่ในกลุ่ม 300,000 - 500,000 คน แต่เมื่อมาพิจารณาความหนาแน่นประชากรแล้ว ปรากฏว่า จ.ปัตตานีอยู่ในกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรสูงสุด คือมากกว่า 200 คน ต่อตารางกิโลเมตร สืบเนื่องจาก จ.ปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก และลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ซึ่งเหมาะต่อการตั้งถิ่นฐาน โดยจังหวัดทางแถบชายฝั่งตะวันออกพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ประชากรมีการกระจายตัวอยู่หนาแน่นมากกว่า (แผนที่ 3.15 และ ตารางที่ 3.10)

ข. ระดับจังหวัด (ดูตารางที่ 3.11 และ แผนที่ที่ 3.16 ประกอบ)

ในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจากปี 2517 ถึง 2527 อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีบทบาทเด่นในด้านประชากร กล่าวคือ ประชากรในจังหวัดกระจายตัวอยู่ในเขต อ.เมืองสูงสุด-

ตารางที่ 3.10 แสดงสัดส่วนประชากร, ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลง รายจังหวัดภาคใต้ พ.ศ.2517, 2522 และ 2527

จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ.2517		พ.ศ.2522		พ.ศ.2528		ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)			อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี		
		จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	2517	2522	2527	2517-22	2522-27	2517-27
1. กระบี่	4,624.308	173,743	3.41	212,177	3.72	250,110	3.97	38	46	54	4.08	3.34	3.71
2. ชุมพร	6,185.000	284,717	5.59	324,816	5.68	347,499	5.52	46	53	56	2.67	1.36	2.01
3. ตรัง	5,216.657	379,031	7.44	418,651	7.32	461,229	7.52	73	80	88	2.01	1.96	1.98
4. นครศรีธรรมราช	10,168.918	1,170,589	22.98	1,236,469	21.63	1,324,577	21.05	115	112	130	1.10	1.39	1.24
5. นราธิวาส	4,227.737	379,153	7.45	432,395	7.57	484,131	7.68	90	102	114	2.66	2.29	2.47
6. ปัตตานี	2,109.626	399,895	7.85	449,307	7.86	474,280	7.55	100	213	225	2.56	1.09	1.72
7. พังงา	4,099.757	149,259	2.93	170,455	2.98	191,178	3.05	36	42	47	2.69	2.32	2.51
8. พัทลุง	3,787.050	356,614	7.00	407,000	7.12	422,821	6.71	94	107	112	2.68	0.76	1.72
9.ภูเก็ต	538.720	115,226	2.26	130,270	2.28	145,229	2.30	242	242	270	2.48	2.20	2.54
10.ยะลา	4,715.846	223,306	4.39	266,479	4.66	297,851	4.75	47	56	63	3.60	2.25	2.92
11.ระนอง	3,425.602	68,192	1.34	81,617	1.43	95,109	7.51	20	24	28	3.66	3.11	3.38
12.สงขลา	7,322.033	729,919	14.33	841,949	14.73	958,565	15.22	100	115	131	2.90	2.63	2.76
13.สตูล	2,669.054	131,904	2.59	160,969	2.82	184,647	2.93	49	60	69	1.22	2.78	3.42
14.สุราษฎร์ธานี	12,311.000	531,543	10.44	583,137	10.20	662,653	10.52	41	45	52	1.87	2.59	2.53
รวม	71,901.348	5,095,091	100.0	5,715,691	100.0	6,299,879	100.0	71	79	88	2.33	1.96	2.15

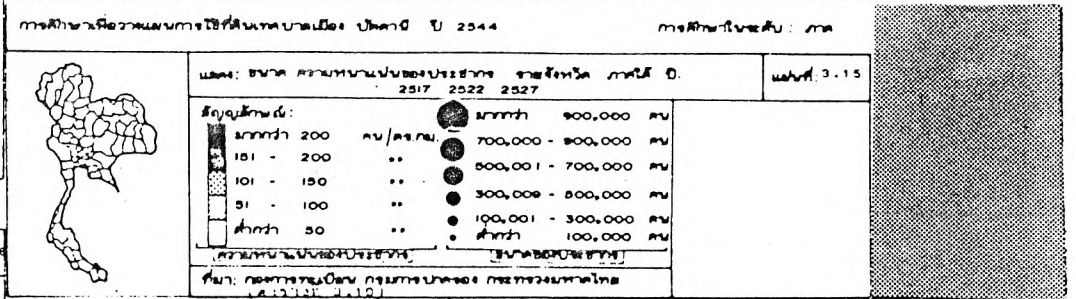
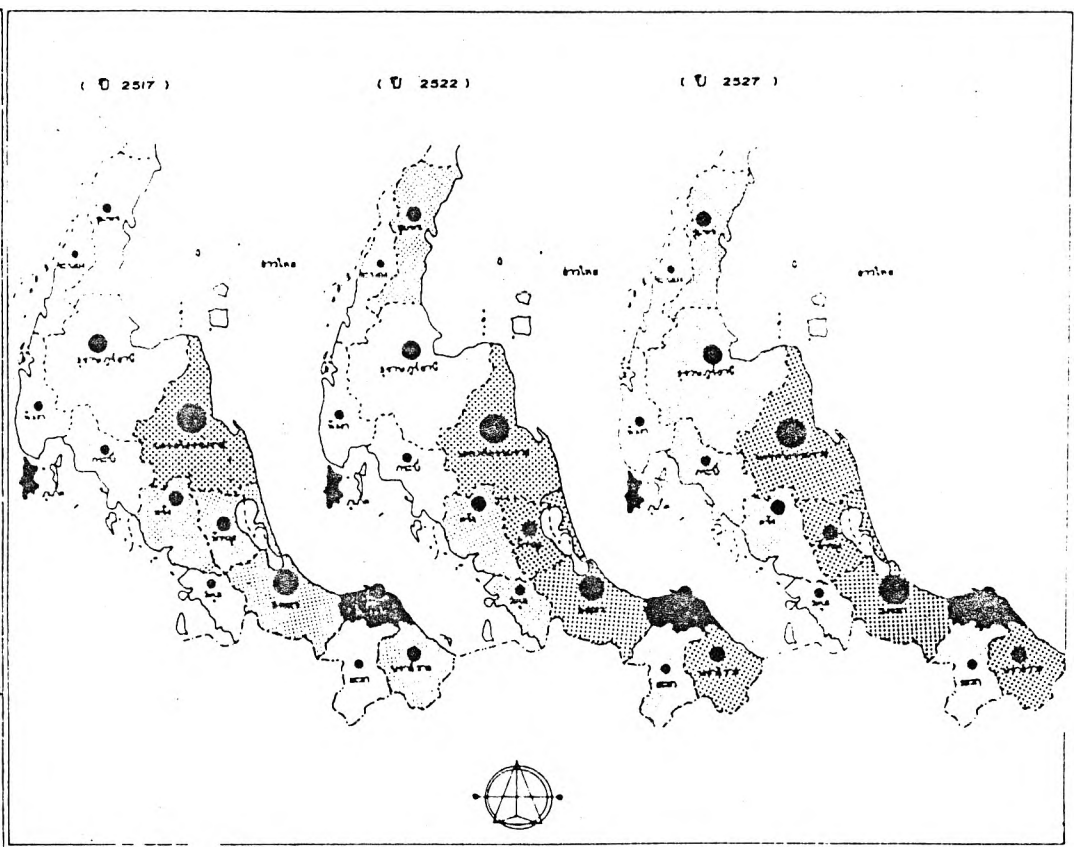
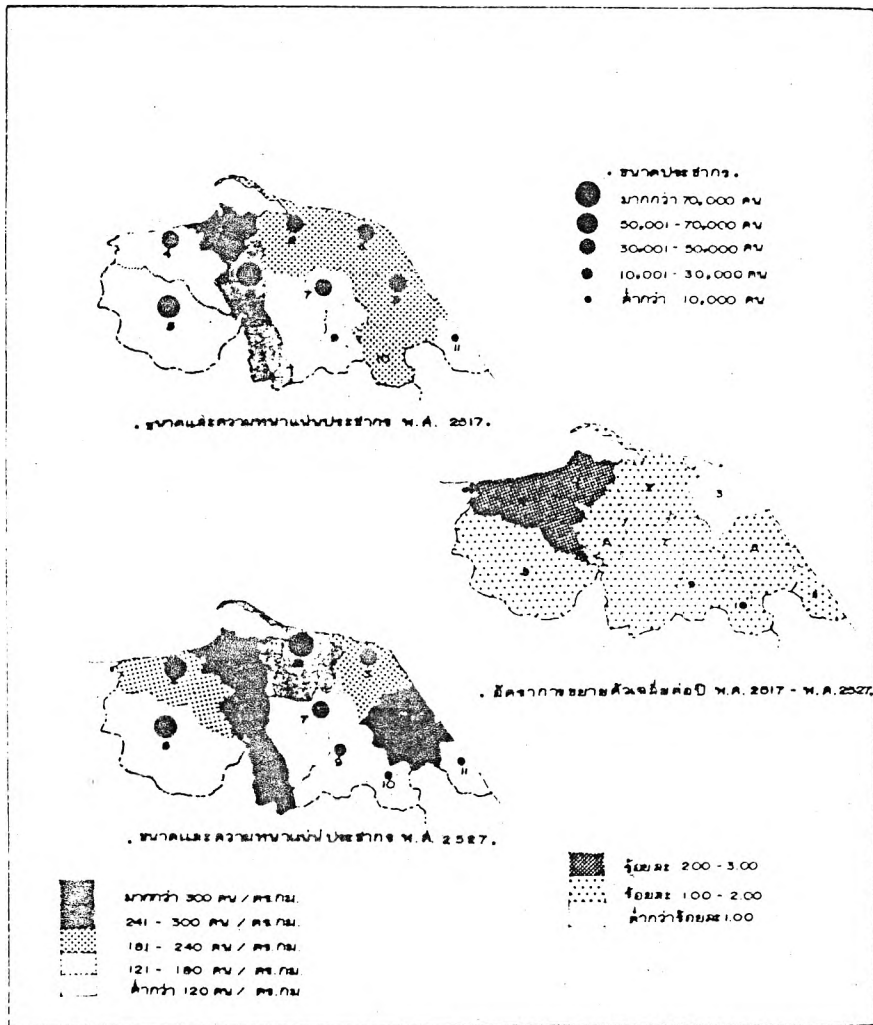
ที่มา: กองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.11 แสดงสัดส่วนประชากร, ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลง รายอำเภอ จ.ปัตตานี พ.ศ.2517, 2522 2527

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	2517		2522		2527		ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)				อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี		
		จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	2517	2522	2527	% การเพิ่ม 2517-27	2517-22	2522-27	2517-27
1. เมืองปัตตานี	105.287	59,070	14.77	69,416	15.01	78,984	16.65	561	640	750	53.69	2.68	3.22	2.95
2. สายบุรี	148.00	49,376	12.35	52,420	11.67	45,584	9.61	198 ³	210 ³	308	55.55	1.20	1.17	1.18 ⁴
3. ท้องฟ้า	251.714	44,791	11.20	53,765	11.95	56,662	11.95	178	214	225	26.40	3.72	1.05	2.38
4. โคกโพธิ์	466.00	58,064	14.52	66,045	14.70	65,208	13.75	125	142	140	12.00	2.61	-0.25	1.17
5. ยะรัง	200.00	54,536	13.64	61,933	13.79	63,249	13.34	273	310	316	15.75	2.58	0.42	1.49
6. ยะหริ่ง	214.00	49,916	12.48	56,346	12.54	59,445	12.53	233	263	278	19.31	2.45	1.08	1.76
7. ยะนาจะเร	158.625	32,070	8.02	35,129	7.82	35,404	7.47	202	221	223	10.40	1.84	0.16	0.99
8. มายอ	235.00	45,205	11.30	39,091	8.70	40,641	8.57	125 ³	166	173	37.30	1.53	1.25 ⁴	1.39 ⁴
9. กิ่ง อ.โม้มกน	104.00	6,867	1.72	7,478	1.66	7,880	1.66	65	72	76	-15.15	1.72	1.05	1.39
10. กิ่ง อ.ทุ่งช้างมดง ¹	125.00	-	-	9,684	2.16	11,256	2.37	-	77	90	-	-	-	-
11. กิ่ง อ.กะพ้อ ²	102.00	-	-	-	-	9,967	2.10	-	-	98	-	-	-	-
รวม	2,109.626	399,895	100.0	449,307	100.0	474,280	100.0	190	237	225	18.42	2.36	1.09	1.72

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน กองการทะเบียน กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

หมายเหตุ: ¹ แบ่งเขตการปกครอง จาก อ.มายอ ในปี พ.ศ.2520² แบ่งเขตการปกครอง จาก อ.สายบุรี ในปี พ.ศ.2525³ คิดจากพื้นที่เดิมแล้วยังไม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็นกิ่งอำเภอ⁴ คิดจากประชากรเดิมโดยไม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็นกิ่งอำเภอ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เลขที่: 3-11

<p>พื้นที่: 1. กรุงเทพฯ 2. นครราชสีมา 3. เชียงใหม่ 4. นครศรีธรรมราช 5. นครสวรรค์</p>	<p>พื้นที่: 6. นครราชสีมา 7. นครราชสีมา 8. นครราชสีมา 9. นครราชสีมา 10. นครราชสีมา</p>	<p>พื้นที่: 11. นครราชสีมา 12. นครราชสีมา 13. นครราชสีมา 14. นครราชสีมา 15. นครราชสีมา</p>
--	--	--

แผนที่: 3-11

78,984 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.65 ของประชากรจังหวัด และมีความหนาแน่นประชากรสูงสุด 750 คน ต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งสูงกว่าค่าความหนาแน่นเฉลี่ยของจังหวัด 3.3 เท่า และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรในปี 2517, 2522 และ 2527 อ.เมือง เป็นเพียงอำเภอเดียวที่มีสัดส่วนประชากรต่อจังหวัดเพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาดังกล่าว

จาก 8 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ สามารถพิจารณาแบ่งกลุ่มอำเภอตามขนาดประชากรเปรียบเทียบปี 2517 กับ 2527 อำเภอส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่มีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 30,000-50,000 คน ขณะที่ในปี 2527 อำเภอส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่มีขนาดประชากรอยู่ระหว่าง 50,000-70,000 คน สำหรับเขตการปกครองกิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่มีขนาดประชากรต่ำกว่า 10,000 คน

ความหนาแน่นประชากรของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด ซึ่งเมื่อพิจารณาตามกลุ่มอำเภอตามขนาดความหนาแน่น โดยเปรียบเทียบปี 2517 และ 2527 ในปี 2517 อำเภอเมือง เป็นอำเภอเดียวที่มีความหนาแน่นมากกว่า 300 คนต่อตารางกิโลเมตร ขณะที่ในปี 2527 มี อ.เมือง ยะหริ่ง และ สายบุรี นอกนั้นเขตอำเภอที่มีอาณาเขตติดคือ อ.เมือง จะมีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าอำเภอในพื้นที่ห่างไกลออกไป ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อ.สายบุรีเป็นอำเภอที่มีเปอร์เซ็นต์การเพิ่มความหนาแน่นสูงสุด ร้อยละ 55.55 รองลงมาได้แก่ อ.มายอ (ร้อยละ 37.7) ทั้งนี้สืบเนื่องจากพื้นที่ที่มีการกระจายตัวประชากรสูงได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็นกิ่งอำเภอ กะพ้อ และทุ่งยางแดง ตามลำดับ ดังนั้นจึงอาจพิจารณาได้ว่า อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีเปอร์เซ็นต์การเพิ่มสูงสุดร้อยละ 33.69 รองลงมาได้แก่ อ.หนองจิก (ร้อยละ 26.4)

ค. ชุมชนในระดับภาค และจังหวัด

1. ชุมชนในระดับภาค (ดูตารางที่ 3.12 และ แผนที่ 3.17 ประกอบ)

การพิจารณาขนาดของชุมชนเมืองในระดับภาค ศึกษาจากเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล 25 แห่งของภาคใต้ในปี 2527 เทศบาลเมืองปัตตานีมีประชากร 35,131 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.47 ของประชากรเทศบาลในภาคใต้ โดยมีขนาดประชากรรอง-

จากเทศบาลเมืองหาดใหญ่, เทศบาลเมืองสงขลา, เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช, เทศบาลเมืองยะลา, เทศบาลเมืองภูเก็ต, เทศบาลเมืองตรัง, เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี และเทศบาลเมืองนราธิวาส จะเห็นได้ว่า เทศบาลเมืองปัตตานีมีขนาดประชากรน้อยกว่าเขตเทศบาลอื่นในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับ จ.ปัตตานี แต่เมื่อพิจารณาความหนาแน่นเทศบาลเมืองปัตตานีมีความหนาแน่นสูงเป็นอันดับ 3 ของภาครองจากเทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลเมืองระนอง โดยเทศบาลเมืองปัตตานีมีความหนาแน่นประชากรสูงขึ้นในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจากปี 2517, 2522 และ 2527 เป็น 5,795 คน, 6,385 คน และ 7,350 คน ค่อนข้างมาก

2. ชุมชนในระดับจังหวัด (ดูตารางที่ 3.13 และ แผนที่ 3.18 ประกอบ)

สำหรับชุมชนของ จ.ปัตตานี ประกอบด้วย 2 เทศบาล และ 8 สุขาภิบาล ในปี 2527 เทศบาลเมืองปัตตานีมีขนาดประชากรสูงสุด มากกว่าชุมชนอันดับรอง คือเทศบาลตำบล ตะลุบัน (9,893 คน) 3.5 เท่า และมีขนาดมากกว่าชุมชนที่เล็กที่สุด คือ ส.คันหยง (3,009 คน) 11.67 เท่า และในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปี 2518-2527 เทศบาลเมืองปัตตานี ส.ยะหริ่ง, ส.คันหยง, ส.ยะรัง และ ส.ปะนาเระ มีสัดส่วนประชากรสูงขึ้น ทั้งนี้ โดยเฉลี่ยชุมชนของจังหวัดมีความหนาแน่นประชากร 2,158 คน/ตร.กม. จะเห็นว่าชุมชนในจังหวัดมีความหนาแน่นสูง เพราะว่า ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นชาวมุสลิม ซึ่งมักตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ชิด โดยเปรียบเทียบเหมือนเครือญาติเดียวกัน โดยชุมชนเหล่านี้มักตั้งอยู่บริเวณเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ และ บริเวณชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ จะมีความหนาแน่นสูงกว่าชุมชนบริเวณชายฝั่งทะเล

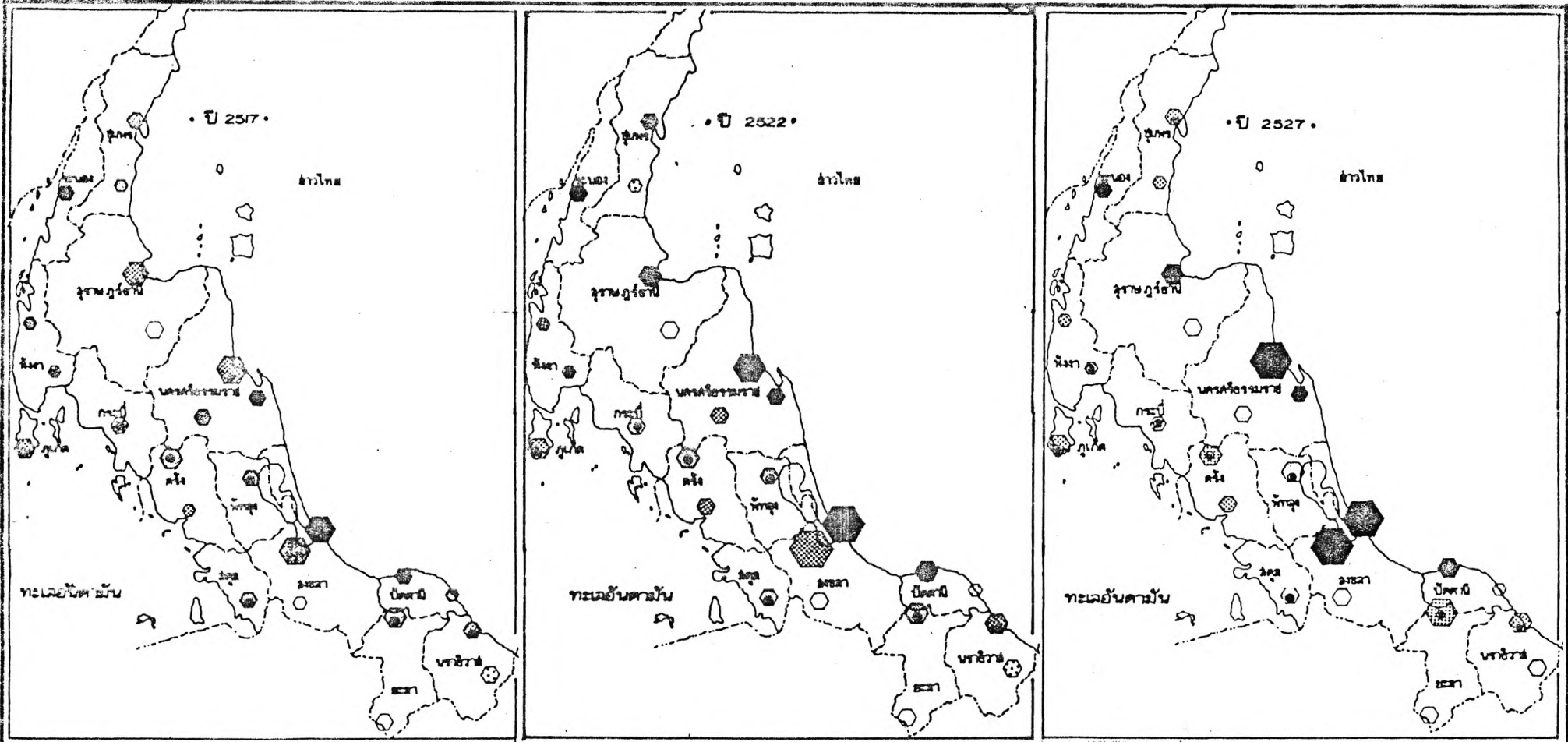
2. โครงสร้างประชากร

โครงสร้างประชากร ด้านองค์ประกอบด้านอายุ สำหรับ จ.ปัตตานี ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรในช่วงหมวดอายุต่ำกว่า 24 ปี ซึ่งมีสัดส่วนประชากรสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 58.62 ของประชากรจังหวัดในปี 2513 และสัดส่วนดังกล่าวสูงขึ้นเป็นร้อยละ 59.28 ของประชากรจังหวัดในปี 2523 ขณะที่ช่วงหมวดอายุ 25-49 ปี และช่วงหมวดอายุมากกว่า 49 ปี

ตารางที่ 3.12 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2517, 2522 และ 2527

หมวดหมู่	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ. 2517		พ.ศ. 2522		พ.ศ. 2527		การดำเนินงานประจำปีงบประมาณ (กม/ตร.กม.)			อัตราการเจริญเติบโต		
		จำนวน (คน)	อัตรา (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	อัตรา (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	อัตรา (ร้อยละ)	2517	2522	2527	2517-22	2522-27	2517-27
1. ม.นครชัย	19.00	10,684	1.85	12,887	1.87	15,915	2.02	562	676	838	3.82	4.31	4.06
2. ม.นฤมิตร	2.90	14,065	2.44	15,057	2.18	14,188	1.80	4,850	5,192	4,892	1.37	-1.18	0.09
3. ม.นันทบุรี	1.50	4,462	0.78	4,720	0.68	4,771	0.61	2,975	3,147	3,181	1.13	0.21	0.67
4. ม.นเรศวร	14.77	37,932	6.58	43,201	6.27	45,837	5.83	2,568	2,925	3,103	2.63	1.19	1.91
5. ม.นเรศวร	3.09	9,570	1.66	11,401	1.65	12,179	1.55	3,097	3,690	3,941	3.56	1.33	2.44
6. ม.นครราชสีมา	11.72	54,782	9.51	65,190	9.46	71,171	9.05	4,674	5,562	6,073	3.54	1.77	2.65
7. ม.นครราชสีมา	2.68	15,858	2.75	16,075	2.33	16,892	2.15	5,917	5,998	6,303	0.27	1.00	0.63
8. ม.นครราชสีมา	7.17	17,580	3.05	21,907	3.18	21,137	2.69	2,452	3,055	2,948	4.50	-0.71	1.86
9. ม.นครราชสีมา	7.50	27,745	4.82	31,187	4.52	35,671	4.54	3,699	4,158	4,756	2.37	2.72	2.54
10. ม.อุบลราชธานี	22.50	18,064	3.13	21,123	2.06	25,272	3.22	803	939	1,123	3.18	3.65	3.41
11. ม.อุบลราชธานี	4.78	27,699	4.81	30,522	4.43	35,131	4.47	5,795	6,385	7,350	1.96	2.85	2.40
12. ม.อุบลราชธานี	7.50	8,553	1.48	9,165	1.33	9,893	1.26	1,140	1,222	1,319	1.39	1.54	1.47
13. ม.อุบลราชธานี	6.75	6,514	1.13	7,368	1.07	8,791	1.12	965	1,091	1,302	2.49	3.59	3.04
14. ม.อุบลราชธานี	3.019	8,863	1.54	9,623	1.40	9,222	1.17	2,936	3,187	3,055	1.66	-0.85	0.40
15. ม.อุบลราชธานี	15.342	16,914	2.94	20,914	3.03	32,370	4.12	1,268	1,567	2,426	4.35	9.13	6.71
16. ม.อุบลราชธานี	12.00	39,604	6.87	44,406	6.44	46,659	5.94	3,300	3,700	3,888	2.31	0.99	1.65
17. ม.อุบลราชธานี	19.00	40,892	7.10	47,657	6.91	57,289	7.29	2,152	2,508	3,015	3.11	3.75	3.43
18. ม.อุบลราชธานี	76.00	16,999	2.95	16,927	2.46	17,364	2.21	224	223	228	-0.08	0.51	0.21
19. ม.อุบลราชธานี	2.084	11,621	2.02	13,651	1.98	16,915	2.15	5,576	6,550	8,116	3.27	4.38	3.82
20. ม.อุบลราชธานี	6.742	55,420	9.62	74,728	10.84	81,039	10.51	8,220	11,084	12,020	6.16	1.63	3.87
21. ม.อุบลราชธานี	21.00	60,929	10.58	92,486	13.42	118,703	15.10	2,901	4,404	5,652	8.70	5.12	6.90
22. ม.อุบลราชธานี	47.00	9,740	1.69	10,535	1.53	12,114	1.54	207	224	258	1.58	2.83	2.20
23. ม.อุบลราชธานี	6.80	14,901	2.59	16,853	2.44	19,136	2.43	2,191	2,478	2,814	2.49	2.57	2.53
24. ม.อุบลราชธานี	6.95	31,729	5.51	35,158	5.10	40,647	5.17	4,565	5,059	5,848	2.07	2.94	2.51
25. ม.อุบลราชธานี	67.13	15,006	2.60	16,404	2.38	17,798	2.26	223	244	265	1.80	1.64	1.72
รวม	592.927	576,126	100.0	689,145	100.0	786,102	100.0	1,466	1,754	2,001	3.65	2.67	3.16

ที่มา: กองการคลัง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินตามผังเมือง ปี 2544 การศึกษาในระดับ: ภาค

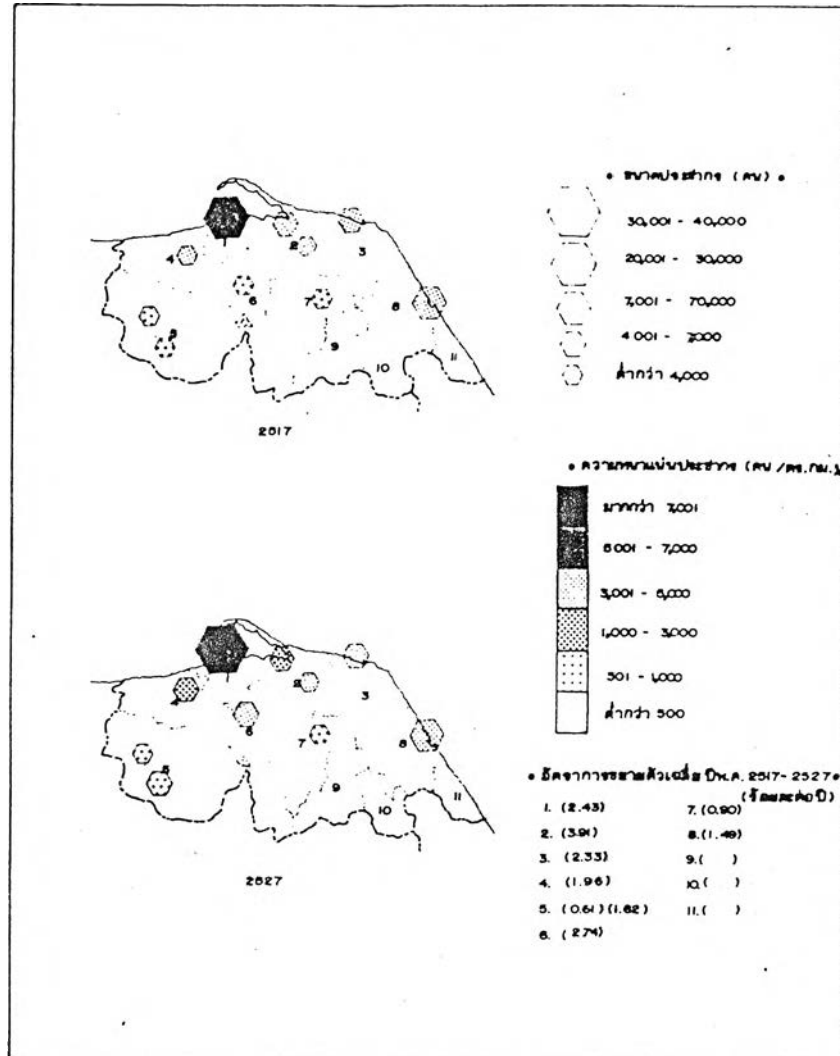

แหล่ง : กรมการที่ดิน กรมการโยธาธิการและผังเมือง กรมการขนส่งทางบก กรมการขนส่งทางอากาศ กรมการขนส่งทางน้ำ กรมการขนส่งทางราง กรมการขนส่งทางท่อ กรมการขนส่งทางอากาศ

แผนที่ 3.1.7

ปี 2517, 2522, 2527		แผนที่ 3.1.7	
สัญลักษณ์ :		■	มากกว่า 7,001 คน/ตาราง
●	มากกว่า 7,001 คน	■	5,001 - 7,000 "
○	5,001 - 70,000 "	■	3,001 - 5,000 "
○	30,001 - 50,000 "	■	1,001 - 3,000 "
○	10,001 - 30,000 "	■	501 - 1,000 "
○	ต่ำกว่า 10,000 "	■	ต่ำกว่า 500 "
กรมการโยธาธิการ		กรมการขนส่งทางบก	
กรมการขนส่งทางอากาศ กรมการขนส่งทางน้ำ กรมการขนส่งทางราง กรมการขนส่งทางท่อ กรมการขนส่งทางอากาศ			

ตารางที่ 3.12

การศึกษาต่ออาชีวศึกษาใช้ที่ดินเกษตรเมือง ปัตตานี ปี 2544

การศึกษาในระดับ: ภาควิชาวิศวกรรม

	เขต: วิชา, ความหนาแน่น และ การเปลี่ยนแปลงประชากร ตำบล และ อำเภอ ปี พ.ศ. 2517 - 2527	แผนที่ 3.13											
	ลักษณะพื้นที่ : <table border="0"> <tr> <td>1. อ. เมืองปัตตานี</td> <td>6. อ. ยะรัง</td> </tr> <tr> <td>2. อ. ยะรัง</td> <td>7. อ. ยะลา</td> </tr> <tr> <td>3. อ. ปัตตานี</td> <td>8. อ. ตาปะกา</td> </tr> <tr> <td>4. อ. ปะนาจะ</td> <td>9. อ. ทุ่งช้างแดง</td> </tr> <tr> <td>5. อ. ทานะฮ์</td> <td>10. อ. กะลา</td> </tr> <tr> <td>6. อ. ไทรโศก</td> <td>11. อ. ไทรบุรี</td> </tr> </table>	1. อ. เมืองปัตตานี	6. อ. ยะรัง	2. อ. ยะรัง	7. อ. ยะลา	3. อ. ปัตตานี	8. อ. ตาปะกา	4. อ. ปะนาจะ	9. อ. ทุ่งช้างแดง	5. อ. ทานะฮ์	10. อ. กะลา	6. อ. ไทรโศก	11. อ. ไทรบุรี
1. อ. เมืองปัตตานี	6. อ. ยะรัง												
2. อ. ยะรัง	7. อ. ยะลา												
3. อ. ปัตตานี	8. อ. ตาปะกา												
4. อ. ปะนาจะ	9. อ. ทุ่งช้างแดง												
5. อ. ทานะฮ์	10. อ. กะลา												
6. อ. ไทรโศก	11. อ. ไทรบุรี												
ที่มา : กองการสำรวจที่ดิน กรมการปกครอง	ตารางที่ 3.13												

ตารางที่ ๖.๑๖ แสดงจำนวนประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลและสุขาภิบาล
จังหวัดปทุมธานี เปรียบเทียบ ปี พ.ศ.251๘ และ 2527

เทศบาล/สุขาภิบาล	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	2518		2527		ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)		อัตราการขยาย ตัวเฉลี่ยต่อปี พ.ศ.2518-27
			ประชากร	สัดส่วน (ร้อยละ)	ประชากร	สัดส่วน (ร้อยละ)	2518	2527	
1. ทบ.ปทุมธานี	เมือง	4.78	28,310	43.50	35,131	44.33	5,922	7,350	2.43
2. ทบ.ตะลุมพันธ์	สามง่าม	7.50	8,661	13.31	9,893	12.48	1,155	1,319	1.49
3. ส.มายอ	มายอ	5.10(3.83) ¹	2,942	4.52	3,089	4.02	768	625	0.90
4. ส.มะหริ่ง	มะหริ่ง	1.42	4,073	6.26	5,573	7.03	2,868	3,924	3.54
5. ส.คันทรัง	มะหริ่ง	1.35	2,130	3.27	3,009	3.80	1,578	2,228	3.91
6. ส.มะรัง	มะรัง	3.65	3,646	5.60	4,652	5.87	999	1,274	2.74
7. ส.ปะนาเระ	ปะนาเระ	2.832	4,646	7.14	5,715	7.21	1,640	1,892	2.33
8. ส.นาประจักษ์	โคกโพธิ์	4.325	3,859	5.93	4,078	5.15	892	942	0.61
9. ส.โคกโพธิ์	โคกโพธิ์	4.325	3,020	4.64	3,491	4.41	698	807	1.62
10. ส.หนองจิก	หนองจิก	1.44	3,797	5.83	4,521	5.70	2,637	3,130	1.96
รวม		36.722	65,084	100.0	79,252	100.0	1,836	2,158	2.21

ที่มา: กองการทะเบียน กองวิชาการและแผนงาน กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง

หมายเหตุ: ¹พื้นที่ในปี 2518

ตารางที่ ๖.๑๗ โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงประชากร จังหวัดปทุมธานี พ.ศ.2520-2527

พ.ศ.	ประชากร	การเปลี่ยนแปลง จำนวน ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ				การเปลี่ยนแปลงโดยการย้ายถิ่น			
			เกิด	ตาย	สุทธิ	อัตราการเพิ่ม (พันละ)	ย้ายเข้า	ย้ายออก	สุทธิ	อัตราการเพิ่ม (พันละ)
2520	423,562	8,412 1.99	11,135	2,628	8,507	20.08	11,433	13,196	-1,753	-4.14
2521	432,134	8,572 1.98	10,473	2,259	8,214	19.01	13,246	12,791	455	1.05
2522	449,307	17,173 3.82	11,458	2,959	8,499	18.92	23,806	16,271	7,535	16.77
2523	457,760	8,453 1.85	10,824	2,155	8,669	18.94	19,081	19,876	-795	-1.74
2524	465,001	7,241 1.56	10,685	2,810	7,875	16.93	17,003	18,875	-1,872	-4.02
2525	472,330	7,379 1.56	10,674	3,143	7,531	15.94	12,827	14,219	-1,392	-2.95
2526	469,375	-3,005 -0.64	10,609	3,880	6,729	14.34	14,147	23,070	-8,923	-19.01
2527	474,280	4,905 1.03	10,745	2,118	8,627	18.19	13,838	18,426	-4,588	9.67

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง

หมายเหตุ: ยอดการเปลี่ยนแปลง (เกิด-ตาย) ± (ย้ายเข้า-ย้ายออก) จะไม่เท่ากับยอดการเปลี่ยนแปลงสุทธิในแต่ละปี

ทั้งนี้ เนื่องจากมียอดการเปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มชื่อคนละก่อนชื่อออกจากรายทะเบียน

มีสัดส่วนประชากรลดลงจากปี พ.ศ.2513 ส่วนในด้านองค์ประกอบด้านเพศของจังหวัด จาก อัตราส่วนระหว่างเพศ อัตราส่วนระหว่างเพศชาย : หญิง มีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน 49.95 : 50.05 ในปี 2513 และ 50.00 : 50.50 ในปี 2523 และเมื่อประกอบการพิจารณาตาม หมวดอายุ ปรากฏว่า อัตราส่วนระหว่างเพศคล้ายคลึงกันทั้งในปี 2513 และ 2523 กล่าวคือ ในช่วงหมวดอายุต่ำกว่า 24 ปี เพศชาย มีอัตราส่วนมากกว่าเพศหญิง สำหรับทั้งช่วงหมวดอายุ ระหว่าง 25-49 ปี และอายุสูงกว่า 49 ปี เพศชายมีอัตราส่วนน้อยกว่าเพศหญิง เมื่อพิจารณา อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุ เปรียบเทียบภายในแต่ละเพศแล้ว ทั้งเพศชายและหญิง มีสัดส่วน คล้ายคลึงกันทั้งในปี 2513 และ 2523 คือในช่วงอายุต่ำกว่า 24 ปี มีสัดส่วนสูงกว่าครึ่งหนึ่ง ของประชากรภายในเพศ และสัดส่วนดังกล่าวนี้สูงขึ้นจากปี พ.ศ.2513

หมวดอายุ	อัตราส่วนระหว่าง		อัตราส่วนระหว่างเพศ				อัตราส่วนระหว่างหมวดอายุ			
	หมวดอายุรวม		2513		2523		2513		2523	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
อายุ 0 - 24 ปี	58.62	59.28	29.58	29.04	29.90	29.38	59.23	58.01	59.79	58.79
อายุ 25 - 49 ปี	27.20	26.91	13.58	13.62	13.36	13.55	27.17	27.22	26.72	27.11
อายุสูงกว่า 49 ปี	14.05	13.81	6.73	7.32	6.74	7.07	13.48	14.63	13.49	14.10
ไม่ทราบ	0.13	-	0.06	0.07	-	-	0.12	0.14	-	-
รวม	100.00	100.00	49.95	50.05	50.50	50.50	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: คำนวณจากภาคผนวก ก.

3. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ก. การเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับภาคและจังหวัด

การขยายตัวของประชากรใน จ.ปัตตานี เป็นไปในทิศทางเดียวกับการขยายตัวเฉลี่ย ในระดับภาค กล่าวคือ มีการขยายตัวสูงขึ้นในช่วง 5 ปีแรกจากปี 2517-2522 และ การขยายตัว

ได้สูงขึ้นในอัตราที่ลดลงในช่วง 5 ปีหลังจากปี 2522-2527 แต่อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของประชากรในจังหวัดในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปี 2517-2527 เป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของภาค แม้ว่าในช่วง 5 ปีแรก พ.ศ.2517-2522 การขยายตัวของประชากรในจังหวัดจะสูงกว่าในระดับภาคก็ตาม (ตารางที่ 3.10)

สำหรับ จ.ปัตตานี มีเพียง 3 อำเภอ ที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของจังหวัด อำเภอดังกล่าวได้แก่ อ.เมือง, หนองจิก และยะหริ่ง โดย อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดในช่วงปี 2517-2527 คือ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.95 ต่อปี ซึ่งในช่วง 5 ปีแรก มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.68 ต่อปี และการขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วง 5 ปีหลัง เป็น ร้อยละ 3.22 ต่อปี สำหรับ อ.หนองจิก อัตราการขยายตัวเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 2.38 ต่อปี โดยที่อำเภอนี้เป็นอำเภอที่มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของจังหวัดผ่าน คือ ทางหลวงฯ หมายเลข 4086 สามารถติดต่อกับ จ.สงขลา เป็นผลให้ในช่วงปี พ.ศ.2517-2522 อ.หนองจิก เป็นอำเภอที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 3.72 ต่อปี สำหรับ อ.ยะหริ่งมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.76 ต่อปี (ตารางที่ 3.11)

ข. โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัด (ตารางที่ 3.14)

การเปลี่ยนแปลงประชากรมีสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ (เกิด-ตาย) และการเปลี่ยนแปลงโดยการย้ายถิ่น (ย้ายเข้า-ย้ายออก) จากปี พ.ศ.2520-2527 สำหรับ จ.ปัตตานี การเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการเพิ่มประชากรของจังหวัด ได้แก่การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตาม อัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจากพันละ 20.08 ในปี พ.ศ.2520 เป็นพันละ 18.19 ในปี 2527 นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงประชากรโดยการย้ายถิ่น ในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาดังกล่าว ประชากรมีการย้ายออกจากจังหวัดสูงกว่าการย้ายเข้า ยกเว้นในปี 2521 และ 2522 โดยเฉพาะ ปี 2522 มีการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นสูงถึง 7,535 คน .เป็นผลให้ในปีนั้นมีการเพิ่มของประชากรสูงถึงร้อยละ 3.82 จากโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงประชากรซึ่งอัตราการเกิดลดลง และการย้ายถิ่นออกมีค่าสูงกว่าการย้ายถิ่นเข้าอยู่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาี่เอง ทำให้การเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำลงตามลำดับ

ค. การเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับชุมชน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการขยายตัวประชากรในระดับเทศบาล จากตารางที่ 3.12 เทศบาลเมืองปัตตานีมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.40 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา (พ.ศ.2517-2527) การขยายตัวของประชากรในเทศบาลเมืองปัตตานี และ เทศบาลตำบลตะลุบัน จะมีการขยายตัวช้ากว่าการขยายตัวเฉลี่ยในระดับภาคก็ตาม แต่การขยายตัวของเทศบาลทั้งสองมีแนวโน้มเพิ่มในอัตราที่สูงขึ้น โดยเฉพาะเทศบาลเมืองปัตตานี แม้ว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปีแรก (พ.ศ.2517-2522) จะมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.96 ต่อปี แต่ในช่วงระยะเวลา 5 ปีหลัง (พ.ศ.2522-2527) มีการขยายตัวสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.85 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในระดับภาค

การเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับชุมชน จากตารางที่ 3.18 จะเห็นได้ว่า ประชากรในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงเทศบาลเมืองปัตตานี มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัด โดยเฉพาะ ส.ตันหยง มีการขยายตัวสูงสุดของจังหวัด คือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.91 ต่อปี รองลงมาได้แก่ ส.ยะหริ่ง และ ส.ยะรัง ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.54 และ 2.74 ตามลำดับ

4. การคาดการณ์ประชากรในอนาคต

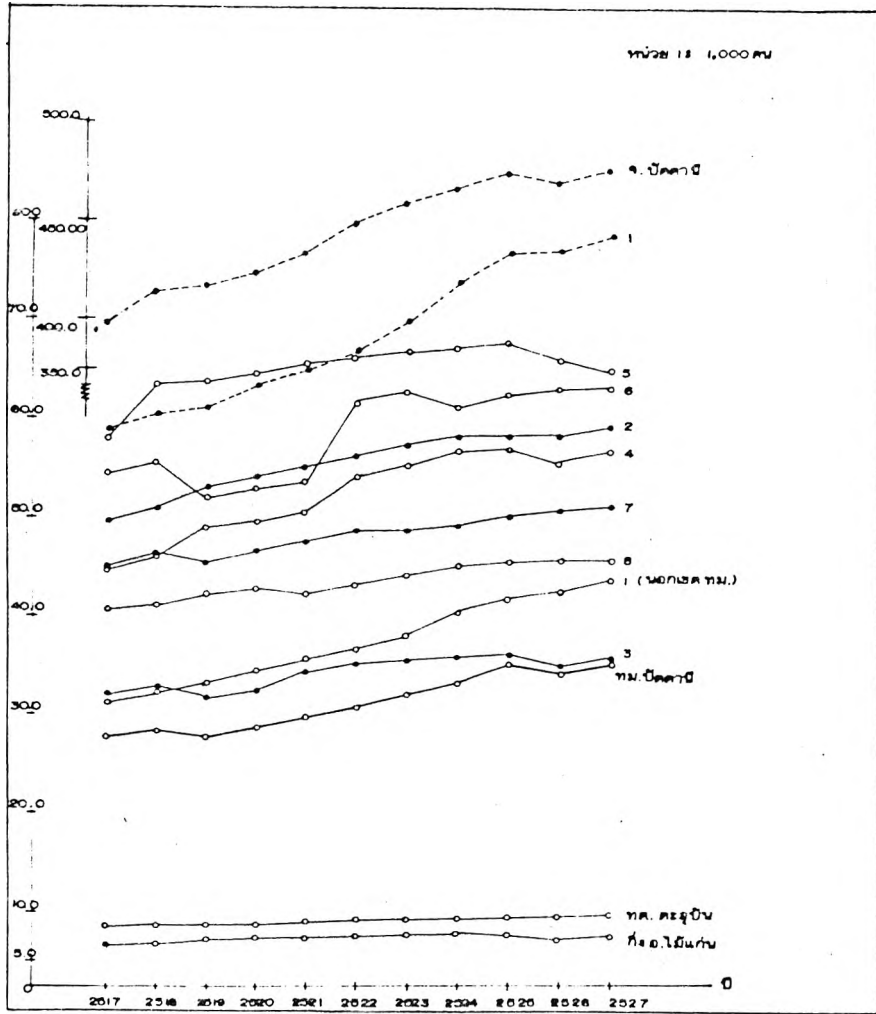
การคาดการณ์ประชากรในอนาคตของ จ.ปัตตานี ศึกษาจากข้อมูลประชากรในอดีต 11 ปี จาก พ.ศ.2517-2527 เพื่อศึกษาแนวโน้มการขยายตัวของประชากรที่เป็นมาในอดีต และจะดำเนินต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า

ก. สถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อการขยายตัวของประชากรรวมถึงอัตราการขยายตัวประชากรคล้ายคลึงกันทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ข. ไม่มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันทั้งในด้านการเมืองและการปกครองที่จะมีผลให้การขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากแนวโน้มเดิมที่จะขยายตัวไปสู่อนาคต

การขยายตัวประชากรทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัดของ จ.ปัตตานีในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พ.ศ. 2517-2527 แผนภูมิที่ 3.3 มีการขยายตัวค่อนข้างสม่ำเสมอ ดังนั้น

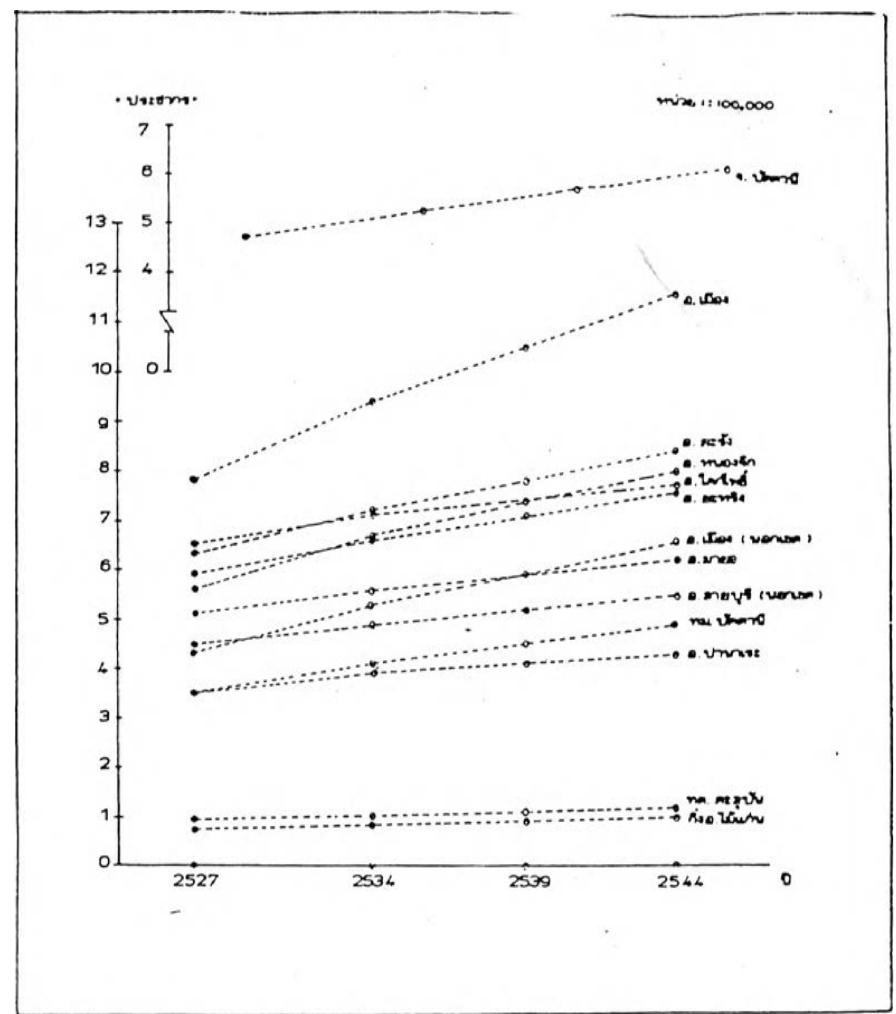

การศึกษาคือการประเมินการใช้ที่ดินแบบหลายเมือง ปี ค.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ภาค

	รหัส: การประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ 9.ปีค.ศ. 2517 - 2527 ปี พ.ศ. 2517 - 2527	หน้าที่: 3.3
	สัญลักษณ์: <ul style="list-style-type: none"> 1. เชียงใหม่ 2. เชียงดาว 3. เชียงดาว 4. เชียงดาว 5. เชียงดาว 6. เชียงดาว 7. เชียงดาว 8. เชียงดาว 9. เชียงดาว 10. เชียงดาว 11. เชียงดาว 	
	ที่มา: กองการประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ/กรมการประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ (การประเมินแบบหลายเมือง)	

พ.ศ.10

การศึกษาคือการประเมินการใช้ที่ดินแบบหลายเมือง ปี ค.ศ. 2544 การศึกษาในระดับ: ภาค

	รหัส: ประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ 2534, 2539, 2544	หน้าที่: 3.4
	สัญลักษณ์: <ul style="list-style-type: none"> • ประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ ○ ประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ 	
	ที่มา: การประเมินแบบหลายเมืองภาคเหนือ พ.ศ.11	

เทคนิคที่ใช้ในการคาดการณ์ประชากรคือ The Simple Linear Model สมการของแบบจำลองได้แก่

$$P_{t+n} = P_t + b(n)$$

โดยที่ P = จำนวนประชากร

P_{t+n} = จำนวนประชากรในช่วงเวลาที่ n นับจาก t

t = คำนวณของเวลา (ปีที่)

n = หน่วยของเวลา (ปีที่)

b = อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อหน่วยของเวลา ซึ่งในทางสถิติอาจเขียนเป็น

สมการได้คือ

$$b = \frac{\sum_{t=2}^d (P_t - P_{t-1})}{m}$$

โดยที่ m = จำนวนของช่วง เวลาในอดีตในการหาค่าเฉลี่ย

d = ช่วงเวลาช่วงสุดท้ายของข้อมูลในอดีตที่จะใช้วิเคราะห์

ซึ่งการคาดการณ์ประชากรนี้จะ เป็นไปตามช่วงปีที่สิ้นสุดของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ

ในช่วงที่ 1 คาดการณ์ในปี พ.ศ.2534 ปีที่สิ้นสุดของแผนพัฒนา ฉบับที่ 6
พ.ศ.2530-2534

ในช่วงที่ 2 คาดการณ์ในปี พ.ศ.2539 ปีที่สิ้นสุดของแผนพัฒนา ฉบับที่ 7
พ.ศ.2535-2539

ในช่วงที่ 3 คาดการณ์ในปี พ.ศ.2544 ปีที่สิ้นสุดของแผนพัฒนา ฉบับที่ 8
พ.ศ.2540-2544

และเมื่อใช้ข้อมูลประชากรแทนค่าในสมการ The Simple Linear Regression โดย
ใช้ข้อมูลประชากรในปี พ.ศ.2527 เป็นปีฐานในการคำนวณหาประชากรตามช่วงปีดังกล่าวข้างต้น
ประชากรในระดับเทศบาลและอำเภอของ จ.ปัตตานี มีจำนวนดังแผนภูมิที่ 3.4 และโดยสรุป
จ.ปัตตานีมีจำนวนประชากรดังนี้

ในช่วงที่ 1	ปี พ.ศ.2534	จังหวัดมีประชากร	538,520 คน
ในช่วงที่ 2	ปี พ.ศ.2539	จังหวัดมีประชากร	578,351 คน
ในช่วงที่ 3	ปี พ.ศ.2544	จังหวัดมีประชากร	618,183 คน

สรุปสภาพประชากร การขยายตัวของขนาดประชากร จ.ปัตตานี เป็นไปในอัตราที่ช้ากว่าการขยายตัวเฉลี่ยของภาค ทั้งนี้สืบเนื่องจากความค้อยกว่าในด้านพื้นที่ จากที่กล่าวมาแล้ว ด้านกายภาพ และปัญหาความไม่ปลอดภัยจากกลุ่มก่อการร้ายใน 4 จังหวัดชายแดนภาคได้เป็นผลให้ในตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปี 2520-2527 ประชากรมีการอพยพออกสูงกว่าการอพยพเข้า

สำหรับการกระจายตัวของประชากรในจังหวัด ปรากฏว่า อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีบทบาทเด่นในด้านประชากร โดยมีขนาดประชากร ความหนาแน่น และการขยายตัวประชากรสูงสุด ในช่วงปี 2517-2527 และเมื่อมาพิจารณาการกระจายตัวประชากรในชุมชน เทศบาลเมืองปัตตานี ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางของจังหวัด เป็นชุมชนที่มีการกระจุกตัวของประชากรหนาแน่นเป็นอันดับ 3 ของภาค เมื่อเปรียบเทียบการขยายตัวกับชุมชนอื่นในภาคได้ แม้ว่าการขยายตัวประชากรในเทศบาลเมืองปัตตานี จะ เป็นไปในอัตราที่ช้ากว่าการขยายตัวเฉลี่ยของชุมชนในภาค แต่แนวโน้มการขยายตัวประชากรก็เป็นไปในอัตราที่สูงกว่า และมีการขยายตัวสูงกว่าชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัด

สภาพทาง เศรษฐกิจ*

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปี พ.ศ.2521-2526 สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของภาคได้มีการขยายตัวช้า เมื่อเทียบกับการขยายตัวในระดับประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจโดยรวมใน พ.ศ.2523 ประสบปัญหาภาวะซบเซาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม และเหมืองแร่ เป็นผลให้สาขาการค้าซึ่งค่อนข้างพึ่งพิงผลผลิตจากสาขาทั้งสองต้องประสบกับภาวะตกต่ำไปด้วย อย่างไรก็ตาม มาในช่วงหลังปี พ.ศ.2523 ภาวะเศรษฐกิจของภาคก็เริ่มขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ

* ข้อมูลด้านเศรษฐกิจอยู่ในภาคผนวก ก.

จ.ปัตตานี เป็นจังหวัดที่มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นศูนย์กลางทางด้านศาสนาอิสลาม และความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดนภาคใต้ แต่ด้านเศรษฐกิจปรากฏว่ามีขนาดระบบเศรษฐกิจและบทบาทต่อภาคใต้ไม่มากนัก ในช่วงปี พ.ศ.2521-2526 ภาวะเศรษฐกิจโดยส่วนรวมขยายตัวลดลง เฉลี่ยร้อยละ 0.53 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากในปี พ.ศ.2522 และ 2525 เศรษฐกิจโดยส่วนรวมของจังหวัดประสบปัญหาภาวะตกต่ำอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2526 ปัญหาดังกล่าวได้คลี่คลายไปในทางที่ดีส่งผลให้ผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงขึ้น

โครงสร้างการผลิต จ.ปัตตานี

จ.ปัตตานีและภาคใต้มีโครงสร้างการผลิตแบบปฐมภูมิและsecondary เป็นส่วนใหญ่ โดยมีสัดส่วนโครงสร้างการผลิตแบบปฐมภูมิ : tertiary : secondary โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 : 0.18 : 1.00 อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างแบบsecondary ทั้งในระดับภาคและจังหวัด เริ่มมีบทบาทสูงขึ้น ส่วนการผลิตแบบปฐมภูมิของจังหวัดปรากฏว่ามีแนวโน้มลดลง และเมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตรายสาขาการผลิตที่สำคัญ ปรากฏว่าภาคเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักทั้งในระดับภาคและจังหวัด โดยมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 40.05 และ 44.34 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดตามลำดับ รองลงมาได้แก่สาขาการค้าและการบริหารตามลำดับ

แรงงาน

จากสำมะโนประชากรและการเคหะ ปี พ.ศ.2513-2523 โครงสร้างแรงงานภาคใต้และ จ.ปัตตานี ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมถึงร้อยละ 70.76 และ 77.36 ของแรงงานรวมระดับภาค และจังหวัดในปี พ.ศ.2523 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ภาคบริการ อุตสาหกรรม และการผลิตอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2513-2523 โครงสร้างแรงงานทั้งระดับภาคและจังหวัดเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 82.27 และ 84.91 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 74.76 และ 77.36 ของจำนวนแรงงานรวมระดับภาคและจังหวัด ในปี 2523 ตามลำดับ ส่วนแรงงานในภาคบริการและอุตสาหกรรม ปรากฏว่ามีแนวโน้มความสำคัญสูงขึ้น

การกระจายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคใต้

ในช่วงปี 2521-2526 จ.สงขลา มีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุดของภาค รองลงมาได้แก่ จ.นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และพังงา ตามลำดับ ขณะที่ จ.ปัตตานีมีบทบาทด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคน้อยมาก โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 4.49 ของผลิตภัณฑ์ภาค โดยมีบทบาทเป็นอันดับที่ 12 ของภาคใต้

ระดับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล

ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา จ.ปัตตานี มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล (ตามราคาปีประจำปี) โดยเฉลี่ยปี 2521-2526 ปีละ 6,858 บาท ซึ่งต่ำกว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลในระดับภาค โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.85 ต่อปี (กองทุนซีประชาชาติ) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบโดยคำนวณในราคาคงที่ พบว่าระดับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลที่แท้จริงลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 2.07 ต่อปี ทั้งนี้สืบเนื่องจากผลิตภัณฑ์จังหวัดขยายตัวลดลง แต่การขยายตัวของประชากรสูงขึ้นตลอดเวลา กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์จังหวัดขยายตัวลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.53 ต่อปี ในขณะที่ประชากรขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.67 ต่อปี ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน เป็นผลให้ระดับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลที่แท้จริงลดลงจาก 3,442 บาทในปี 2521 เป็น 3,024 บาท ในปี 2526

เศรษฐกิจรายสาขา

1. เกษตรกรรม

เกษตรกรรม เป็นสาขาการผลิตหลักคือผลิตภัณฑ์ทั้งในระดับภาคและจังหวัด ดังนั้นภาวะการผลิตภาคเกษตรกรรม จึงมีผลต่อเศรษฐกิจส่วนรวมและรายสาขาทั้งทางตรงและทางอ้อม ภาคเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตแบบปฐมภูมิ ประกอบด้วย 4 สาขาย่อย ได้แก่ กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปี 2521-2526 ปรากฏว่าภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 40.05 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภาค โดย จ.สงขลา มีบทบาทต่อการผลิตในภาคเกษตรกรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่ จ.นครศรีธรรมราช และ สุราษฎร์ธานี ตามลำดับ สำหรับ จ.ปัตตานี สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด-

สูงสุด เช่นเดียวกับในระดับภาค โดยมีการผลิตส่วนรวมเฉลี่ยร้อยละ 44.34 หรือประมาณ 1 ใน 2 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด แต่ปรากฏว่าบทบาทดังกล่าวลดลง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กล่าวคือ อัตราการขยายตัวเฉลี่ยลดลงถึงร้อยละ 9.62 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตที่สำคัญของภาคเกษตรกรรมประสบกับปัญหาภาวะการผลิตและราคาตกต่ำ สำหรับสาขาการผลิตย่อยของภาคเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่สาขาประมงและกสิกรรม โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 46.51 และ 44.10 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรกรรมในปี 2521-2526 โดยเฉพาะสาขาการประมง เป็นสาขาที่มีแนวโน้มบทบาทความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรมสูงขึ้นตามลำดับ ขณะที่สาขา กสิกรรมมีบทบาทความสำคัญลดน้อยลงตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานี้

กสิกรรม เป็นสาขาการผลิตหลักที่มีบทบาทความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งในระดับภาคและจังหวัด กล่าวคือ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 5.77 และ 44.10 ของผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรกรรมระดับภาคและจังหวัด ตามลำดับ ในช่วงปี 2521-2526 ตามลำดับ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่าสาขา กสิกรรมของภาคขยายตัวช้า โดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.0 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตที่สำคัญของภาคประสบปัญหาการราคาตกต่ำ โดยเฉพาะยางพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่มีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์สาขากสิกรรม สำหรับจังหวัดที่มีบทบาทมากต่อมูลค่าเพิ่มการผลิตในสาขากสิกรรมที่สำคัญของภาคได้แก่ จ.นครศรีธรรมราช นราธิวาส และ สงขลา ตามลำดับ ส่วน จ.ปัตตานี ถึงแม้ว่าผลผลิตในสาขานี้จะมีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์ระดับภาคไม่มากนัก แต่กลับมีบทบาทต่อภาคเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์จังหวัดในระดับสูง กล่าวคือมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มร้อยละ 45.39 และ 19.13 ของมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์จังหวัดในปี 2526 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่า สาขากสิกรรมมีการขยายตัวลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.45 ต่อปี เนื่องจาก ผลผลิตหลักในสาขากสิกรรมหลายชนิดประสบปัญหาภาวะการผลิตและราคาตกต่ำ โดยเฉพาะในปี 2522 สาขากสิกรรมขยายตัวลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 38.47 สำหรับพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา และผลไม้ตามลำดับ โดยมีผลผลิตรวมถึงร้อยละ 86.44 ของมูลค่าเพิ่มสาขากสิกรรม ในปี 2526 แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวปรากฏว่าข้าว และยางพารา การขยายตัวมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะยางพารา ซึ่งเคยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักอันดับหนึ่ง มีการขยายตัวลดลงเฉลี่ยถึงร้อยละ 17.05 ต่อปี ขณะที่ผลไม้ กลับเพิ่มบทบาทโดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.67 ต่อปี มีสัดส่วนการ

ผลิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.66 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 19.56 ของมูลค่าเพิ่มสาขาการถลุงเหล็กของจังหวัด ในปี 2526

ปศุสัตว์ มีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดไม่มากนัก เมื่อเทียบกับ สาขาการผลิตอื่น แต่ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมากลับมีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ กล่าวคือ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.24 และร้อยละ 9.93 ต่อปีตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์และจังหวัด สำหรับปศุสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ วัว, ไก่ และไข่ไก่ ตามลำดับ โดยมีผลผลิตส่วนรวมถึงร้อยละ 83.5 ของมูลค่าเพิ่มการผลิตสาขาปศุสัตว์ ของจังหวัดในปี 2526

สาขาการประมง มีบทบาทความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์ทั้งในระดับภาคและจังหวัด ตลอดจนโครงสร้างการประมงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ที่ผ่านมา ปรากฏว่าการประมงของภาคมีแนวโน้มบทบาทความสำคัญสูงขึ้น โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.67 ต่อปี ทั้งนี้ประมงส่วนใหญ่เป็นการประมงน้ำเค็มถึงร้อยละ 95.26 ของมูลค่าเพิ่มประมง ส่วนประมงน้ำจืดถึงแม้จะมีส่วนรวมไม่มากนัก แต่กลับมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้น เฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 13.56 ต่อปี สำหรับจังหวัด ที่มีบทบาทสำคัญต่อสาขาการประมงของภาคได้แก่ จ.สงขลา ระนอง ตรัง สุราษฎร์ธานี และปัตตานี ตามลำดับ โดยมีการผลิตรวมถึงร้อยละ 71.74 ของมูลค่าเพิ่มสาขาประมงของภาค สำหรับการประมงของ จ.ปัตตานี ในช่วงที่ผ่านมา ปรากฏว่าได้ทวีบทบาทความสำคัญต่อ โครงสร้างผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นเฉลี่ย 4.72 ต่อปี ประมงส่วนใหญ่เป็นการประมงน้ำเค็มถึงร้อยละ 98.28 ของมูลค่าเพิ่มสาขาประมง แต่กลับมีการขยายตัวช้า โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.89 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวกิจการประมงต้องประสบกับปัญหาทางค่านาราคา ปัจจัยการผลิต และแหล่งวัตถุดิบ ส่วนประมงน้ำจืด ปรากฏว่า มีการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ

ป่าไม้ ถึงแม้ว่าป่าไม้จะเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ภาคและผลิตภัณฑ์จังหวัดน้อยมาก แต่กลับมีบทบาทสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ป่าไม้รวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา สาขาป่าไม้ของภาคมีการขยายตัวช้าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.62 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากการเสื่อมถอยของแหล่งทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการเปิดป่า สำหรับ จ.ปัตตานี ปรากฏว่า ป่าไม้มีการขยายตัวลดลงโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 18.82 ต่อปี ทั้งนี้ในปี 2526 มูลค่าเพิ่มในสาขาป่าไม้ไม่มีส่วนรวมในผลิตภัณฑ์จังหวัดเลย

2. การค้า

การค้าเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองจากภาคเกษตรกรรมทั้งในระดับภาคและจังหวัด แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีภาวะเศรษฐกิจการค้าของภาคกลับซบเซาลง กล่าวคือ การขยายตัวในสาขาการค้าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.43 ต่อปี เนื่องจากการค้าส่วนใหญ่ของภาคเป็นการค้าที่ต้องพึ่งพิงผลผลิตจากสาขาการผลิตอื่น ๆ โดยเฉพาะเกษตรกรรมและเหมืองแร่ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีผลผลิตทั้งสองสาขามีการขยายตัวลดลงตามลำดับ ในที่สุดสาขาการค้าของภาคต้องประสบภาวะซบเซาตามไปด้วย จ.สงขลา เป็นจังหวัดที่มีบทบาทในสาขาการค้าของภาคสูงสุด รองลงมาได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และ พังงา ตามลำดับ ส่วน จ.ปัตตานี มีบทบาทต่อสาขาการค้าของภาคน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าระหว่างอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัด ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สาขาการค้าของ จ.ปัตตานีก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับการค้าในระดับภาค กล่าวคือ มีการขยายตัวลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.84 ต่อปี ส่งผลให้สัดส่วนมูลค่าเพิ่มลดลงจากร้อยละ 18.61 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 15.94 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จังหวัดในปี 2526

3. การบริการ

ในช่วงปี 2521-2526 นั้น แม้ว่าการบริการจะมีบทบาทต่อโครงสร้างการผลิตระดับภาคไม่เด่นชัดมากนัก แต่มีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.84 ต่อปี จ.สงขลา เป็นจังหวัดที่มีบทบาทต่อสาขาการบริการของภาคสูงสุด สำหรับสาขาการบริการ จ.ปัตตานี แม้จะมีบทบาทต่อการบริการระดับภาคไม่เด่นชัดนัก แต่มีความสำคัญต่อโครงสร้างการผลิตของจังหวัดรองจากสาขาการค้า โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการขยายตัวสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี (ในปี 2521 - 2526) สาขาการบริการที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ การศึกษา บริการด้านภัตตาคาร และการสาธารณสุข ตามลำดับ โดยเฉพาะ การศึกษามีมูลค่าเพิ่มประมาณ 1 ใน 2 ของมูลค่าเพิ่มสาขาบริการของจังหวัด อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมามีปรากฏว่า การศึกษามีอัตราการขยายตัวไม่สูงมากนัก ส่วนสาขาการบริการโรงแรม-ภัตตาคาร และการสาธารณสุข กลับมีบทบาทความสำคัญสูง โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเฉลี่ยร้อยละ 9.06 และ 9.6 ต่อปี ตามลำดับ

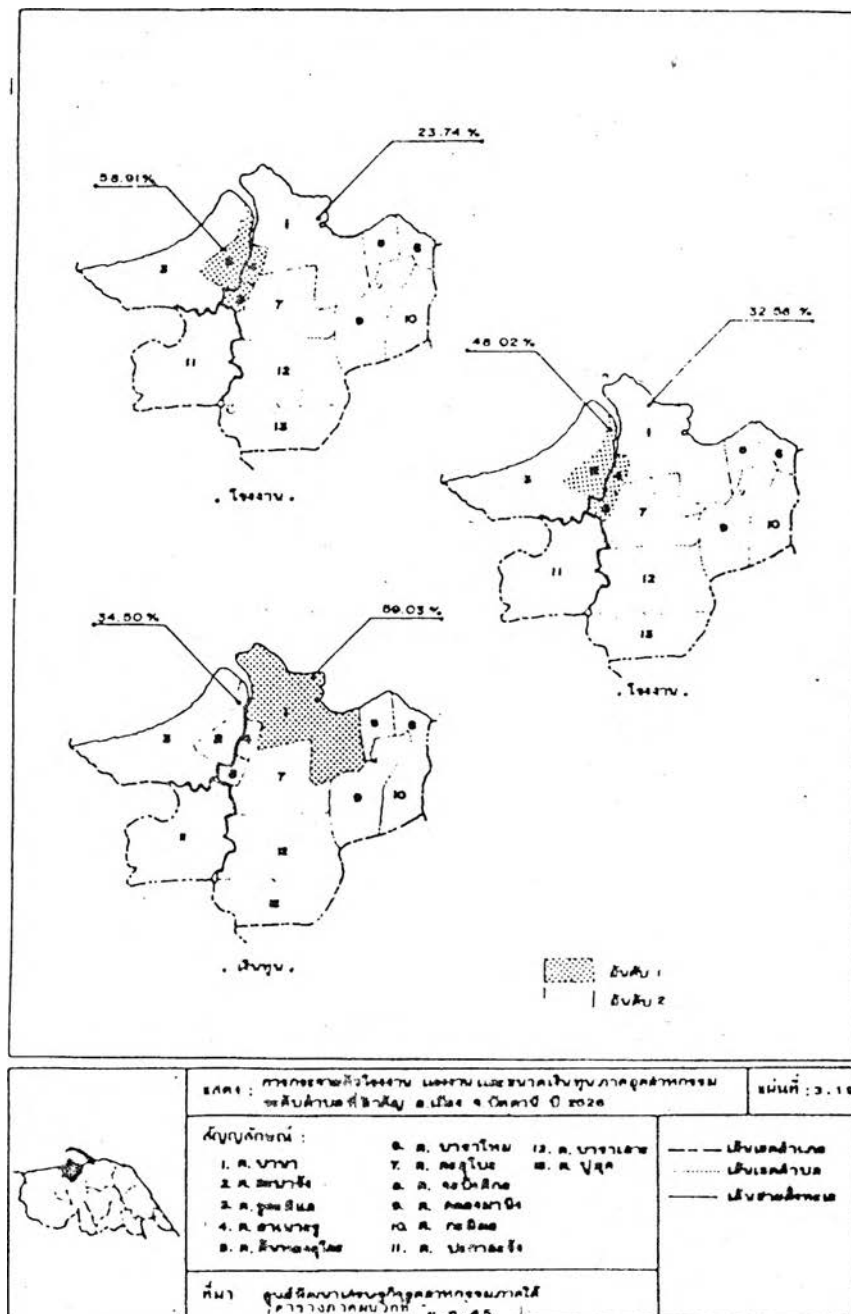
4. การอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมเป็นสาขาที่มีบทบาทต่อโครงสร้างการผลิตของภาค และภาคอุตสาหกรรมของประเทศน้อยมาก อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ ประเภทอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของภาคเป็นอุตสาหกรรมโรงสีข้าวถึงร้อยละ 55.5 เมื่อพิจารณาความสำคัญทางเศรษฐกิจ ปรากฏว่า โรงงานสีข้าวมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเพียงร้อยละ 6.42 ของมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมรวมในปี 2526 เท่านั้น สำหรับอุตสาหกรรมที่มีบทบาททางเศรษฐกิจได้แก่ โรงน้ำแข็งและอุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน ตามลำดับ จังหวัดที่มีบทบาทต่อมูลค่าการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคได้แก่ จ.นครศรีธรรมราช ภูเก็ต สงขลา และสุราษฎร์ธานี แต่เมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายตัวอุตสาหกรรมรายจังหวัดของภาค ปรากฏว่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

สำหรับภาคอุตสาหกรรมของ จ.ปัตตานี นับได้ว่าเป็นสาขาการผลิตที่มีบทบาทความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดไม่มากนัก โดยมีสัดส่วนมูลค่าเฉลี่ยร้อยละ 2.54 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จังหวัดในปี 2521-2526 อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา เริ่มมีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.92 ค่ปี จ.ปัตตานี มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 12.67 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรวมของภาคในปี 2526 ซึ่งเป็นอันดับสามของภาค

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอุตสาหกรรมโดยจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปรากฏว่า โรงสีข้าวมีจำนวนสูงสุดถึงร้อยละ 65.93 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรวมหรือร้อยละ 15.05 ของจำนวน โรงสีข้าว รวมของภาคในปี 2526 รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้คอร์ด อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ตามลำดับ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา อุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงสุด ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องบริภัณฑ์ขนส่ง โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 67.39 ค่ปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นของจังหวัด และอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องบริภัณฑ์ขนส่งในระดับภาค (ไม่นำโรงสีข้าวมาร่วมพิจารณา) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจและมูลค่าเพิ่มการผลิตของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

ปรากฏว่า โรงน้ำแข็งและโรงสีข้าว เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทต่อมูลค่าเพิ่มการผลิตในภาคอุตสาหกรรมตามลำดับ โดยมีส่วนรวมการผลิตร้อยละ 74.34 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดในปี 2526 โดยเฉพาะ โรงน้ำแข็ง เป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มการผลิตสูงสุด และมีแนวโน้มบทบาทความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต กล่าวคือ ในช่วงปี 2521-2526 มีการขยายตัวเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 4.89 ต่อปี และมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.75 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 54.76 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมในปี 2526 ทั้งนี้เนื่องจาก สาขาการประมงมีการขยายตัวสูงขึ้นตลอดช่วงเวลาดังกล่าว จึงทำให้มีความต้องการใช้น้ำแข็งในขบวนการผลิตสูงขึ้นตามลำดับ สำหรับโรงสีข้าวปรากฏว่ามีแนวโน้ม

แสดง : การกระจายตัวโรงงาน และขนาดโรงงานภาคอุตสาหกรรม
ระดับอำเภอที่ร้อยละ ๑ มีนาคม ๑ ตุลาคม ๑ ๒๐๒๖

หน้าที่ : ๖. 18

สัญลักษณ์ :

๑. ต. นาทา	๑๑. ต. บางนา
๒. ต. นาทา	๑๒. ต. บางนา
๓. ต. นาทา	๑๓. ต. บางนา
๔. ต. นาทา	๑๔. ต. บางนา
๕. ต. นาทา	๑๕. ต. บางนา
๖. ต. นาทา	๑๖. ต. บางนา
๗. ต. นาทา	๑๗. ต. บางนา
๘. ต. นาทา	๑๘. ต. บางนา
๙. ต. นาทา	๑๙. ต. บางนา
๑๐. ต. นาทา	๒๐. ต. บางนา

--- เมืองสำคัญ
..... เมืองสำคัญ
— เมืองสำคัญ

ลดลง โดยมีอัตราการขยายตัวลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.84 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจาก ผลผลิตข้าวมีการขยายตัวลดลง ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการกระจายตัวภาคอุตสาหกรรมทั้งในด้านจำนวนโรงงาน ขนาดการจ้างแรงงาน และขนาดเงินทุน โดยไม่นำโรงสีข้าวเข้าพิจารณา ปรากฏว่าอุตสาหกรรมในเขต อ.เมือง มีบทบาทความสำคัญสูงสุดต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมของจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่เขตเทศบาลเมืองปัตตานี ถึงร้อยละ 58.9 ของจำนวนโรงงาน (ดูแผนที่ 3.19 ประกอบ) ในเขต อ.เมือง ปี 2526 โดยที่อุตสาหกรรมใน อ.เมือง มีจำนวนโรงงาน เป็นร้อยละ 83.59 ของจำนวนโรงงานรวม และเป็นร้อยละ 78.14 ของจำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนมีจำนวนเงินทุนร้อยละ 93.54 ของจำนวนทุนรวมของจังหวัดในปี 2526

5. การเงินการธนาคาร

ในปี 2521-2526 สาขาการธนาคารของภาคใต้ มีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.79 ต่อปี ส่งผลให้สาขาที่มีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์ภาคสูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ปรากฏว่ายอดปริมาณเงินให้สินเชื่อเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์ขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ กล่าวคือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.2 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 75.8 ของปริมาณเงินฝากรวมในปี 2526 อันสะท้อนถึงการขยายตัวด้านการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคใต้โดยขยายตัวสูงขึ้น เมื่อพิจารณาโครงสร้างปริมาณสินเชื่อและเงินฝากรายจังหวัดภาคใต้ ปรากฏว่า จ.สงขลา นครศรีธรรมราช ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดที่มีบทบาทสูงสุดตามลำดับ

สำหรับสาขาการธนาคารของ จ.ปัตตานี ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏว่า สาขาการธนาคารขยายตัวลดน้อยลง มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยลดลงร้อยละ 0.21 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงปี 2524-2525 สาขาการธนาคารประสบปัญหาการขยายตัวลดลงอย่างค่อนเนื่อง ในปี 2526 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบมีปริมาณเงินฝากทั้งสิ้น 984.0 ล้านบาท ในขณะที่ปริมาณเงินให้สินเชื่อรวมทั้งสิ้น 644.0 ล้านบาท หรือร้อยละ 65.4 ของปริมาณเงินฝากรวมของจังหวัด อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2521-2526 ปรากฏว่าเงินให้สินเชื่อเงินฝาก

มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 139.7 ในปี 2521 เหลือร้อยละ 65.4 ของปริมาณเงินฝากรวม ในปี 2526 โครงสร้างปริมาณเงินฝากระบบธนาคารพาณิชย์ของจังหวัด ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นเงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 71.03 ของปริมาณเงินฝากรวม รองลงมาได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ และสำหรับโครงสร้างปริมาณเงินให้สินเชื่อ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นประเภทเงินเบิกเกินบัญชีถึงร้อยละ 66.24 ของปริมาณเงินให้สินเชื่อ รองลงมาได้แก่ เงินให้กู้ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่า เงินเบิกเกินบัญชีมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.62 ค่ปี และมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 74.79 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 66.24 ของปริมาณเงินสินเชื่อรวมในปี 2526 ในขณะที่เงินกู้มีการขยายตัวเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 19.11 ค่ปี และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.26 ในปี 2521 เป็นร้อยละ 24.16 ของปริมาณเงินสินเชื่อรวมในปี 2526

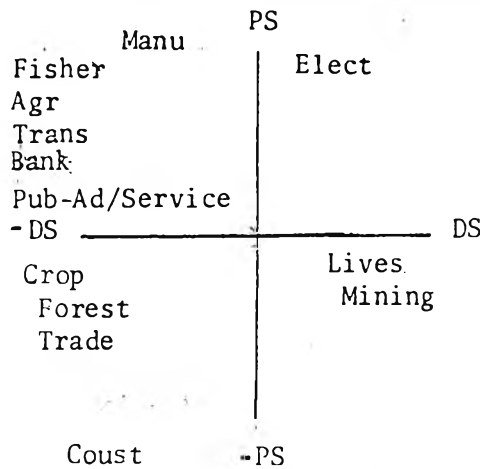
6. สาขาการผลิตอื่น ๆ

สาขาการผลิตอื่น ๆ มีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์ภาคไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา สาขาไฟฟ้า-ประปา สาขาการคมนาคมขนส่ง และสาขาการบริหารราชการ - บัองกันประเทศ มีการขยายตัวสูงขึ้นตามลำดับ ส่วนสาขาเหมืองแร่ ซึ่งเคยเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของภาคกลับมีแนวโน้มลดน้อยลง สำหรับ จ.ปัตตานี ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีบทบาทไม่เด่นชัดมากนัก ที่จะ เป็นสาขาชั้นนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้คื เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม สาขาการคมนาคมขนส่ง การบริหารราชการและบัองกันประเทศ สาขาการไฟฟ้า-ประปา และเหมืองแร่ มีการขยายตัวสูงขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะสาขาคมนาคมขนส่ง และการบริหารราชการและบัองกันประเทศ โดยการคมนาคมขนส่ง มีบทบาทความสำคัญรองจากสาขาการบริการ กล่าวคือ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 7.72 ของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จังหวัด และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.61 ค่ปี ส่วนสาขาการบริหารและบัองกันประเทศ เป็นสาขาการผลิตที่มีแนวโน้มบทบาทความสำคัญคือผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงขึ้นตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.24 ค่ปี ทั้งนี้เนื่องจาก จ.ปัตตานี เป็นจังหวัดที่มีบทบาทความเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง และความมั่นคงในบริเวณพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศ

ส่วนแบ่งส่วนโอนและความเชี่ยวชาญการผลิต

ก. ส่วนแบ่ง-ส่วนโอนการผลิต (ตารางที่ 3.15)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอนการผลิต จ.ปัตตานี ปรากฏว่า ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มี ปี 2521-2526 ถ้าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดเท่ากัน มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จังหวัดจะได้ส่วนแบ่งจากภาคเป็นมูลค่า 321.2 ล้านบาท แต่ในความเป็นจริง จังหวัดมีมูลค่าเพิ่มเพียง 68.3 ล้านบาท ทั้งนี้เพราะต้องเสียส่วนโอนการผลิตเป็นมูลค่า 477.6 ล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากสาขาการผลิตบางสาขาของจังหวัดมีความเสียเปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง คิดเป็นมูลค่า 590 ล้านบาท ในขณะที่บางสาขาการผลิตมีการขยายตัวเร็วกว่าภาค จึงได้รับส่วนโอนรวมทั้งสิ้น 112.4 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา ปรากฏว่า สาขาไฟฟ้า

และประปาเป็นสาขาการผลิตเดียวของจังหวัดที่มีความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง และมีการขยายตัวเร็วกว่าภาค แต่สาขาดังกล่าวก็ไม่สามารถเป็นสาขาชั้นนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดี สำหรับสาขาที่มีความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง แต่มีการขยายตัวช้ากว่าภาคได้แก่สาขาศุสัตัว

และเหมืองแร่ สำหรับสาขาอุตสาหกรรม ประมง การคมนาคม ขนส่ง การธนาคารที่อยู่อาศัย การบริหารราชการ-ป้องกันประเทศ และสาขาการบริการ ปรากฏว่า เป็นสาขาที่มีการขยายตัวเร็วกว่าภาค แต่มีความเสียเปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง ส่วนสาขากสิกรรม ป่าไม้ การก่อสร้าง และการค้าของจังหวัด ปรากฏว่าในช่วงที่ผ่านมา เป็นสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวและเสียเปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง เมื่อเทียบกับภาค

ตารางที่ ๖.15 แสดงส่วนแบ่งส่วนโอนผลิตภัณฑ์ จ.ปัดคามีคือภาคใต้ ช่วงปี 2521-2526

(ราคาคงที่ ปี 2515)

(หน่วย: ล้านบาท)

Sector	Value Added		Actual Change	Component of Change		Component of Shift	
	1978	1983		Share	Shift	PS	DS
Agric	686.1	598.2	- 87.9	101.4	-189.3	2.5	-191.8
Crops	378.2	271.5	-106.7	55.9	-162.6	-18.5	-144.1
Lives	42.8	54.0	11.2	6.3	4.9	- 0.1	5.0
Fisher	246.7	272.7	26.0	36.5	- 10.5	49.1	- 59.6
Forest	18.4	0.0	- 18.4	2.7	- 21.1	- 1.5	- 19.6
Mining	2.6	4.0	1.4	0.4	1.0	- 1.4	2.4
Manu	31.5	37.8	6.3	4.6	1.6	2.0	- 0.4
Const	87.8	67.2	- 20.6	13.0	- 33.6	-17.3	- 16.3
Elect	5.3	17.7	12.4	0.8	11.6	7.7	3.9
Transp	101.4	109.5	8.1	15.0	- 6.9	48.3	- 55.2
Trade	276.9	226.2	- 50.7	40.9	- 91.6	-63.5	- 28.1
Banking	38.6	36.7	- 1.9	5.7	- 7.6	32.4	- 40.0
Well	27.2	31.0	3.8	4.0	- 0.2	3.4	- 3.6
Pub-Ad	77.4	114.7	37.3	11.4	25.8	32.4	- 6.6
Service	152.8	176.3	23.5	22.6	0.9	36.9	- 36.0
TOTAL	1,487.6	1,419.3	- 68.3	321.2	-477.6	112.4	-590.0

ที่มา: คำนวณจากตารางที่ ผก.12 และ ผก.14

หมายเหตุ: Share = $S_{ij} (GRP^*/GRP) - 1$
 Shift = $P - Shift + D-Shift$
 By P-Shift = $S_{ij} (S_i^*/S_i) - (GRP^*/GRP)$
 D-Shift = $S_{ij} (s_{ij}^*/S_{ij}) - (S_i^*/S_i)$
 โดย GRP = ผลิตภัณฑ์ภาค ปี 2521
 GRP* = ผลิตภัณฑ์ภาค ปี 2526
 S_i = มูลค่าเพิ่มของระบบการผลิต i ของภาคในปี 2521
 S_i^* = มูลค่าเพิ่มของระบบการผลิต i ของภาคในปี 2526
 S_{ij} = มูลค่าเพิ่มของระบบการผลิต i ของจังหวัดในปี 2521
 S_{ij}^* = มูลค่าเพิ่มของระบบการผลิต i ของจังหวัดในปี 2526

ตารางที่ ๖.16 LOCATION QUOTIENT จังหวัดปัดคามีคือภาคใต้

สาขาการผลิต	ภาคใต้		จังหวัด		Location Quotient	
	Xn21/RVn21	Xn26/RVn26	Xr21/RVr21	Xr26/RVr26	LQ21	LQ26
เกษตรกรรม	0.0436	0.404	0.4612	0.4215	10.5780*	1.0410*
กลีกรวม	0.2342	0.2242	0.2542	0.1913	1.0854*	0.8532
ปศุสัตว์	0.0370	0.0369	0.0288	0.0380	0.7783	1.0298*
ประมง	0.0850	0.0997	0.1658	0.1921	1.9506*	1.9268*
ป่าไม้	0.0474	0.0440	0.0124	-	0.2616	-
เหมืองแร่และขุดหิน	0.0616	0.0331	0.0017	0.0028	0.0276	0.0846
อุตสาหกรรม	0.0482	0.0509	0.0212	0.0266	0.4398	0.5226
การก่อสร้าง	0.0523	0.0433	0.0570	0.0473	1.1281*	1.9234*
การไฟฟ้าและประปา	0.0062	0.0141	0.0036	0.0125	0.5806	0.8865
การคมนาคมขนส่ง	0.0429	0.0607	0.0682	0.0771	1.5897*	1.2702*
การค้าส่งและค้าปลีก	0.2160	0.1728	0.1861	0.1594	0.8616	0.9224**
การธนาคาร	0.0208	0.0361	0.0259	0.0959	1.2452*	0.7174
ที่อยู่อาศัย	0.0119	0.0132	0.0183	0.0180	1.5378*	1.6515*
การบริหารราชการและการเมืองในประเทศ	0.0371	0.0507	0.0520	0.0808	1.4016*	1.5937*
บริการ	0.0993	0.1202	0.1027	0.1242	1.0342*	1.0333*
รวมผลิตภัณฑ์	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000

ที่มา: คำนวณจากตารางที่ ผก. 12 และ ผก.14

หมายเหตุ (1) * มีความเชี่ยวชาญในการผลิตมากกว่าภาค
 **มีความเชี่ยวชาญในการผลิตใกล้เคียงภาค แต่น้อยกว่าภาค

(๒) Location Quotient (LQ) = $\frac{Xr}{Xn} / \frac{RVr}{RVn}$

โดย Xr = มูลค่าเพิ่มในสาขาอุตสาหกรรม x ในจังหวัด
 Xn = มูลค่าเพิ่มในสาขาอุตสาหกรรม x ในภาค
 RVr = ค่าตัวแปรอ้างอิง (มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์) ในจังหวัด
 RVn = ค่าตัวแปรอ้างอิง (มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์) ในภาค
 $LQ=1$ แสดงว่า จังหวัดและภาคมีความเชี่ยวชาญในการผลิต ในสาขาการผลิตนั้น
 $LQ>1$ แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิตมากกว่าภาค
 $LQ<1$ แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิตน้อยกว่าภาค

ข. ความเชี่ยวชาญในการผลิต (ตารางที่ 3.16)

จากการวิเคราะห์ Location Quotient ปรากฏว่าสาขาการผลิตที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตมากกว่าภาค และอาจเป็นสาขาชั้นนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตของจังหวัดได้ ถ้ามีการวางแผนพัฒนาที่ดีพอ ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม ปศุสัตว์ ประมง การก่อสร้าง การคมนาคมขนส่ง ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการ-ป้องกันประเทศ และสาขาการบริการ นอกจากนี้ สาขาที่มีความเชี่ยวชาญต่ำกว่าภาคเพียงเล็กน้อย ได้แก่ สาขาการค้าส่ง และค้าปลีก

แนวนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาระดับภาค และ จ.ปัตตานี

แนวนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาของภาคใต้ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา จ.ปัตตานี ทั้งทางตรงและทางอ้อมในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 และโครงร่างแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ประกอบด้วย

ก. แผนงาน และโครงการต่อเนื่องในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5

1. แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน
2. โครงการอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง
3. โครงการสร้างงานในชนบท
4. แผนพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
5. โครงการอื่น เนื่องจากพระราชดำริ
6. โครงการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
7. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมร่วมไทย-มาเลเซีย
8. โครงการก่อสร้างและปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด
9. โครงการก่อสร้างทางเพื่อความมั่นคง
10. โครงการพัฒนาท่าเรือชายฝั่ง (ปรับปรุงร่องน้ำ แม่น้ำปัตตานี)
11. โครงการท่าเรือปัตตานี

ข. แนวนโยบาย และแผนการพัฒนาในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 และโครงสร้าง
แผนพัฒนา ฉบับที่ 6

แผนพัฒนา ฉบับที่ 5 กำหนดให้ จ.ปัตตานี เป็นพื้นที่สำหรับการพัฒนาระบบ
เมืองรอง และชุมชนชนบทแบบต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการพัฒนาที่สำคัญ 4 แผนการคือ

1. แผนการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อย เช่น โครงการส่งเสริมการผลิต
สินค้าอุตสาหกรรมในครอบครัว โครงการขยายการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อม และ
อุตสาหกรรมในครอบครัว และการจัดตั้งระบบค้ำประกันสินเชื่อ
2. แผนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และการตลาด เช่น โครงการจัดตั้ง
ตลาดกลางสินค้าเกษตรกรรม และโครงการขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตร
3. แผนการจัดบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น โครงการขยายและปรับปรุง
ถนนสายประธาน เชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักและเมืองรอง และระหว่างเมืองรองกับชุมชนชนบท
และโครงการปรับปรุงและขยายประปาจังหวัดในเมืองรอง
4. แผนการพัฒนาบริการสังคม เช่น โครงการจัดบริการสาธารณสุขในเมือง
โครงการสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

ศักยภาพสาขาการผลิต จ.ปัตตานีในอนาคต

จากการพิจารณาเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มการผลิตกับค่าเฉลี่ยมูลค่าเพิ่มการผลิตในแต่ละ
สาขาการผลิต อัตราการขยายตัวเฉลี่ยกับการขยายตัวแต่ละสาขาการผลิต ดัชนีมูลค่าเพิ่มเฉลี่ย
กับค่าเฉลี่ยแต่ละสาขาการผลิต (ภาคผนวก ก.) ส่วนแบ่ง-ส่วนโอนการผลิต (ตารางที่ 3.15)
ความชำนาญชำนาญในการผลิต (ตารางที่ 3.16) และโครงการและแนวทางการพัฒนา จ.ปัตตานี
ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 5 โครงร่างแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 และโครงการ
ศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนา ในอนาคต สามารถจัดลำดับกลุ่มสาขาการผลิตที่มีบทบาทและศักยภาพ
การผลิตต่อโครงสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จ.ปัตตานีในอนาคตดังนี้ (ตารางที่
3.17)

ตารางที่ 3.17 แสดงค่าใช้จ่ายศึกษาภาษาการผลิตรายบุคคล จ.ปีคต๓

สาขาการผลิต	ค่าเฉลี่ย มูลค่าเพิ่ม	อัตราการขาย ตัวเฉลี่ย	ดัชนีมูลค่าเพิ่ม ปี 2521	ส่วนแบ่ง-โอน การผลิต	IQ.ปี 2521 และ 2526	โครงการใน แผนพัฒนา ฉบับ 5-6	รวมค่า คะแนน
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
กลีกรวม	3	1	-	-	-	4	8
ปศุสัตว์	-	-	2	2	1	2	7
ประมง	3	-	2	1	3	4	13
ป่าไม้	-	-	-	-	-	-	-
เหมืองแร่	-	-	2	2	-	-	4
อุตสาหกรรม	-	-	2	2	-	4	8
การก่อสร้าง	-	-	-	-	3	-	3
การไฟฟ้า-ประปา	-	-	3	3	-	2	8
การคมนาคมขนส่ง	1	2	1	1	2	4	9
การค้าส่งและปลีก	5	1	-	-	1	-	5
การธนาคาร	-	3	-	1	-	-	4
ที่อยู่อาศัย	-	-	1	1	3	-	5
การบริหารราชการ	1	1	2	1	3	2	10
การบริการ	2	-	1	1	2	2	8

- หมายเหตุ: (1) กลุ่มสาขาการผลิตที่มีศึกษาภาพ อันดับ 1 (ค่าคะแนน 12-15)
 กลุ่มสาขาการผลิตที่มีศึกษาภาพ อันดับ 2 (ค่าคะแนน 8-11)
 กลุ่มสาขาการผลิตที่มีศึกษาภาพ อันดับ 3 (ค่าคะแนน 4-6)
- (2) ค่าคะแนน 3 ลำดับ ประกอบด้วยศึกษาภาพ ลำดับที่ 1 ค่าคะแนนเท่ากับ 3
ลำดับที่ 2 ค่าคะแนนเท่ากับ 2
ลำดับที่ 3 ค่าคะแนนเท่ากับ 1
และค่าคะแนนในหมวดที่ (6) ถ่วงน้ำหนักด้วยค่าคะแนนเท่ากับ 2

1. กลุ่มสาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับ 1

สาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับสูงสุดได้แก่ สาขา
การประมง

2. กลุ่มสาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับ 2

สาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับสอง ประกอบด้วย
สาขากสิกรรม อุตสาหกรรม การไฟฟ้า-ประปา การคมนาคมขนส่ง การบริหารราชการ
และสาขาการบริการ

3. กลุ่มสาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับ 3

สาขาการผลิตที่มีบทบาทศักยภาพการเจริญเติบโตอันดับสาม ประกอบด้วย
สาขาปศุสัตว์ เหมืองแร่ การค้าส่งและค้าปลีก การธนาคาร และสาขาที่อยู่อาศัย

สรุปสภาพเศรษฐกิจ จ.ปัตตานี

จากสภาพเศรษฐกิจรายสาขา และส่วนรวมของ จ.ปัตตานี ตลอดจนลักษณะโครงสร้าง
การกระจายรายได้ของจังหวัด อาจสรุปได้ว่า จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีบทบาทความสำคัญ
ต่อระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของภาคใต้ไม่มากนัก แต่มีบทบาทความสำคัญต่อความเป็นศูนย์-
กลางทางด้านศาสนาอิสลาม และความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศ ตลอดช่วง
ระยะเวลาที่ผ่านมา ระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของจังหวัดมีการขยายตัวในอัตราที่ไม่สูงนัก
ทั้งนี้เนื่องจากฐานเศรษฐกิจหลักของจังหวัดแคบ และขึ้นอยู่กับสาขาการผลิตเพียงไม่กี่ชนิด ที่
สำคัญได้แก่ สาขาประมง และการกสิกรรม นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว สาขาการผลิต
หลักของจังหวัดยังประสบกับปัญหาทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด อันทำให้สาขาการผลิตดังกล่าว
ขยายตัวอย่างไม่เต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม คือการขยายตัวของเศรษฐกิจรวม
ของจังหวัดในที่สุด อย่างไรก็ตาม คาดว่า ในอนาคต สภาพเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของจังหวัด
มีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้นกว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สืบเนื่องจาก แผนนโยบาย แผนงาน
และโครงการพัฒนาของภาคใต้ โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทให้ จ.ปัตตานีเป็นศูนย์กลางการ
พัฒนาระบบเมืองรองและชุมชนชนบท และการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดไว้-

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 และโครงสร้างแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ตลอดจนศักยภาพการเจริญเติบโตของสาขาการผลิต จ.ปัตตานีเอง ซึ่งผลการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นตัวหลักดันที่สำคัญต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจจังหวัดโดยส่วนรวมในอนาคต

สภาพทางสังคม

1. ความเป็นมาในประวัติศาสตร์

ในอาณานิคม จ.ปัตตานี เชื่อกันว่าชุมชนชาว มาเลเซียอยู่มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยได้ปรากฏในนามของ "อาณาจักรลังกาสุกะ" ตามบันทึกของชาวจีน ขณะนั้นประชากรแถบนี้นับถือพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ จนมาถึงศตวรรษที่ 13 ศาสนาอิสลามคงมาถึงภาคเหนือของมาลายูและปัตตานี ดังปรากฏในนามของจารึกศรีลังกา ซึ่งเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่เป็นภาษาอาหรับ-เปอร์เซีย ขึ้นแรกในโลกมาเลย์ (Winstedt 1950 : 34 อ้างถึงในชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 125)

จากศิลาจารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหง พระองค์ทรงขยายขอบเขตอาณาจักรสุโขทัย ด้วยการทำสงครามและได้รับชัยชนะเหนือแคว้นแคว้นต่าง ๆ ตลอดถึงหมู่เกาะมะละกา ซึ่งมีประชาชนชาวมาเลย์อาศัยอยู่ แต่ชาวมาเลย์ได้ยอมรับนับถือ ศาสนาอิสลามเข้าไว้ ซึ่งเป็น การแสดงถึงความแตกต่างระหว่างชาวมาเลย์มุสลิมกับชาวไทยพุทธ นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ถึงสมัยอยุธยา (ไพฑูริย์ คัสเซ่ 2527 : 152) โดยปัตตานีอยู่ในฐานะเมืองประเทศราช มีการปกครองโดย ผู้นำของตนเอง แต่ต้องแสดงความสวามิภักดิ์โดยส่งเครื่องราชบรรณาการ "เมื่ออาณาจักรไทยสูงเนิน ความสัมพันธ์ระหว่างกันก็แนบแน่นขึ้น แต่ช่วงใดอาณาจักรไทยลดลง ผู้ถูกปกครองก็ถูกเข้ายวนให้ตอกย้ำความเป็นเอกราชของตน" (Koch 1977 : 70 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 126) หลายครั้งที่รัฐไทยต้องส่งกองทัพไปปราบพวกขบถ ดังเช่นในสมัยพระเจ้าปราสาททอง เจ้าหญิงอุง (Ungo) แห่งปัตตานีทรงตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงแผ่นดินโดยมิต้องด้วยราชประเพณี เมื่อพระเจ้าปราสาททองเสด็จเถลิงอำนาจ พระนางก็ทรงยุติการส่งเครื่องราชบรรณาการ พระเจ้าปราสาททองจึงได้ส่งกองทัพไปปราบปรามถึงสองครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ จนถึงปี พ.ศ.2179 กษัตริย์อยุธยาได้เตรียมทัพเป็นครั้งที่สาม ครั้งนี้พวกขอลิ้นคาหาว่านล้อมให้พระนางยอมอยู่ใต้อำนาจอาณาจักรอยุธยา (สุภัตรา ดวงพัศตรา-และคณะ 2521 : 170, ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 126)

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 เมืองปัตตานีได้กลายมาเป็นศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญสำหรับพ่อค้าชาวยุโรป บาคหลวงปาลากัว เล่าว่า "เมืองทานี หรือปัตตานีนับเป็นรัฐที่มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ และสำคัญกว่ารัฐมาเลย์อื่น ๆ อย่างมากทีเดียว มีประชากรเพิ่มขึ้นถึง 100,000 คน โดยเป็นชาวสยามเสียเป็นส่วนใหญ่ ประเทศนี้ผลิตข้าว เกลือ ทองคำ และดีบุก แบ่งออกเป็น 5 จังหวัด คือ 3 จังหวัดคิซายฝั่งและอีก 2 จังหวัด อยู่ลึกเข้าไปในดินแดน ปัตตานีมีชื่อเสียงมาจากค้ำอกเล่าของนักเดินเรือสมัยก่อน ๆ เพราะเมืองนี้เป็นที่ตั้งของคลังสินค้าและเป็นศูนย์กลางการค้ากับสยาม เขมร และจีน ในสมัยก่อนนั้น ประเทศนี้เคยเป็นมาเลย์ แต่เมื่อต้องการจะหลบออกจากอาณาจักรสยาม จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏแข็งเมือง และถูกปราบปรามจับเอาพลเมืองมาเสียครึ่งหนึ่ง แล้วกษัตริย์ไทยได้ส่งชาวสยามเข้าไปอยู่แทน ชาวมาเลย์ในปัตตานี" (ไพฑูรย์ ศัสเซ่ 2527 : 153-154) ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับปัตตานีเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี 2310 รัฐประเทศราชต่าง ๆ รวมทั้งปัตตานี ก็ตั้งตนเป็นอิสระ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงขยายพระราชอำนาจ เป็นผลให้ปัตตานีตกอยู่ภายใต้การครอบครองของอาณาจักรไทย ในตอนนี้ ปัตตานีมิได้ถูกมองว่าเป็นเพียงรัฐประเทศราชอีกต่อไป" หากกลายสภาพมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร ซึ่งผูกพันกับผลประโยชน์ของไทยอย่างแยกไม่ออก" (Haemindra 1976 : 198 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 127) จักรูปการปกครองใหม่โดยแบ่งพื้นที่อาณาเขตของปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง เรียกว่า "บริเวณ 7 หัวเมือง" มีเมืองปัตตานี, ยะหริ่ง, หนองจิก, สายบุรี, ยะลา, รามันห์, และ ระแงะ อยู่ภายใต้การดูแลของพระยาเมือง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ไทย โดยค่านึงว่าเมืองโคมีคนไทยพุทธมาก ก็ให้คนไทยพุทธเป็นพระยาเมือง และเมืองโคมีคนไทยอิสลามมากก็ให้คนไทยอิสลามเป็นพระยาเมือง แต่กระนั้น หัวเมืองทั้งเจ็ดก็มีได้เลิกล้มความพยายามที่จะปลดปล่อยตนเองจากอำนาจของกรุงเทพฯ เกิดขบถขึ้น 2 ครั้ง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดเปลี่ยนนโยบายส่งข้าราชการไทยไปปกครองภาคใต้ กลับไปรคให้ตั้งชนชั้นนำในท้องถิ่นขึ้นเป็นผู้ปกครองเจ็ดหัวเมือง นโยบายนี้ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองในรัฐมาเลย์ได้ (เรื่องเดียวกัน)

สถานที่ตั้งของเมืองปัตตานี จากหลักฐานทางโบราณคดี สันนิษฐานว่าเมืองหลวงของอาณาจักรลังกาสุกะ ตั้ง ณ บริเวณบ้านประแว จ.ยะรัง โดยเป็นเมืองท่าเรือที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนมาเมื่อปรากฏชื่อ "อาณาจักรปัตตานี" ในราว พ.ศ.2023 อาณาเขตครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี, ยะลา และนราธิวาส ศูนย์กลางปกครองอยู่ที่เมืองโกตาอะห์ลิยกัย แต่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏแน่ชัด สันนิษฐานว่าอยู่ในบริเวณใด บริเวณหนึ่งใน จ.ปัตตานี ในสมัยพญาสุ อันตารา รัชสมัยองค์ที่สองในราชวงศ์ปัตตานี ได้ทรงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ในบริเวณระหว่าง ค.มานา ด้ย ค.ตันหยงสุโละ การย้ายครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยย้ายมาตั้ง ณ ค.อาเนาะรู และ ค.จะบังติกอ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองปัตตานีในปัจจุบัน (สำนักผังเมือง 2523 : 24-26)

ครั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เป็นช่วงเวลาจักรวรรดินิยมอังกฤษและฝรั่งเศสพยายามขยายอำนาจครอบครองดินแดนต่าง ๆ พระองค์ได้ตระหนักถึงการบริหารราชการแผ่นดินให้ทันสมัย ในปี 2449 จึงโปรดให้รวมบริเวณ 7 หัวเมืองขึ้นเป็น "มณฑลปัตตานี" และยุบเหลือเพียง 4 หัวเมือง คือ (1) เมืองปัตตานี ประกอบด้วย เมืองหนองจิก ยะหริ่ง และปัตตานี (2) เมืองยะลา ประกอบด้วยเมืองรามันห์ และ ยะลา (3) เมืองสายบุรี และ (4) เมืองระแงะ โดยเมืองปัตตานีเป็นศูนย์กลางการปกครองมณฑล มีที่ตั้งทำการ ณ ค.สะบารัง ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน และจากนั้นมา ถึงแม้ว่าผู้ครองเมืองเดิมจะต่อต้าน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ ในที่สุด ปัตตานีก็กลายเป็นจังหวัดหนึ่งในดินแดนของไทย นับแต่นั้นมาชีวิตของชาวมลายูมุสลิมและชาวไทยพุทธก็ถูกดึงให้เข้ามาใกล้ชิดกันขึ้น (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527 : 128)

2. ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความขัดแย้งมีโครงสร้างที่เกิดจากความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างตัวแปรทางสังคม, เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และการเมือง สามารถสรุปเป็นประเด็นสองข้อ¹ คือ

---

¹สรุปจากงานเขียนของ โทซูร์ย คัสเซ่, ชัยวัฒน์-สถาอานันท์, สุรินทร์ หิศจุวรรณ และสุภัตรา ดวงพิศตรา และคณะ

1. ด้านสังคม สาเหตุประการหนึ่งก็คือ ความรู้สึกแบ่งแยกจากประชากรกลุ่มอื่น โดยมีตัวการ 5 ประการที่มีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกดังกล่าวคือ (1) ชนชาติพันธุ์ (2) ภาษา (3) ศาสนา (4) แบบแผนประเพณี (5) ความรู้สึกหรือสำนึกของความเป็นกลุ่ม การมีชนชาติพันธุ์สืบสายเลือดมาจากมาเลย์ การใช้ภาษาขยาวิ ศรัทธาในศาสนาอิสลาม แบบแผนประเพณีที่ต้องสอดคล้องและอยู่ภายใต้ทฤษฎีทางศาสนา และความมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ได้กำหนดขอบเขตทางสังคมให้กับมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดเป็นช่องห่างระหว่างชาวมุสลิมกับชาวไทยศาสนาอื่น ๆ

ประการต่อมา สังคมของมุสลิมเป็นสังคมที่ยึดประเพณีเป็นหลัก (Society of tradition) โดยประเพณีของมุสลิมมีรากฐานมาจากศาสนาอิสลาม สังคมที่อยู่ภายใต้ประเพณีจะถือว่าประเพณีคือข้อกำหนดของสังคมที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด สถาบันหลักของสังคมดังกล่าว ได้รับการยอมรับว่ามั่นคง และต้องไม่ย้ายเบี่ยงออกจากแบบอย่าง (Model) ที่ตนได้รับมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ กฎเกณฑ์ของสังคมจึงเป็นมรดกตกทอด และชีวิตในสังคมก็จะยึดมั่นอยู่กับข้อคิดไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นรัฐดำเนินนโยบายผสมผสาน (Integration) เพื่อความเป็นเอกภาพของรัฐ

2. ด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าภาคใต้จะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ก็ตาม แต่ชาวใต้ที่เป็นมุสลิมไม่ได้เป็นผู้ครอบครองทรัพยากรดังกล่าว ทั้งที่ชาวมุสลิมเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม ขณะที่ชนชาติอื่น เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นชนชาติอื่นที่เข้ามาอาศัยอยู่กลับมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ปัญหาความยากจนก่อให้เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบ และความรู้สึกไม่เป็นธรรม ความรู้สึกที่คนยากจนเป็นตัวเร่งให้เกิดความท้อแท้ ผิดหวัง เป็นปัจจัยชักจูงให้หลงเชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มการเมืองเพื่อต่อต้านรัฐบาลได้ง่าย

3. ด้านประวัติศาสตร์ หลังอำนาจทางประวัติศาสตร์ ขึ้นอยู่กับความหมายเชิงอัตวิสัยที่ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้กับประวัติศาสตร์ในเวลาที่พวกเขาตื่นรนต่อสู้เพื่อพิทักษ์สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเขา ในขณะที่ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรไทยกล่าวถึง การขบถที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าของรัฐปัตตานี แต่สำหรับชาวปัตตานี ประวัติศาสตร์ของพวกเขาเป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้เพื่อรักษาเอกราช เหตุผลทางประวัติศาสตร์นี้เองที่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ปลุกเร้าให้ชาวมุสลิมลุกขึ้นต่อสู้อำนาจรัฐ

4. ค้ำจุนการเมือง ศาสนาอิสลามเป็นธรรมเนียมสูงสุดของชีวิตทั้งในทางโลกและทางจิตวิญญาณ เพราะอิสลามในทางการเมืองหมายถึงหลักการที่นำเข้าไปสู่ระบอบสันติธรรมเพื่อสันติสุข และความยุติธรรมของมวลมนุษย์ สรรพสิ่งทั้งมวลอยู่บนพื้นฐานของเอกภาพของอัลลอฮ์ อิสลามจึงเป็นทั้งอุดมการณ์ เป้าหมายและความมั่นคงใจ ของมวลมนุษย์ไม่ว่าจะเชื้อชาติใด มุสลิมทั้งหมดคือพี่น้องกัน อาจเกิดแนวความคิดในการร่วมรัฐอิสลาม เป็นประการหนึ่งที่เป็นลาเหตุขัดแย้งกับรัฐไทย ซึ่งถือเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การสูญเสียอำนาจของกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองก็เป็นสาเหตุประการหนึ่ง ที่เป็นตัวการจุดชนวนความขัดแย้งที่อยู่บนรากฐานของความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา บุคคลที่มีบทบาทสำคัญเหนือจิตใจชาวมุสลิม คือ ผู้นำทางการเมือง เช่น อิหม่าม โต๊ะกู๊ ถ้าผู้นำคนใดไม่ยอมรับต่ออำนาจรัฐ ก็สามารถชักจูงชาวมุสลิมให้ต่อต้านได้ และผู้นำทางการเมือง เช่น ขบวนการแนวปลดแอกแห่งชาติปัตตานีก่อตั้งโดย คนกูบะห์ โยคีดิน บุตรชายคนสุดท้ายของราชาองค์สุดท้ายของปัตตานี

จากเหตุของความขัดแย้งดังกล่าวที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้สร้างความไม่พอใจและความไม่ยอมรับต่ออำนาจรัฐ จนเกิดภาวะตึงเครียด โดยมีขบวนการต่าง ๆ กล่าวคือ

ก. ขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (NLFP : The National liberation Front of Pattani) จัดตั้งขึ้นโดยคนกูบะห์ โยคีดิน บุตรชายคนสุดท้ายของราชาองค์สุดท้ายของปัตตานี องค์การนี้มีความมุ่งหวังที่จะจัดตั้งอาณาจักรปัตตานีให้มีความยิ่งใหญ่เกรียงไกรเหมือนในอดีต โดยมีราชาหรือสุลต่านเป็นประมุข จุดมุ่งหมายสุดท้าย คือ การเข้าเป็นสมาพันธ์รัฐกับมาเลเซีย โดยได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากองค์การในต่างประเทศ เช่น การส่งนักศึกษาปัตตานี โดยผ่านทางมาเลเซียไปศึกษาในตะวันออกกลาง เมื่อสำเร็จการศึกษา นักศึกษาเหล่านี้จะกลับเข้ารับราชการในหน่วยงานของมาเลเซีย และกลายเป็นกำลังสนับสนุนขบวนการต่อไป นอกจากนี้ NLFP ยังมีประสิทธิภาพมากในการใช้ศาสนาอิสลามรวบรวมผู้คนในสังคมมาลาญ เพราะว่าองค์การนี้มีแนวโน้มอนุรักษ์สูง ซึ่งสามารถจูงใจผู้นำทางศาสนา เช่น โต๊ะกู๊ หรือ อิหม่าม

๒. แนวร่วมปลดปล่อยแห่งประเทศไทย (LFRP : The Liberation Front of Republic Pattani) ผู้นำเป็นอดีตรัฐมนตรีโรงเรียนปอเนาะ องค์การนี้แตกต่างจากองค์การอื่น คือ ต้องการใช้ลัทธิสังคมนิยม และใช้ความรุนแรง มีกองกำลังติดอาวุธ จึงทำให้ได้รับการสนับสนุนจากฐานภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำทางศาสนาที่ไม่เห็นด้วยกับความกีดกันกั๊ว แต่จะเป็นที่นิยมของคนหนุ่มสาวใน จ.ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (CPM) ในสายคาชองรัฐบาลไทย เห็นว่า กลุ่มนี้มีอันตราสูง

โครงสร้างขององค์กรระบุว่ามีกาแบ่งระดับนำออกเป็น 3 ฝ่าย คือ (1) ฝ่ายกำหนดนโยบายสูงสุด มีศูนย์กลางอยู่ในเมืองเมกกะ ซาอุดีอาระเบีย (2) ฝ่ายการเมืองทำหน้าที่ประสานงานตามแนวชายแดน มีสำนักงานอยู่ในเมืองคุมปาด รัฐกลันตัน และ (3) ฝ่ายปฏิบัติการทางทหาร มีกองกำลังอยู่ในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส กั๊วบางอำเภอของสงขลา ผู้นำขององค์กรล้วนเป็นผู้ได้รับการศึกษาสูงจากสถาบันในตะวันออกกลาง และเอเชียใต้

นอกจากองค์การทั้งสาม ยังมีกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจ เป็นกลุ่มใจธรรมคาที่เหมือนกับกลุ่มอันธพาลที่มีอยู่ในทุกจังหวัด แต่เนื่องจากความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี ระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มคนเหล่านี้ ทำให้ปัญหาการรักษากฎหมาย การปกป้อง ลัทธิ เสรีภาพ การค้ำเนินตามระบอบของกระบวนการยุติธรรม กลายเป็นความขัดแย้งทางเชื้อชาติ อันนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงไม่มีที่สิ้นสุด จากทศวรรษที่ผ่านมา ความขัดแย้งได้ ลดความรุนแรงลง รูปแบบของการใช้ความรุนแรง ที่ใช้มากที่สุดคือ การเรียกค่าไถ่ และบังคับเรียกค่าคุ้มครอง นอกจากผลทางการเงินแล้ว ยังสามารถสร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งนำไปสู่การ ละทิ้งถิ่นฐานของชาวไทยพุทธ นอกจากนี้ ก็มี การโจมตี บ่อนทำลายโรงเรียน สถานีด้ารวจ สถานทีราชการ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของชาติ อาณาจักรไทยเป็นอาณาจักรหนึ่งเดียวที่จะแบ่งแยกมิได้ แต่รัฐบาลได้มีนโยบายแก้ไขปัญหาลในพื้นที่ ซึ่งจะได้กล่าวไเวลาถัดไป

3. การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาอิสลาม จากข้อมูลในปี 2526 ตามแผนภูมิที่ 3.5 จ.นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และยะลา มีสัดส่วนประชากร

ผู้นับถือศาสนาอิสลามสูงสุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.04, 23.64, 12.07 และ 11.92 ของประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามในภาคใต้ ตามลำดับ ใน จ.ปัตตานี ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม หรือที่เรียกว่าชาวมุสลิม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78.1 ของจังหวัด และประชากรที่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 21.88 แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนศาสนสถานตามแผนที่ที่ 3.20 จ.ปัตตานีมีจำนวนวัดในพุทธศาสนาคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.99 ขณะที่มัสยิดสูงสุดของภาค คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.66 โดย อ.สายบุรี มีจำนวนมัสยิดสูงสุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.11 ของจังหวัด

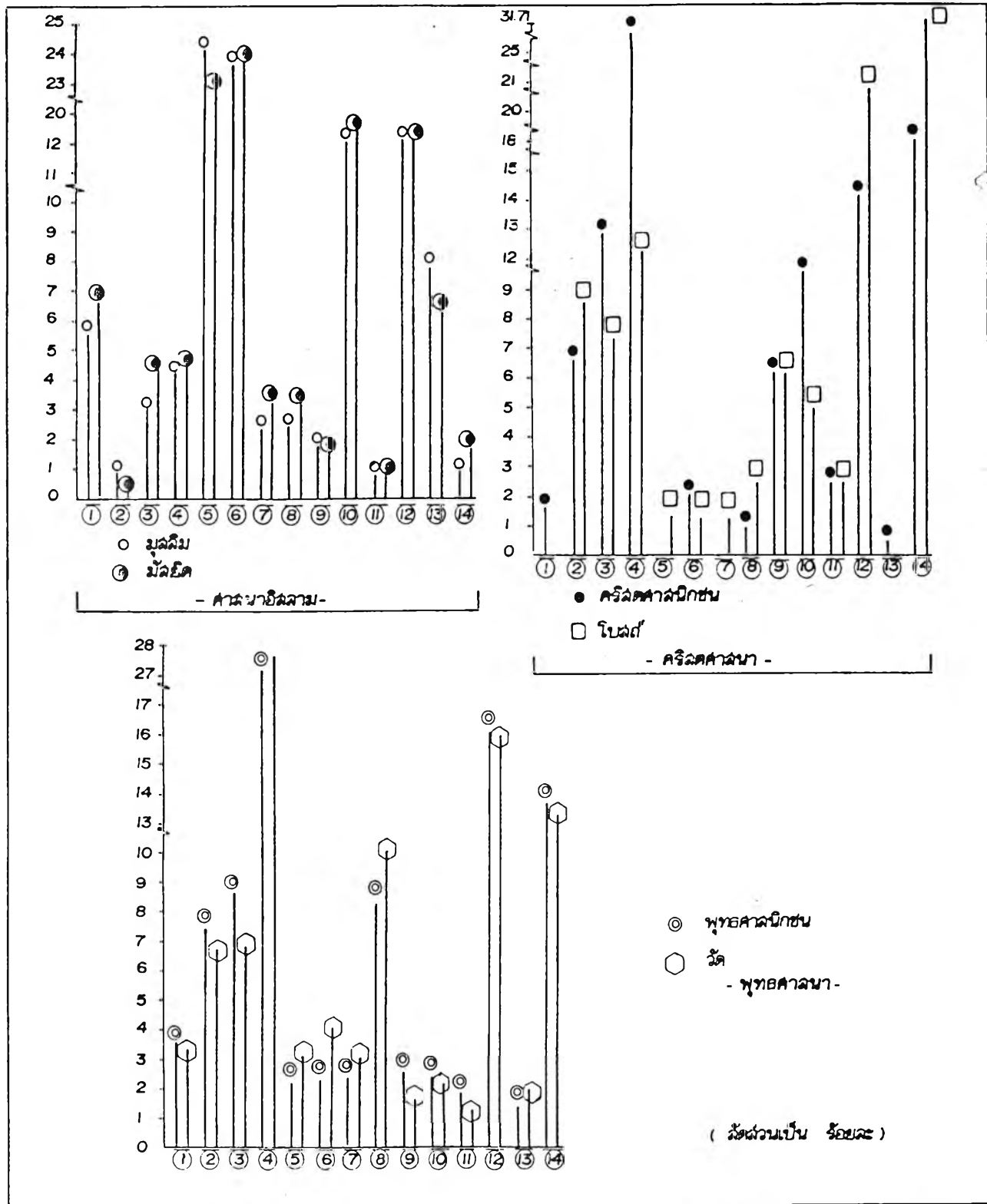
4. การบริการทางสังคม

ก. ด้านการศึกษา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการให้บริการด้านการศึกษาในภาคใต้ แผนที่ที่ 3.7 ปรากฏว่า ในปี 2527 จ.ปัตตานี มีจำนวนสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นอันดับที่ 4 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.45 ของภาครองจาก จ.นครศรีธรรมราช, สุราษฎร์ธานี และสงขลา ตามลำดับ แต่ในด้านจำนวนนักเรียน, ครู และห้องเรียน ในจังหวัดกลับมีสัดส่วนจากภาคในด้านดังกล่าวต่ำอย่างใดก็ตาม จากอัตราส่วนนักเรียนต่อครู และต่อห้องเรียนแล้ว คงมีอัตราส่วนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าอัตราส่วนดังกล่าวในระดับภาค ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้ส่งเสริมการศึกษาเพื่อผสมผสานขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จึงมีสถานศึกษาที่เรียกว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ทำการสอนศาสนาอิสลามและ ขณะเดียวกันก็สร้างเสริมความรู้ด้านวิชาชีพ จากแผนที่ที่ 3.22 จะเห็นได้ว่า จ.ปัตตานีมีบทบาทสำคัญในทางศึกษารูปแบบนี้ แม้ว่า จ.ปัตตานี จะมีจำนวนสถานศึกษาน้อยกว่า จ.ยะลา นราธิวาส และสงขลาตามลำดับก็ตาม แต่ในด้านจำนวนนักเรียน, ครู, และห้องเรียน จ.ปัตตานีกลับมีสัดส่วนสูงสุดของภาค คิดเป็นร้อยละ 33.55, 32.60 และ 35.76 ตามลำดับ ในอัตราส่วนนักเรียนต่อครูมีเกณฑ์ต่ำกว่าระดับภาค แต่ก็มีค่าใกล้เคียงกัน สำหรับอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน จังหวัดมีค่าอัตราส่วนดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าในระดับภาค

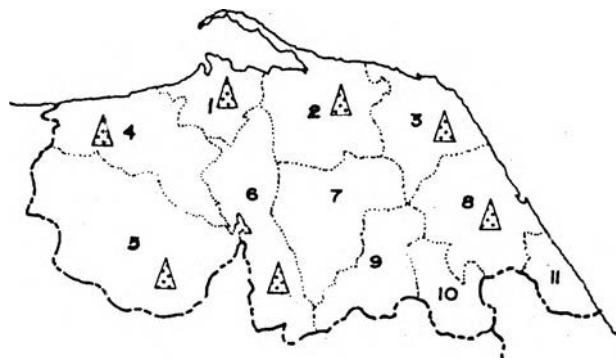
สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ของ จ.ปัตตานี มีจำนวน 5 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.68 ของภาค (แผนภูมิที่ 3.6) ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิค 1 แห่ง, วิทยาลัย

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมือง ปัตตานี ปี 2544

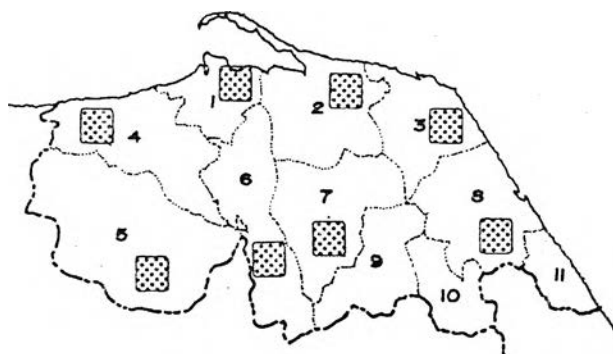
การศึกษาในระดับ : ภาคและจังหวัด

	<p>แสดง : วัสดุส่วนผู้นับถือศาสนา และ ศาลนถถานm รายจังหวัด ภาคใต้ (2526) แผนที่ : 3.5</p>															
	<p>สัญลักษณ์ :</p> <table border="0"> <tr> <td>1 กระบี่</td> <td>5 นราธิวาส</td> <td>10 ยะลา</td> </tr> <tr> <td>2 ชุมพร</td> <td>6 ปัตตานี</td> <td>11 ระนอง</td> </tr> <tr> <td>3 ตรัง</td> <td>7 พังงา</td> <td>12 สงขลา</td> </tr> <tr> <td>4 นครศรีธรรมราช</td> <td>8 พัทลุง</td> <td>13 สตูล</td> </tr> <tr> <td></td> <td>9 ภูเก็ต</td> <td>14 สุราษฎร์ธานี</td> </tr> </table>	1 กระบี่	5 นราธิวาส	10 ยะลา	2 ชุมพร	6 ปัตตานี	11 ระนอง	3 ตรัง	7 พังงา	12 สงขลา	4 นครศรีธรรมราช	8 พัทลุง	13 สตูล		9 ภูเก็ต	14 สุราษฎร์ธานี
	1 กระบี่	5 นราธิวาส	10 ยะลา													
2 ชุมพร	6 ปัตตานี	11 ระนอง														
3 ตรัง	7 พังงา	12 สงขลา														
4 นครศรีธรรมราช	8 พัทลุง	13 สตูล														
	9 ภูเก็ต	14 สุราษฎร์ธานี														
<p>ที่มา : รายงานทางศาสนา ปี2526 กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ (ตารางที่ ผ.ก.38)</p>																

▲	1. 18.61
	2. 6.98
	3. 12.79
	4. 13.95
	5. 25.58
	6. 6.14
	8. 13.95

▲ - วัด (จำนวน ร้อยละ)
 ▨ - มัลลยัต ..

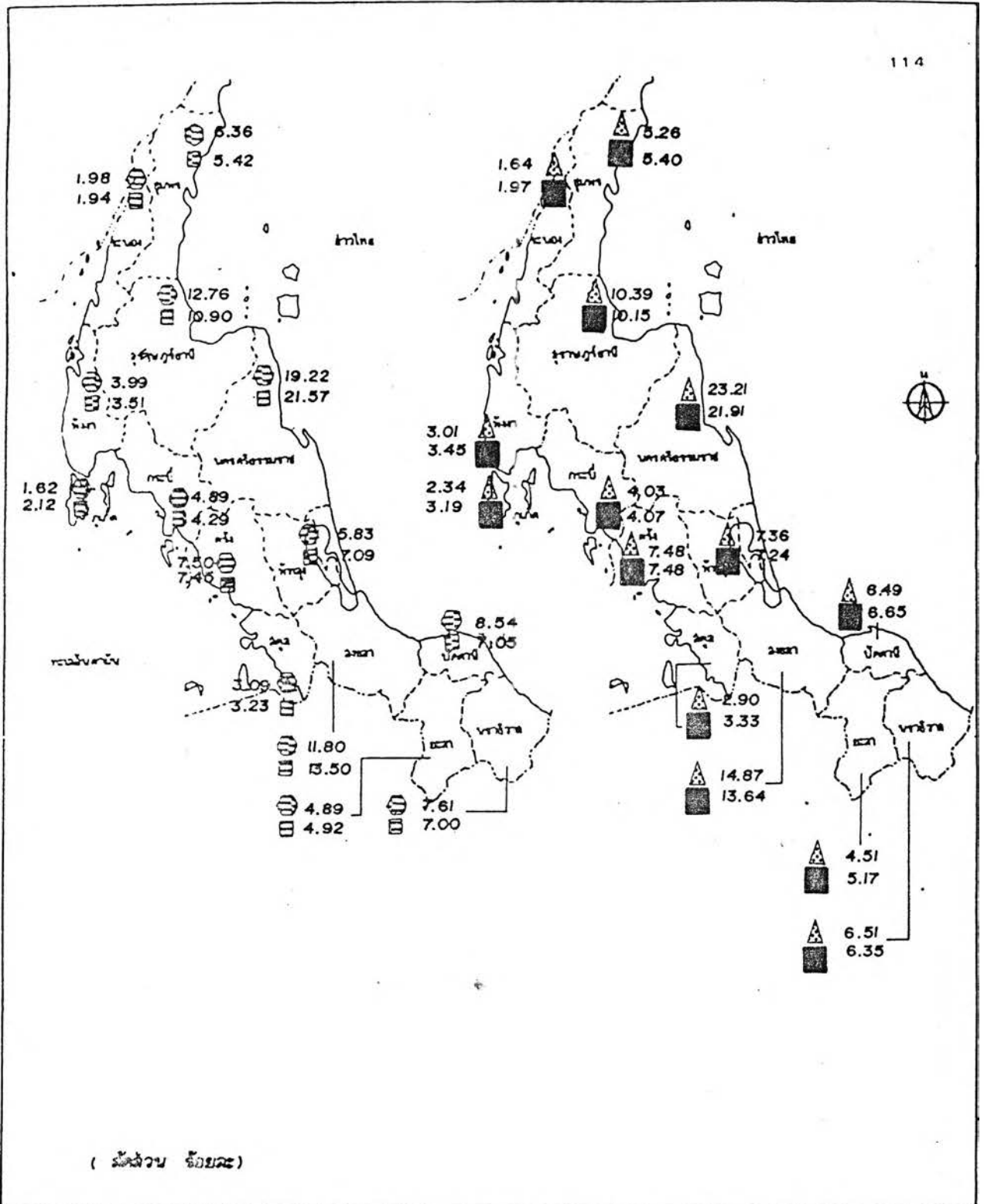
▨	1. 8.67
	2. 14.44
	3. 6.22
	4. 11.78
	5. 11.56
	6. 14.00
	7. 14.22
	8. 19.11

หมายเหตุ ① รวมกิ่งอ.ไม้แก่น และ กิ่งอ.กะพ้อ
 ② รวมกิ่งอ.ทุ่งยางแดง

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมือง ปัตตานี ปี 2544

การศึกษาในระดับ: ภาคและจังหวัด

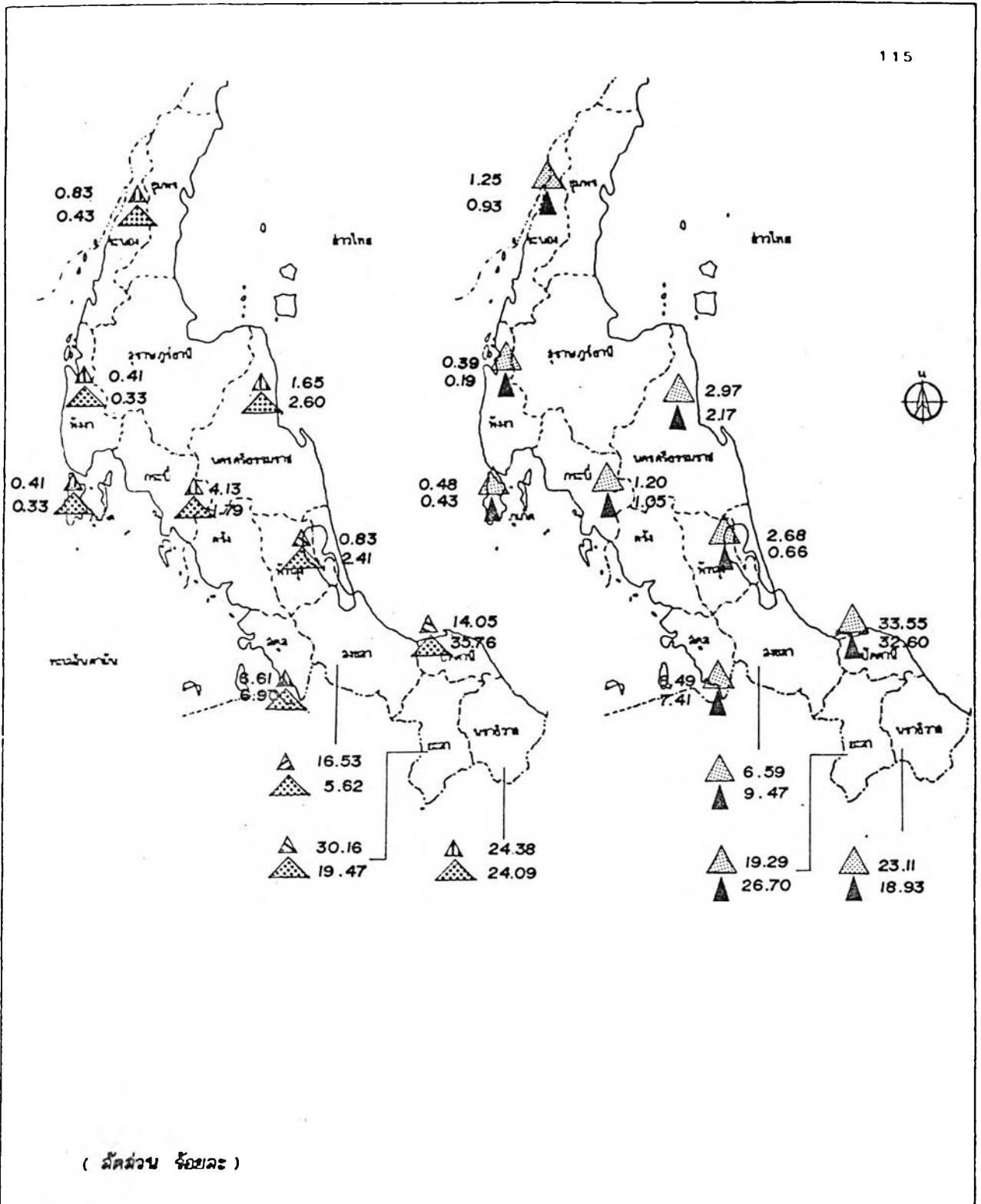
	แสดง : สัดส่วนศาลากลางนอกรายอำเภอ (2526)	แผนที่ : 3, 20											
	สัญลักษณ์ : <table border="0"> <tr> <td>1. อ. เมืองปัตตานี</td> <td>6. อ. ยะรัง</td> </tr> <tr> <td>2. อ. ยะหริ่ง</td> <td>7. อ. ยะมาลิม ②</td> </tr> <tr> <td>3. อ. ปากมะละ</td> <td>8. อ. สายบุรี ①</td> </tr> <tr> <td>4. อ. ทนตงจิก</td> <td>9. กิ่งอ. ทุ่งยางแดง</td> </tr> <tr> <td>5. อ. โลกใหญ่</td> <td>10. กิ่งอ. กะพ้อ</td> </tr> <tr> <td></td> <td>11. กิ่งอ. ไม้แก่น</td> </tr> </table>	1. อ. เมืองปัตตานี	6. อ. ยะรัง	2. อ. ยะหริ่ง	7. อ. ยะมาลิม ②	3. อ. ปากมะละ	8. อ. สายบุรี ①	4. อ. ทนตงจิก	9. กิ่งอ. ทุ่งยางแดง	5. อ. โลกใหญ่	10. กิ่งอ. กะพ้อ		11. กิ่งอ. ไม้แก่น
1. อ. เมืองปัตตานี	6. อ. ยะรัง												
2. อ. ยะหริ่ง	7. อ. ยะมาลิม ②												
3. อ. ปากมะละ	8. อ. สายบุรี ①												
4. อ. ทนตงจิก	9. กิ่งอ. ทุ่งยางแดง												
5. อ. โลกใหญ่	10. กิ่งอ. กะพ้อ												
	11. กิ่งอ. ไม้แก่น												
ที่มา : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2526 (ตารางที่ พ.ก.39)													

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมือง บัดดาปี ปี 2544

การศึกษาในระดับ: ภาค

	แสดง : ฝั่งซ้าย ฝั่งการศึกษา นักเรียน ครู ห้องเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จังหวัด (ภาคใต้ 2527)	แผนที่ : 3.21
	สัญลักษณ์ : ● ฝั่งการศึกษา ▲ นักเรียน ■ ห้องเรียน ■ ครู	
	ที่มา : กองแผนงานและวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาธิการ (ตารางที่ ผ. ก. 40)	

การศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมืองปัตตานี ปี 2544 การศึกษาในระดับ: ภาค

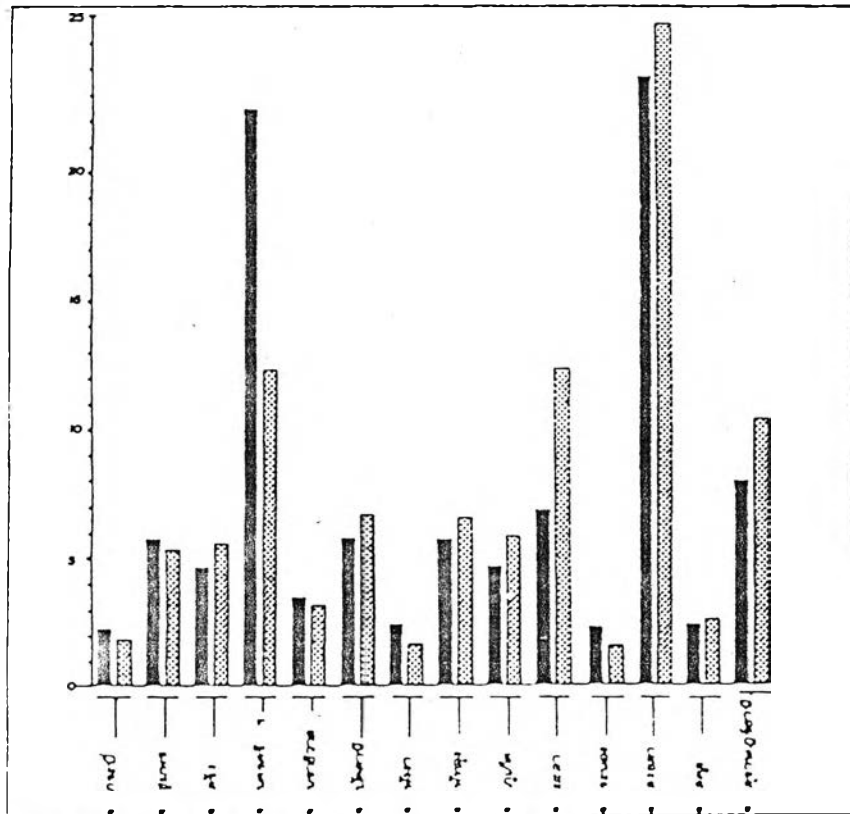
	แสดง : ฝึกคำนวณ จำนวนการศึกษา นักเรียน ครู ห้องเรียน โรงเรียนเอกชน สถานศึกษานานาชาติ ราชจังหวัดปัตตานี ภาคใต้ (2527)	แผนที่ : 3.22
	สัญลักษณ์ :	
	▲ สถานศึกษา ▲ นักเรียน ▲ ห้องเรียน ▲ ครู	
ที่มา : กองแผนงานและวิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานบัณฑิตยสภากระทรวงศึกษาธิการ (ตารางที่ พ.ก. 41)		

อาชีวศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง และ มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง ทั้งนี้จาก
สถานศึกษาดังกล่าว มีจำนวนนักศึกษามากเป็นอันดับ 5 ของภาค รองจาก จ.สงขลา, นคร-
ศรีธรรมราช, ยะลา และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.61 ของจำนวน
นักศึกษาในภาคใต้

สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
เป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและสังคมศาสตร์ โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีมหาวิทยาลัย
ที่สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จ.ปัตตานี
ยะลา นราธิวาส และสตูล อันเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนโดยทั่วถึง โดยเฉพาะ
ชาวไทยมุสลิมให้ได้รับการศึกษาถึงขั้นอุดมศึกษา

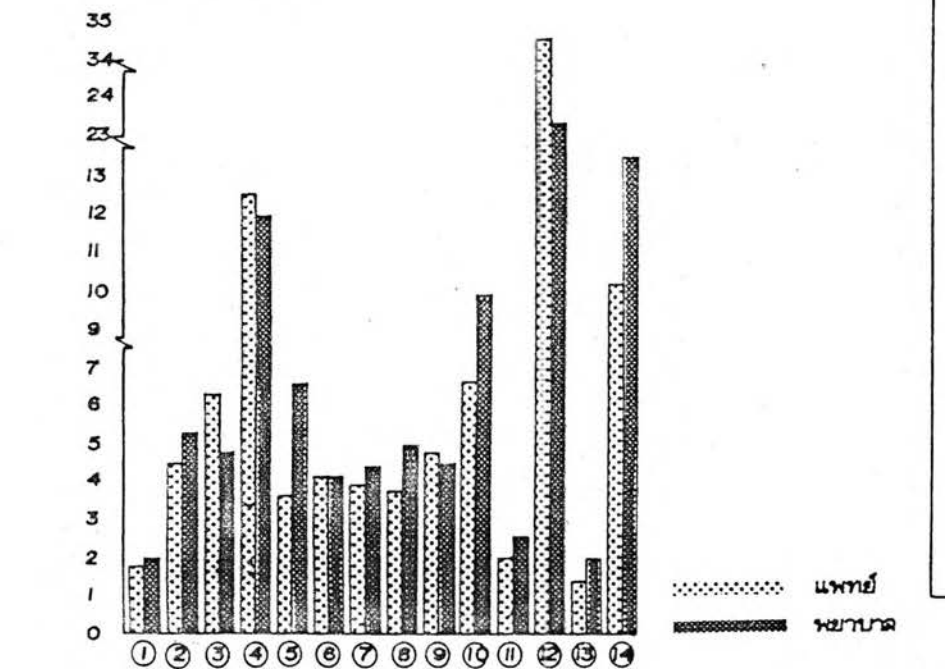
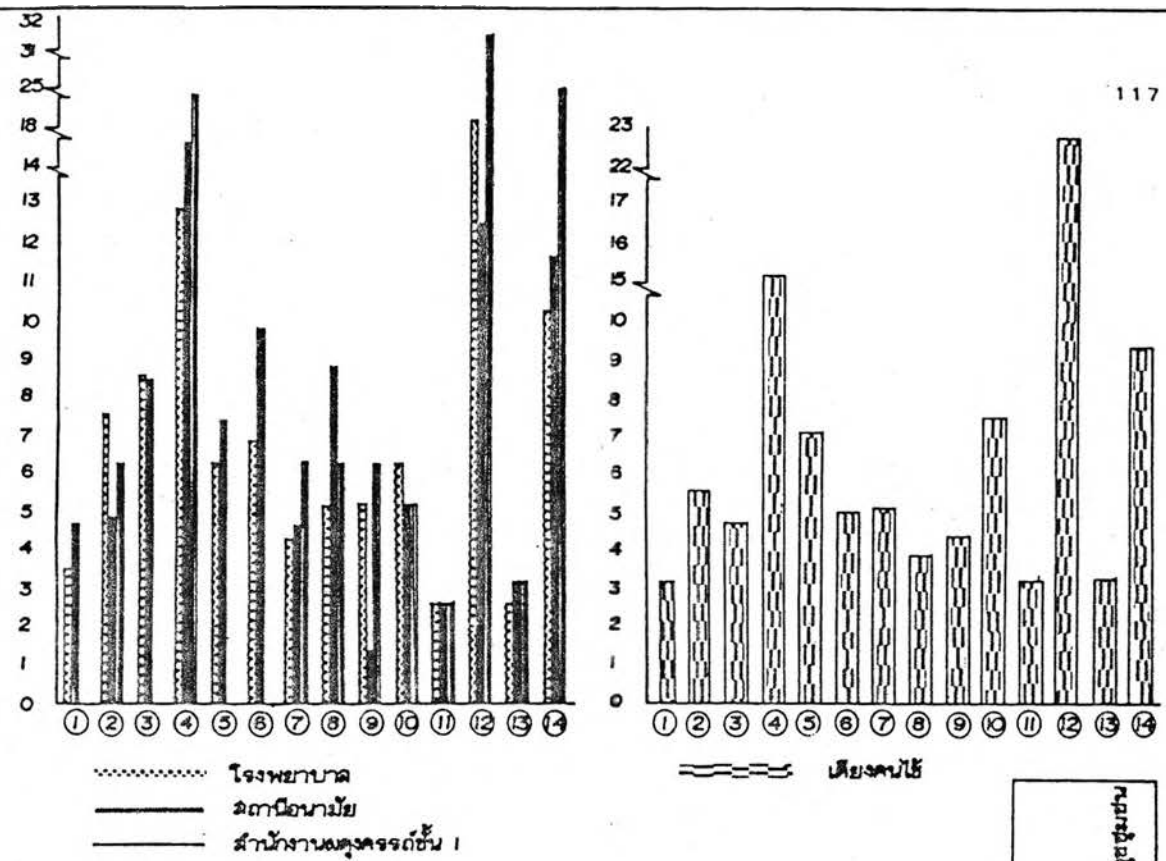
ข. ค่าน้ำบริการสาธารณสุข

การให้บริการค่าน้ำบริการสาธารณสุข จากแผนภูมิที่ 3.7 จ.สงขลา และนครศรี
เป็นจังหวัดที่ได้รับบริการค่าน้ำบริการสาธารณสุขสูงสุดของภาค ทั้งในค่าน้ำบริการและสถานบริการ

แผนที่แสดงการให้บริการค่าน้ำบริการสาธารณสุข จังหวัด 0.25 บาท (รวม) และ กรุงเทพมหานคร

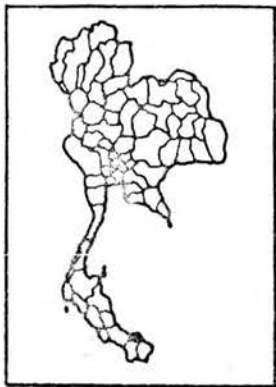
	แผนที่: การให้บริการค่าน้ำบริการสาธารณสุข ในระดับภูมิภาค ภาคใต้ (2520) หน่วย: 3 0
	สัญลักษณ์: ค่าน้ำบริการ สถานบริการ (สงขลา 0.25 บาท)
	ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การวิจัย ค.ก. 42

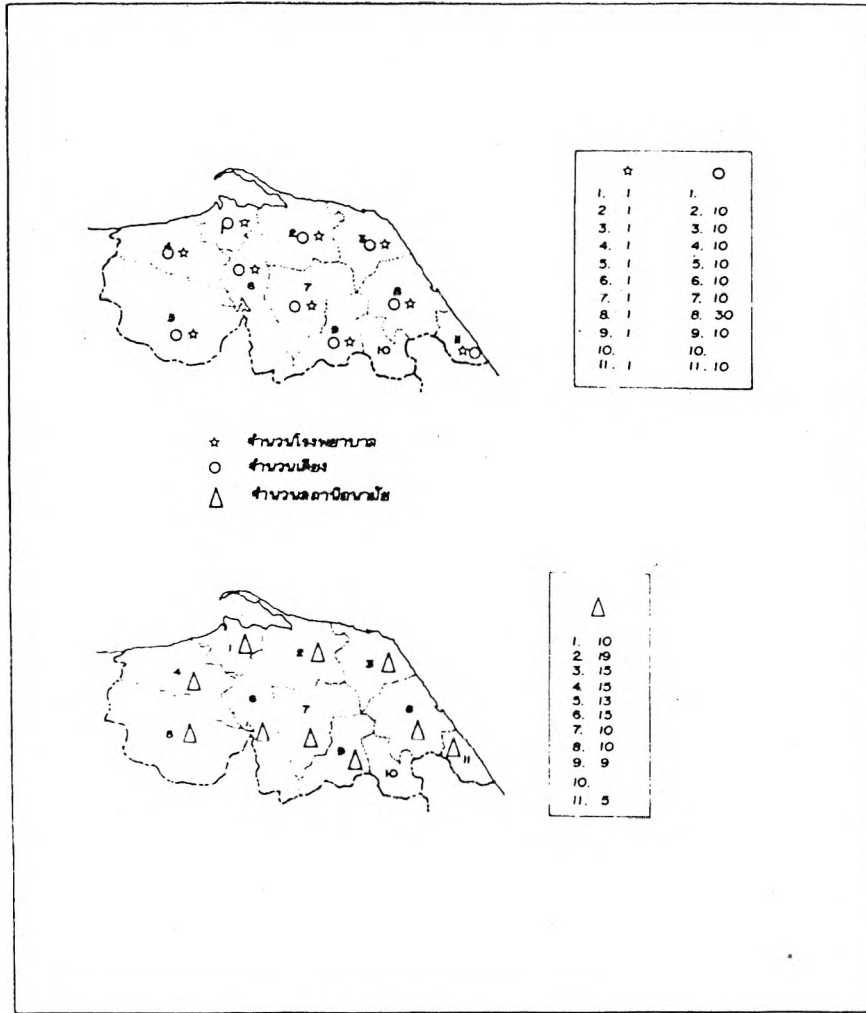
หมายเหตุ :
 1 ประชาชนด้วย จ.สุรินทร์, จ.บุรีรัมย์, จ.อุดรธานี
 2 สถานอนามัย, สถานบริการสาธารณสุขชุมชน

(มีส่วน ร้อยละ)

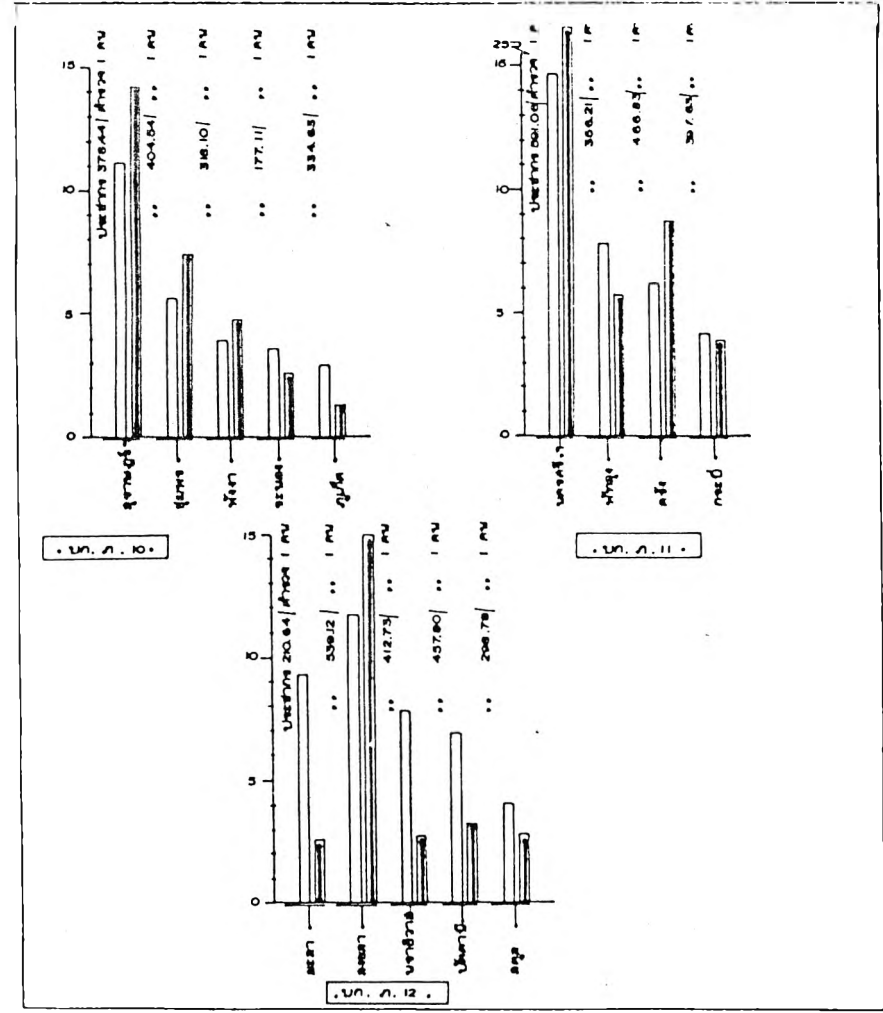
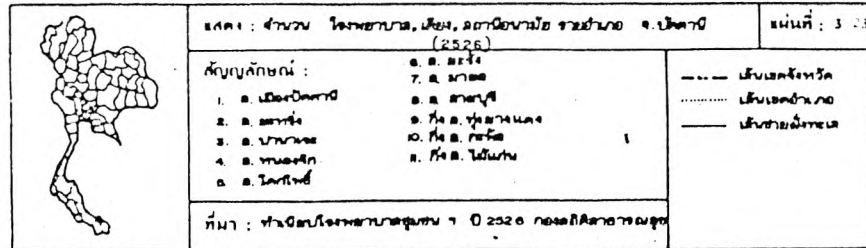
การศึกษาที่วางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมือง บัดดาปี ปี 2544 การศึกษาในระดับ : ภาค

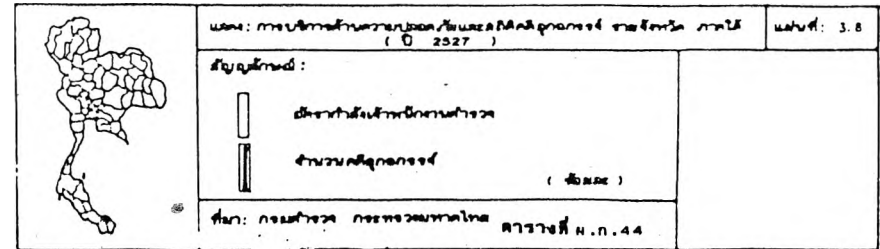
แสดง: มีส่วนการบริหารสาธารณสุข จังหวัด ภาคใต้ (ปี 2526)		แผ่นที่: 3.7
มีัญญ์มีกษณ์: ① กะปี่ ⑤ นราธิวาส ⑩ ยะลา ② ชุมพร ⑥ บัดดาปี ⑪ จะนอง ③ ตังกร ⑦ พังงา ⑫ สงขลา ④ นครศรีฯ ⑧ พัทลุง ⑬ สตูล ⑨ ภูเก็ต ⑭ สุราษฎร์ฯ		
- ก่อตั้งบริการดูแลสุขภาพ (บริการประชาชน) การแพทย์และพยาบาล ที่มา: - รายงานผลการสำรวจพื้นที่สุขภาพอนามัยของ กอ.ม.สาธารณสุข - ทำเนียบโรงพยาบาล ศูนย์บริการสุขภาพ สถานบริการสาธารณสุข (พ.ศ. 2526)		(ตารางที่ ผ.ก.43i)

การศึกษามิโทวาระคุณภาพน้ำที่ต้นแบบบึงเมือง ปัตตานี ปี 2544 การศึกษาในระดั: ภาชนะกรอง

การศึกษามิโทวาระคุณภาพน้ำที่ต้นแบบบึงเมือง ปัตตานี ปี 2544 การศึกษาในระดั: ภาชนะกรอง

สำหรับ จ.ปัตตานี นับได้ว่ายังขาดแคลนด้านบุคลากร ตามเป้าหมายที่
กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3

อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน เป็น 18,700 คน

อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 1 คน เป็น 2,900 คน

แต่ของจังหวัดเป็น

อัตราส่วนประชากรต่อแพทย์ 1 คน เป็น 20,408 คน

อัตราส่วนประชากรต่อพยาบาล 1 คน เป็น 4,267 คน

แต่คงมีอัตราส่วนประชากรต่อเตียง อยู่ในเกณฑ์ดีกว่ามาตรฐานที่ได้กำหนดไว้เป็น 1,619 คน
ต่อ 1 เตียง ขณะที่ จ.ปัตตานี มีอัตราส่วนเป็น 1,094 คนต่อเตียง การกระจายตัวของ
โรงพยาบาลตามขนาดโดยพิจารณาจากจำนวนเตียง ส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก
(10 เตียง) (จากแผนที่ที่ 3.23) ทั้งนี้โดยมี อ.เมือง เป็นศูนย์กลางที่สำคัญในด้านการให้
บริการด้านสาธารณสุขของจังหวัด

ค. ด้านความปลอดภัย

ภายในพื้นที่ภาคใต้ อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกองบัญชาการตำรวจอร
ภาค 4 ครอบคลุมหน่วยงานย่อย 3 หน่วย คือ กองบังคับการตำรวจอรเขต 10, 11, 12
จ.ปัตตานี อยู่ภายในพื้นที่ความรับผิดชอบของ กองบังคับการตำรวจอร เขต 12 สำนักงาน-
ใหญ่ ณ. ยะลา แต่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของกองกำกับการตำรวจอรจังหวัดปัตตานี

การให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัยจากแผนภูมิที่ 3.8 ปรากฏว่าในปี
พ.ศ.2527 ในภาคใต้ จ.นครศรีฯ มีจำนวนนายตำรวจประจำการสูงสุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ
14.70 ของจำนวนนายตำรวจรวมในภาค รองลงมาได้แก่ จ.สงขลาและ สุราษฎร์ธานี
สำหรับ จ.ปัตตานี มีนายตำรวจประจำการทั้งสิ้น 1,036 นาย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.80
ของจำนวนนายตำรวจรวมของภาค และเมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนประชากรต่อตำรวจ 1 นาย
ก็ปรากฏว่าอัตราส่วนเกิน 457.80 : 1 ซึ่งเป็นอัตราส่วนสูงกว่าในระดับภาค อย่างไรก็ตาม
จ.ปัตตานี มีจำนวนคดีอุกฉกรรจ์ไม่มาก คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.15 ของจำนวนคดี-
อุกฉกรรจ์ในภาค แต่เปอร์เซ็นต์การจับได้มีเพียงร้อยละ 28.00 ของจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในจังหวัด

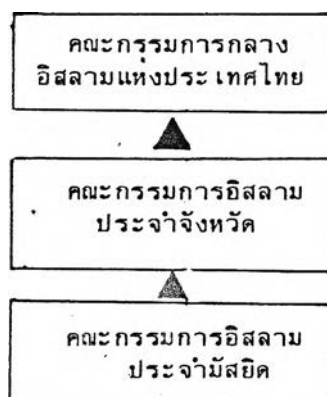
สรุปสภาพทางสังคม

ประชากรส่วนใหญ่ของ จ.ปัตตานี เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมค่านิยมชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจน หลักความคิด ความเชื่อ ทำให้ชาวไทยมุสลิมมีความผูกพันยึดเหนี่ยวอย่างแน่นแฟ้นต่อกวักพ้องเดียวกัน ดังนั้น ลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไป

ถึงแม้ว่าในบริเวณดินแดน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเกิดสภาพความไม่มั่นคงปลอดภัย และความตึงเครียด แต่รัฐบาลก็ได้พยายามพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการให้บริการด้านสังคม เพื่อยกระดับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และ เปิดโอกาสหาสังคม อย่างไรก็ตาม ด้วยความผูกพันแน่นแฟ้นต่อสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ดั้งเดิม ทำให้สังคมชาวไทยมุสลิม เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมได้อย่างเชื่องช้า

การบริหารการปกครอง

จ.ปัตตานีมีการปกครองส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ แต่สืบเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเป็นมุสลิม จึงได้สรุปการบริหารการปกครองสำหรับประชากรมุสลิม โดยมีโครงสร้างขององค์กรบริหารกิจการที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมคือ

มีจุฬาราชมนตรีเป็นประธานกรรมการหน้าที่ ซึ่งขาดกรณีต่างๆ ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เสนอมา

มีหน้าที่ - ควบคุมการบริหารมัสยิดต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
- แต่งตั้งและถอดถอนกรรมการมัสยิด

ในมัสยิดหนึ่งจะมีคณะกรรมการมัสยิดที่มาจากการเลือกตั้งของบุคคลที่ขึ้นทะเบียนประจำมัสยิดนั้น (สัปบุรุษ) คณะกรรมการประกอบด้วย

อิหม่าม - เป็นประธานการปฏิบัติศาสนกิจ และการบริหารการปกครอง

คอเด็ย - เป็นรองอิหม่าม ทำหน้าที่อบรมสัปบุรุษ

บิหลัน - ทำหน้าที่ประกาศพิธีทางศาสนา และเผยแพรข่าวสารมัสยิด

กรรมการ-มี 12 คน ทำหน้าที่บริหารงานของมัสยิด 3 ตำแหน่งเป็นตำแหน่งถาวร ส่วนกรรมการอยู่ในวาระ 4 ปี

ที่มา: รายงานการอุปถัมภ์ศาสนาอิสลาม โดย กองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา 2525 หน้า 43

การบริหารงานของ "คณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย" สัมพันธ์กับ กรม-
การปกครอง กระทรวงมหาดไทย และ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ดูแล
การบริหารงานของกรมการจังหวัด และกรมการมัสยิด

สำหรับกระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ศอ. บค.) ทำหน้าที่ (กองประสานราชการ กรมการปกครอง : 61)

1. เร่งรัด ควบคุมงาน ประสานงาน ติดตามผลงานของทุกส่วนราชการในพื้นที่
ให้ปฏิบัติงานสนองนโยบายของสภาความมั่นคงแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตาม
เป้าหมาย"

2. บริหารงานเพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ดำเนินไปอย่างจริงจัง
ต่อเนื่อง ทันต่อเหตุการณ์ และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตามความจำเป็น

สรุปสภาพ จ.ปัตตานี

สภาพทางกายภาพ : ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม ชายฝั่ง
แม่น้ำ ซึ่งเป็นบริเวณเพาะปลูกที่สำคัญของจังหวัด และยังมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านแหล่งน้ำ
โดยเฉพาะ จ.ปัตตานี ตั้งอยู่ในเขตรสุม ซึ่งมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหา
น้ำท่วมบริเวณที่ราบลุ่มสองฟากฝั่ง สำหรับการคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ทางตะวันตก
มีทางหลวงหมายเลข 42 และ 4086 ติดต่อกับ จ.สงขลา ทางใต้ใช้เส้นทางทางหลวงหมายเลข
410 ติดต่อกับ จ.ยะลา และ ทางหลวงหมายเลข 42 ติดต่อกับ จ.นราธิวาสทางทิศ
ตะวันออก นอกจากจะมีการคมนาคมทางรถยนต์แล้ว ยังมีการคมนาคมทางรถไฟ กางคมนาคม
ทางอากาศ และ การคมนาคมทางน้ำ แต่มีบทบาทเพียงเล็กน้อยคือภาค ยิงไปกว่านั้น สักยภาพ
ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น การคมนาคมขนส่ง การสาธารณสุขภาค
สาธารณสุขการ คงเป็นรอง จ.สงขลา ซึ่งมีศูนย์กลาง 2 ชุมชนที่สำคัญ คือ ทม.หาดใหญ่ ทม.-
สงขลา มีขอบเขตอิทธิพลการให้บริการในระดับภาค และอนุภาคตามลำดับ รวมทั้ง จ.ปัตตานี
ซึ่งอยู่ในเขตอิทธิพลของพื้นที่ดังกล่าว

สภาพทางประชากร : จ.ปัตตานีมีขนาดและความหนาแน่นประชากรสูงเป็นอันดับ 5 และ 2 ของภาค ตามลำดับ โดยมี อ.เมือง เป็นอำเภอที่มีขนาดประชากร ความหนาแน่นและการขยายตัวประชากรสูงสุดในช่วงระยะเวลาปี 2517-2527 สำหรับชุมชนเมืองปัตตานีมีขนาดและความหนาแน่นประชากรสูงเป็นอันดับ 9 และ 2 ของชุมชนเมืองภาคใต้ และมีการขยายตัวประชากร เป็นไปในอัตราที่ช้ากว่าการขยายตัวเฉลี่ยของประชากรชุมชนเมืองในภาค สาเหตุการเปลี่ยนแปลงประชากรที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ การเพิ่มโดยธรรมชาติ และสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดในอดีตที่ผ่านมา เป็นผลให้การเพิ่มประชากรเป็นไปในอัตราที่ช้ากว่าการขยายตัวของประชากรภาค โดยการอพยพออกจากพื้นที่สูงกว่าการอพยพเข้า

สภาพทางเศรษฐกิจ : จังหวัดมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของภาคใต้ไม่มากนัก มีมูลค่าการผลิตรวมเป็นอันดับ 12 ของผลิตภัณฑ์ภาคใต้ นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาปี 2521-2526 การขยายตัวของมูลค่าการผลิตลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.53 ต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล (ตามราคาประจำปี) เฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าว 6,858 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของภาคใต้ (15,054 บาทต่อปี) จะเห็นได้ว่า จ.ปัตตานีประสบกับปัญหาสภาวะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของประชากร ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของจังหวัด โดยกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน ไซ้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาล

สำหรับสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด คือ สาขาเกษตรกรรมโดยเฉพาะ สาขาการประมง ซึ่งมีมูลค่าการผลิตร้อยละ 20.63 ของมูลค่าในจังหวัด รองลงมาได้แก่ สาขาการกลั่น (ร้อยละ 19.53) สาขาการค้าปลีก (ร้อยละ 16.15) สาขาการบริการ (ร้อยละ 11.68) และสาขาการคมนาคมขนส่ง (ร้อยละ 7.72) ตามลำดับ สำหรับสาขาอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาทางการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจายตัวอยู่ใน จ.ปัตตานีสูงเป็นอันดับ 3 ของภาค รองจาก จ.นครศรีฯ และ สงขลา ตามลำดับ โดยที่ร้อยละ 83.53 ของโรงงานในจังหวัด กระจายตัวอยู่ใน อ.เมือง และ ร้อยละ 58.9 ของโรงงานใน อ.เมืองตั้งอยู่ในเขต ทม.ปัตตานี สาขาการผลิตที่มีศักยภาพของการเจริญเติบโตเป็นอันดับหนึ่งคือ สาขาการประมง รองลงมาได้แก่ สาขาการกลั่น อุตสาหกรรมการไฟฟ้า-ประปา การคมนาคม การบริหารราชการ และสาขาการบริการ

สภาพทางสังคม : .จ.ปัตตานีมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือ ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัด ร้อยละ 78.1 เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนทั้งประเทศก็อาจกล่าวได้ว่า ประชากรมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย (Minority Group) โดยมีตัวการที่สำคัญ 5 ประการ ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มชนมุสลิมในดินแดน 3 จังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี, ยะลา และนราธิวาส) คือ (1) ชชาติพันธุ์ (2) ภาษา (3) ศาสนา (4) แบบแผนประเพณี และ (5) ความรู้สึก หรือความสำนึกเป็นกลุ่ม มีศาสนาอิสลามเป็นแกนกลางของระบบความคิดที่การดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย จะต้องสอดคล้องและไม่ขัดต่อหลักศาสนา มีสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงกลุ่มชนก็คือ มัสยิด ซึ่งเป็นศาสนสถานในศาสนาอิสลาม และสถานศึกษาที่เรียกว่า ปอเนาะ ปัจจุบันได้เปลี่ยนฐานะมาเป็น โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เพื่อเพิ่มการศึกษาในวิชาชีพจากการที่ต้องศึกษาเฉพาะวิชาศาสนา นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อเปิดโอกาสแก่ชาวไทยมุสลิมได้ศึกษาวิชาศาสนาไปพร้อม ๆ กับความรู้ในด้านวิชาชีพ ในชั้นอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประชากรดังกล่าว โดยมหาวิทยาลัยเป็นทั้งศูนย์การศึกษาศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ และศูนย์ศึกษาศาสนาอิสลาม จากลักษณะทางประชากรดังกล่าว จะนำมาสู่การศึกษามหาชนของมุสลิมต่อการตั้งถิ่นฐาน เป็นชุมชนเมือง โดยเฉพาะใน จ. ปัตตานี ซึ่งมีเมืองปัตตานีเป็นศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญ ของจังหวัด เพื่อให้การวางแผนการใช้ที่ดินของเมือง เป็นไปโดยสอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น

โดยสรุป จ.ปัตตานีมีลักษณะพิเศษเฉพาะประการหนึ่งก็คือ การมีอดีตที่รุ่งเรืองของอาณาจักรปัตตานีที่ยึดเอาศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของอาณาจักร สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นผลให้ภายในพื้นที่จังหวัดมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม โดยที่หลักการของศาสนาได้ครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน ความสัมพันธ์ใกล้ชิดในด้านพื้นที่และชาติพันธุ์ กับมาเลเซีย โดยรับเอาวัฒนธรรมบางประการ อาทิ ภาษา, การแต่งกาย เป็นต้น ได้สร้างความรู้สึกที่เป็นกลุ่มชนที่แตกต่างจากชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เป็นเหตุให้ ชาวมุสลิมยังมีความผูกพันในพวกพ้อง เกิดลักษณะที่เรียกว่า ชาตินิยมเผ่าพันธุ์ (Ethnic nationalism) แทนความผูกพันต่อชาติ ในช่วงอดีตที่ผ่านมา จึงเกิดปัญหาความมั่นคงของประเทศในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว โดยมีการก่อความรุนแรงขึ้นอยู่ประปรายเสมอมา ซึ่งนำมาสู่ปัญหาการพัฒนาความเจริญในท้องที่ ประกอบกับความต้อยกว่า จ.สงขลาในด้านที่ตั้ง ส่งผลถึงการขยายตัวด้านเศรษฐกิจช้า ทั้งในระดับจังหวัด และ ชุมชนเมือง รัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ และได้พยายามแก้ไข

โดยมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ โครงการพัฒนาพื้นที่ยากจน โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ และรวมถึงการพัฒนาเมือง ซึ่งกำหนดให้เทศบาลเมืองปัตตานีเป็นเมืองรอง โดยเป็นศูนย์กลางการกระจายความเจริญสู่พื้นที่ชนบทใกล้เคียง ซึ่งจะได้ศึกษารายละเอียดในระดับชุมชน เมืองปัตตานีต่อไป